

VÌ AN NINH TỔ QUỐC!

Anninh

T H Ế G I Ớ I
G I Ữ A T H Á N G

NĂM THỨ HAI MƯƠI BA
Số 131
Tháng 12 - 2018

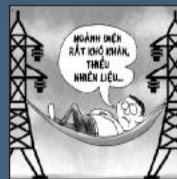
CHUYÊN ĐỀ CỦA BÁO CAND

BÁO ĐỘNG ĐỎ CHO NƯỚC PHÁP

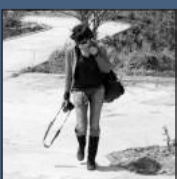
Trang 3

8-9.
Giá trị lớn nhất mà Đại học Stanford dạy tôi là ...

16-17.
“Nếu để thiếu điện, một số đồng chí phải mất chức”

13.
Kung quanh vụ hai nữ nhà báo bị dọa giết

26.
Bài học “thiên thời” từ một người “hết thời”

KIÊN ĐỊNH CON ĐƯỜNG ĐI

AN NHI

Cúng ta mới đi hơn nửa nhiệm kỳ Đại hội XII của Đảng, tuy nhiên công việc chuẩn bị cho Đại hội XIII (dự kiến diễn ra vào đầu năm 2021) cũng đã được “khởi động”. Cùng với quy hoạch cán bộ cấp chiến lược cho nhiệm kỳ tới, việc xây dựng các văn kiện trình Đại hội XIII là nhiệm vụ trọng tâm. Về tổng kết 10 năm thực hiện Cương lĩnh (bổ sung, phát triển năm 2011) để có một căn cứ khoa học, một độ dài nhất định để đánh giá và có tầm nhìn cho giai đoạn tiếp theo. Điều này khẳng định tính đúng đắn của công cuộc đổi mới, của Cương lĩnh năm 1991, đường lối của Đảng, đồng thời uốn nắn những nhận thức lệch lạc, phê phán, bác bỏ những quan điểm sai trái với Cương lĩnh, tạo sự thống nhất trong Đảng.

Khi Đảng ta tiến hành những công việc quan trọng, các thế lực xấu lại tìm cách “tung hỏa mù”, tạo ra những luồng tư tưởng, quan điểm sai trái, thù địch hòng gây phân tâm, làm nhiễu dư luận. Chẳng hạn, vừa qua, các thế lực thù địch, phản động tán phát “Thư ngỏ” của Nguyễn Khắc Mai gửi đồng chí Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng. Với việc Đảng ta chuẩn bị tổng kết, xây dựng các văn kiện trình Đại hội XIII và tổng kết 10 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước (sửa đổi, bổ sung năm 2011), chúng tôi cho rằng, cần xóa bỏ hiện tượng hành động xác định lại “con đường đi” cho dân tộc. Nội dung bức thư xuyên tạc, bịa đặt, nói rằng: “Hiến pháp năm 1946 của Việt Nam tôn trọng đa nguyên, mời gọi các chính đảng cùng tham gia. Năm 1959, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã xóa bỏ Hiến pháp năm 1946 và khởi thảo Hiến pháp mới rất đậm dấu ấn mô hình Xôviết và tư tưởng Diên An. Đến cuối đời, cả C.Mác và Ph.Ăngghen đã từ bỏ lập trường chủ nghĩa cộng sản vì hai ông đã phát hiện chủ nghĩa cộng sản là một sai lầm của thời trẻ...”. Trong “Thư ngỏ” cũng đồng thời đưa ra yêu sách “trên trời” mang tư tưởng chống đối, phản động, đòi hỏi Đảng, Nhà nước ta phải thực hiện lại Hiến pháp năm 1946 và chế độ đa nguyên chính trị, đa đảng đối lập, hủy bỏ hệ tư tưởng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ

“Tổng kết để kiên định con đường đi” - Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng nhấn mạnh điều này tại cuộc họp Thường trực Tiểu ban Văn kiện Đại hội XIII của Đảng, ngày 5/12/2018. Nhấn mạnh ý nghĩa và tầm quan trọng đặc biệt của Đại hội XIII sắp tới, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước khẳng định, việc chuẩn bị các văn kiện cho Đại hội phải được tiến hành một cách khoa học, nghiêm túc, phải bảo đảm thật sự có chất lượng, phản ánh đầy đủ thực tiễn mới của đất nước, đặc biệt là Báo cáo Chính trị là báo cáo trung tâm, có ý nghĩa hết sức quan trọng để bảo đảm sự thành công của Đại hội.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng, Trưởng Tiểu ban Văn kiện Đại hội XIII phát biểu kết luận tại cuộc họp của Tiểu ban.

Quan điểm đổi mới phải được nhìn nhận toàn diện chứ không phải vin vào hiện tượng tiêu cực để chỉ trích, đá kích chế độ.

Chí Minh và phải đặc xá, trả tự do cho tất cả “tù nhân lương tâm” nhân dịp Tết Kỷ Hợi...

Rõ ràng, bản chất của những nội dung đòi hỏi phi lý trong “Thư ngỏ” là lợi dụng những sự kiện chính trị - xã hội nhạy cảm diễn ra trong thời gian qua để xuyên tạc, bóp méo sự thật, kích động, chống phá Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Cũng như việc chuẩn bị các kỳ đại hội trước đây, tiến trình đổi mới là đánh giá, tổng kết để đúc rút kinh nghiệm, chỉnh sửa những vấn đề khiếm khuyết, những hạn chế để hoạch định đường lối, chính sách phù hợp. Còn con đường đi lên của dân tộc đã được lịch sử lựa chọn từ năm 1930, được xác định rõ bằng các đặc trưng trong Cương lĩnh năm 1991 và Cương lĩnh sửa đổi, bổ sung năm 2011. Tổng kết để kiên định con đường đi. Theo đó, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng chỉ rõ, cần nắm vững và xử lý tốt mối quan hệ giữa kiên định và đổi mới, vận dụng sáng tạo. Nếu chỉ kiên định một cách máy móc thì dễ dẫn đến giáo điều, cứng nhắc, bảo thủ, nhưng nếu không kiên định mà cứ nói “đổi mới, đổi mới một cách ào ào” sẽ “nhảy sang” chủ nghĩa xét lại, vô nguyên tắc, chệch hướng. Cho nên, kiên định nhưng phải sáng tạo và sáng tạo phải trên cơ sở kiên định,

phải xử lý tốt quan hệ giữa kiên định và đổi mới, sáng tạo. Nhấn mạnh hơn 30 năm qua Đảng ta đã xử lý tốt mối quan hệ giữa kiên định và đổi mới, vận dụng sáng tạo, cụ thể là kiên định và vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước khẳng định, đây là bài học lớn rất thành công của cách mạng Việt Nam, là sự vững vàng của Đảng ta.

Trong sự nghiệp phát triển, kẻ địch thường bới móc những vấn đề tiêu cực trong đời sống xã hội, nhất là tình trạng tham nhũng, tiêu cực để miệt thị, đổ vấy “cho chế độ cộng sản”. Trong khi đó, sự phát triển, sự tiến bộ là khuynh hướng chung, là dòng chảy chủ đạo với những con số, dữ liệu thể hiện trong thực tiễn đời sống xã hội thì chúng cố tình lãng tránh, bỏ qua. Đây là tư duy, cách nhìn phiến diện kiểu “bơi lông tìm vết”. Chúng ta có thể chưa hài lòng với thu nhập, với mức sống hiện tại nhưng khi nhìn nhận dòng chảy với sự phát triển vượt bậc trong 3 thập kỷ qua bằng những ví dụ, minh chứng giản dị nhất trong đời sống gia đình mỗi người sẽ thấy rõ điều đó. Bà Trần Thị Hải Nhi, một cán bộ hưu trí Hà Nội từng đến Bảo tàng Lịch sử quốc gia tặng lại kỷ vật là chiếc phích đá của gia đình để trưng bày tại

chuyên đề “Đổi mới - hành trình của ước mơ”. Chia sẻ ký ức về những năm tháng sống trong thời kỳ đất nước còn bao cấp, bà Nhi kể rằng, năm 1984, chồng bà sang Liên Xô công tác gửi về chiếc phích đá và dặn rằng, nếu khó khăn quá thì bán lấy tiền để trang trải cuộc sống. Thời đó, chiếc phích đá là một tài sản có giá trị, bán đi cũng mua sắm được rất nhiều thứ khác. Nhưng bà vẫn giữ gìn, thường dùng phích đá đựng cơm mang đi làm buổi sáng, chiều về lại dùng mua ít kem Tràng Tiền cho các con. “Nay, nhìn từ chiếc phích đá mà so với đời sống vật chất hiện tại, quả một trời một vực, cho thấy sự phát triển lớn lao của đất nước và trong mỗi gia đình”. Một câu chuyện khác cũng được ghi tại Bảo tàng Lịch sử quốc gia. Chị Nguyễn Thị Vân nhớ mãi về chiếc xe máy DD được chồng chị gửi từ Liên Xô về Việt Nam vào năm 1989, được gia đình chị tặng, trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử quốc gia. Ngày đó, chồng chị đi học Liên Xô đã tích góp được tiền mua gửi về cho gia đình chiếc xe máy DD. Khi mới gửi chiếc xe này về, người hàng xóm cạnh nhà đã sang thương lượng đổi mảnh đất 60m2 tại phố Đào Tấn hiện nay để lấy chiếc xe. Chị Vân không đổi mà giữ lại để cho bố dùng đi lại làm việc ở Viện Địa chất. Nay, chị tặng Bảo tàng chiếc xe như một sự nhắc nhở với con cháu về sự phát triển của đất nước, chúng ta đã đi qua thời kham khổ, cực nhọc để phát triển như hôm nay, đòi hỏi mỗi người phải ý thức được giá trị cuộc sống, thấy được dòng chảy chính, sự tiến bộ để nỗ lực vươn lên. Nhiều gia đình cũng lưu giữ những bộ tem mua lương thực, thực phẩm thời bao cấp để dặn lòng mình phải biết tiết kiệm, quý trọng của cải, đồng tiền, thấy được ý nghĩa lớn lao của công cuộc đổi mới đất nước, giúp xã hội thoát khỏi cảnh bần hàn, vững bước đi lên...

Tại Diễn đàn thường niên về Cải cách và Phát triển Việt Nam (VRDF) lần thứ nhất với chủ đề “Tầm nhìn mới, động lực mới cho tăng trưởng kinh tế trong kỷ nguyên mới”, Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư (KH&ĐT) Nguyễn Chí Dũng đánh giá, thành quả quan trọng nhất của 30 năm đổi mới là đã làm thay đổi hẳn diện mạo kinh tế Việt Nam, đời sống người dân được cải thiện, tỷ lệ nghèo đói giảm mạnh, Việt Nam đã trở thành nước có mức thu nhập trung bình và hội nhập ngày càng sâu rộng vào nền kinh tế thế giới. Đến hết năm 2017, quy mô dân số Việt Nam đạt khoảng 94 triệu người, đứng thứ 14 thế giới; quy mô nền kinh tế đạt khoảng 220 tỷ USD, xếp thứ 34; thu nhập bình quân đầu người đạt trên 2.300 USD; chỉ số phát triển con người (HDI) đứng thứ 116/189 quốc gia; hệ số bất bình đẳng về phân phối thu nhập (GINI) ở mức tích cực, 0,43 điểm. Báo cáo đã đưa ra khát vọng của Việt Nam đến năm 2035, đó là: Thịnh vượng, sáng tạo, công bằng và dân chủ với mục tiêu Việt Nam trở thành quốc gia có thu nhập trung bình cao, đạt 10.000 USD/người/năm tính theo giá hiện hành. Khát vọng này được thực hiện thông qua chương trình cải cách thể chế và các chính sách hỗ trợ dựa trên 3 trụ cột chính: Thịnh vượng về kinh tế đi đôi với bền vững về môi trường; công bằng và hòa nhập xã hội; nâng cao năng lực và trách nhiệm giải trình của Nhà nước.

Đường nhiên, thách thức, áp lực là rất lớn nhưng không thể áp đặt bằng cách nhìn bi quan từ những mảng màu sẫm trong đời sống rồi nguyên rủa, chửi bới, đổ lỗi chế độ. Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn ra nhanh chóng, có tác động sâu rộng đến mọi mặt của đời sống kinh tế, xã hội của tất cả các quốc gia trên toàn thế giới, làm thay đổi mạnh mẽ từ tổ chức sản xuất, cung ứng dịch vụ, phương thức kinh doanh đến cách thức tiêu dùng, cách thức giao tiếp, thậm chí làm thay đổi cả con người, chúng ta đang đứng trước yêu cầu lịch sử là phải đổi mới, cải cách để tiếp tục phát triển, đi lên. ■

An ninh
THẾ GIỚI
GIỮA THÁNG

Tổng Biên tập:
Thiếu tướng, TS PHẠM VĂN MIÊN

Phó Tổng biên tập:
TRẦN KIM THẨM
PHẠM KHẢI
NGUYỄN THÚY QUỲNH
TRẦN THANH PHONG

Thư ký tòa soạn:
PHAN ĐĂNG

Trình bày:
LÊ TÂM - HOÀNG LÂM

Tòa soạn:
100 Yên Kiều, Hà Nội
ĐT: 069.43642 - (024) 38.223161
38.220035 - 38.223045/ xin máy lẻ 303
hoặc 402 - (024) 39.425350
Fax: (024) 38.224008
Website: www.cand.com.vn
E-mail: antg.gtct@gmail.com
Đại diện tại TP.HCM:
Số 6 Phạm Ngọc Thạch, P6, Q.3
ĐT: (028) 38.241917 - 069.36651
Fax: (028) 38.224467
E-mail: vppnantg@hcm.vnn.vn
Giấy phép hoạt động báo chí:
Số 1879/GP - BTTTT

In tại Công ty TNHH MTV In Ba Đình - Bộ Công an.
Công ty TNHH MTV In Báo Nhân dân TP HCM
và Chi nhánh Cty CP tập đoàn Truyền thông
Thanh niên Đà Nẵng.

VẤN ĐỀ - NHẬN ĐỊNH

Chính quyền “lùi”

Nhân thấy sự nguy hiểm của phong trào này, chính quyền của Tổng thống Emmanuel Macron phải “lùi” một bước lớn. Sự nhượng bộ còn bao gồm hoãn tăng giá khí gas và điện, dự kiến có hiệu lực từ tháng 1/2019. Hoãn trong vòng 6 tháng đối với việc siết chặt đánh giá kỹ thuật đối với ô tô, vốn nhằm vào các xe đời cũ gây ô nhiễm môi trường. Không chỉ thế, Chính phủ Pháp còn giảm thuế nhà, không áp dụng phí đường trong nội đô, hoãn áp dụng thuế đối với xe tải... “Bước lùi” của Chính phủ Pháp ngoài việc được cho là để giúp các nhà lãnh đạo nước này thảo luận thêm các biện pháp nhằm hỗ trợ nhóm lao động nghèo vốn phụ thuộc vào các phương tiện giao thông, mặt khác cũng cho thấy thất bại trong chính sách điều hành nhằm định hình lại nền kinh tế và các biện pháp cải cách gây tranh cãi, khiến chỉ số tín nhiệm dành cho ông chủ Điện Elysée đang giảm xuống mức thấp.

Sức ép đang đè nặng lên Tổng thống Macron và Chính phủ Pháp khi nguy cơ một cuộc biểu tình bạo lực mới được dự báo sẽ tiếp tục diễn ra. Câu hỏi đặt ra cho chính phủ: Nước Pháp sẽ thoát ra khỏi cuộc khủng hoảng “áo vàng” như thế nào? Hay nói cách khác, đâu là giải pháp chính trị để thoát khỏi khủng hoảng trong đối thoại?

Chỉ có một lối thoát hẹp cho Tổng thống Pháp Emmanuel Macron đó là phải tham vấn khẩn cấp các đảng phái chính trị và đối thoại với người biểu tình. Đây cũng là bước đi đầu tiên để tìm một lối thoát, dù là hẹp, để bước ra khỏi cuộc khủng hoảng đang có nguy cơ lan rộng. Thủ tướng Pháp Edouard Philippe đã phải hủy chuyến đi Ba Lan dự Hội nghị Khí hậu quốc tế COP24, để lần lượt tiếp lãnh đạo của tất cả các đảng phái, phong trào chính trị từ tả sang hữu và cánh trung cũng như cực tả hay cực hữu để cùng nhau tham vấn tìm lối thoát cho cuộc khủng hoảng. Tổng thống Pháp Emmanuel Macron vừa từ Hội nghị thượng đỉnh G20 tại Aghentina trở về cũng đã tới “hiện trường” tan hoang sau vụ biểu tình bạo động ở Paris. Ông Macron đã đích thân yêu cầu Thủ tướng phải tiếp ngay “lãnh đạo chính trị có đại diện tại Quốc hội cũng như đại diện người biểu tình”. Bản thân Tổng thống cũng tiếp một số nhân vật lãnh đạo đối lập để tìm hướng giải quyết vụ bạo động đang có nguy cơ lan rộng khi những người “áo vàng” đe dọa sẽ có thêm nhiều “Thứ bảy” nữa tại Paris.

Sự nhượng bộ của chính quyền

Biểu tình phản đối tăng thuế xăng dầu trên đường phố Paris.

BÁO ĐỘNG ĐỎ CHO NƯỚC PHÁP

PHÚC VINH

Tối 5/12, Thủ tướng Pháp Edouard Philippe thông báo hoãn tăng thuế nhiên liệu trong vòng 6 tháng. Theo Thủ tướng Philippe, mục đích của hành động này là không để các vụ bạo loạn trở

Tổng thống Emmanuel Macron được cho là giúp hạ nhiệt căng thẳng do làn sóng biểu tình lên tới mức bạo loạn do phong trào có tên “áo vàng” gây ra 3 tuần qua khiến 263 người bị thương và cộng đồng doanh nghiệp Pháp quan ngại bởi thiệt hại lên tới hàng tỷ euro.

“Áo vàng” tiến

Phong trào “áo vàng” đã biến các cuộc biểu tình thành bạo loạn với màu sắc chính trị mà lãnh đạo các đảng chính trị đối lập như cựu Tổng thống Francois Hollande; bà Marine Le Pen, Chủ tịch đảng cực hữu Tập hợp quốc gia (RN) và một nhóm nhà chính trị đối lập kích động “thối hỗn” vào.

Những dấu hiệu của một cuộc “cách mạng màu” đã xuất hiện khi cuộc biểu tình “áo vàng” không ngừng leo thang gây ra làn sóng bạo lực. Đỉnh điểm căng thẳng đã xảy ra vào ngày 1/12 khi trung tâm

thành nguyên nhân gây mất đoàn kết dân tộc chạm tới ngưỡng nguy hiểm. Cuộc khủng hoảng xã hội “chưa từng có” ở nước Pháp đã và đang khoét sâu mâu thuẫn trong lòng nước Pháp có nguy cơ lây lan sang một số nước trong Liên minh châu Âu (EU).

Paris bị những kẻ biểu tình quá khích chống lại lực lượng cảnh sát, đập phá cửa hàng và công sở, cướp bóc hàng hóa, đốt hàng chục xe ô tô và thùng rác nhựa ven đường... Khái hoàn môn - biểu tượng vinh quang của nước Pháp bị bôi bẩn. Sự hỗn loạn không chỉ giới hạn trên đại lộ Champs-Élysées mà đã lan ra các quận xung quanh. Bầu trời trung tâm Paris kín đặc khói đen từ lựu đạn cay của cảnh sát và các đám cháy do người biểu tình đốt xe ô tô và hàng rào công trường trên đường phố.

Phong trào “áo vàng” là gì và tại sao lại có sự tác động mạnh mẽ đến đời sống chính trị xã hội Pháp đến vậy? Hoạt động biểu tình, phản kháng xã hội vốn được coi là một trong “truyền thống” lâu đời của người Pháp qua nhiều thế kỷ và hầu hết các hoạt động này diễn ra hòa bình. Tuy nhiên, các cuộc biểu tình của phong trào “áo vàng” trong 3 tuần qua rất khác thường khi lực lượng biểu tình được tập hợp qua mạng xã hội, giống như từng xảy ra ở các quốc gia đã trải qua “Mùa xuân Arab”. Phong trào “áo vàng” tuy không thuộc bất kỳ một đảng phái chính trị hay tổ chức công đoàn nào, không có người lãnh đạo, đã gây khó khăn lớn nhất của các nhà lãnh đạo Pháp để tìm ra thủ lĩnh thực sự của phong trào này.

Tính chất vô tổ chức, mục tiêu đấu tranh không rõ ràng và sự mạnh động của những người “áo vàng” dựa chủ yếu vào sức ép đám đông để đe dọa nhà cầm quyền. Những phát ngôn viên tự

xưng của phong trào không thể đại diện hết được cho tiếng nói của những người “áo vàng” thực sự, vì thế các lối thoát cho cuộc khủng hoảng hiện nay trở thành “lối hẹp”. Các đảng phái đối lập dụng tình hình quy trách nhiệm cho chính quyền của Tổng thống Macron. Họ đưa ra những đòi hỏi giải tán quốc hội, trưng cầu dân ý về chính sách hiện hành, đòi Tổng thống và Thủ tướng từ chức...

Cuộc biểu tình của những người nghèo

Theo sự phân tích của các chuyên gia, trong bối cảnh điểm tin nhiệm của tổng thống và chính phủ đang ngày càng xuống thấp như hiện nay, giải tán quốc hội sẽ là “cuộc tự sát chính trị” của đảng cầm quyền. Còn trưng cầu dân ý thì trưng cầu về cái gì? Rõ ràng đây là cái cớ để các đảng phái chính trị đối lập một mặt lên án bạo lực, mặt khác không bỏ lỡ cơ hội thổi bùng lên ngọn lửa chống đối nhằm làm suy yếu Tổng thống Emmanuel Macron. Vậy làm sao để tham vấn những đối tác đang chạy theo phong trào phản kháng này để vụ lợi?

Điều gì đang tạo ra “sức hút” của phong trào “áo vàng”? Trả lời câu hỏi này, nhà chính trị học Benoit De Valicourt, cố vấn truyền thông của trang Observateur du Dimanche, phân tích: “Lần đầu tiên, gần như hầu hết dân chúng, cụ thể là 75% người dân ủng hộ phong trào “áo vàng”, nói rằng: Hãy lắng nghe chúng tôi! Hãy nghe những yêu cầu của chúng

tôi!”. Người dân thể hiện sự chán nản. Họ chán về những lời hứa được đưa ra mà không được thực hiện. Trong đó có cả lời hứa của chính phủ về cách vận hành kiểu mới, loại bỏ cách làm đã làm trì trệ trong đời sống chính trị Pháp.

Ông Macron được bầu làm tổng thống vì những chính phủ trước đã không làm tròn chức năng của mình. Đáng tiếc là chính phủ kiểu mới đôi khi lại tỏ ra gần như tệ hơn cả kiểu cũ. Trong bài viết tựa đề “Nổi bất mãn về thuế của những kẻ bị lãng quên trong nền Cộng hòa”, tờ LExpress cho biết, nguyên nhân của biểu tình được thổi bùng lên do việc tăng giá xăng dầu, sự phẫn nộ đã âm ỉ từ nhiều tháng qua, nhất là tại những vùng mà nhà nước bỏ rơi. LExpress trích lời Sylvaine, một cư dân ở thị trấn Blanc, tỉnh Indre, than thở: “Chúng tôi đã mất trụ sở tòa án, bây giờ cả nhà bảo sinh cũng đóng cửa luôn. Các dịch vụ công lần lượt biến mất”. Đồng hương Noelle thì giận dữ nói: “Họ không thèm nghe chúng tôi thì chúng tôi lên Paris để lên tiếng cho họ nghe”. Theo LExpress, nghịch lý là ở chỗ những người biểu tình đã tập hợp lại để phản đối điều mà họ gọi là “trần lột thuế”.

Thực tế đúng là tỷ lệ của toàn bộ các khoản đóng góp bắt buộc, tức toàn bộ các thuế tính trên GDP ở Pháp đã lên tới 45,3% năm 2017, theo số liệu của Viện Thống kê và Nghiên cứu kinh tế quốc gia (INSEE), đó là một kỷ lục mới. Cũng năm 2017, toàn bộ số tiền đóng thuế và đóng góp xã hội mà dân Pháp phải trả đã vượt qua ngưỡng 1.000 tỷ euro (chính xác là 1.038 tỷ), theo báo cáo gần đây của Ủy ban Tài chính Hạ viện. Con số này được dự báo sẽ còn tiếp tục tăng lên tới 1.054 tỷ năm 2018 và 1.070 tỷ năm 2019.

Thuế nhiều như thế để làm gì vậy? Một số người nóng nảy đã vội thẳng thừng bác bỏ mô hình xã hội Pháp. Họ quên rằng, tại Pháp, tuy hệ thống an sinh xã hội ngày càng bị mất đi hiệu quả nhưng nhà nước vẫn bảo đảm được những phúc lợi xã hội như giáo dục miễn phí từ năm 3 tuổi, bảo hiểm y tế cho tất cả mọi người, trợ cấp cho người thất nghiệp, thu nhập tối thiểu cho người già... Mâu thuẫn ngày càng gia tăng, dân Pháp càng bất đồng tình với thuế, trong khi sự đồng tình này chính là nền tảng cơ bản của nền Cộng hòa, nhất là trong tầng lớp trung lưu, bình dân.

Theo kết quả nghiên cứu của nhà xã hội học Alexis Spire, càng xuống phía dưới nấc thang xã hội, tâm lý bất mãn về thuế càng tăng. Chính những người có thu nhập thấp và có bằng cấp thấp nhất nghĩ rằng thuế hiện nay là quá cao và bất công. Sự cách biệt trong cái nhìn về thuế còn gắn liền với sự cách biệt giữa các vùng lãnh thổ. Cũng theo điều tra trên, khi được hỏi Pháp có phải là quốc gia mà người dân đóng quá nhiều thuế hay không, chỉ có 39% dân Paris là “hoàn toàn đồng ý”, trong khi tỷ lệ này ở các vùng nông thôn lên tới 58% và ở các thành phố nhỏ là 62%.

Rõ ràng, các cuộc bạo loạn ở Paris đang báo động đỏ cho “một nước Pháp khác” của người nghèo. Vì thế không lạ khi nhiều người biểu tình “áo vàng” cho biết họ biểu tình trong lúc đã “cháy túi”. ■

Tổng thống Pháp E. Macron tới hiện trường vụ bạo loạn ở Paris.

Các nhà lãnh đạo G20 chụp ảnh chung tại Hội nghị ở Buenos Aires, Argentina, ngày 30/11.

Ảnh: L.G

HỘI NGHỊ THƯỢNG ĐỈNH G20: MỘT CUỘC GẶP KHÔNG THÀNH!

YÊN BA

Hội nghị thượng đỉnh thường niên Nhóm các nền kinh tế phát triển và mới nổi hàng đầu thế giới G20 diễn ra trong hai ngày 30-11 và 1-12 tại thủ đô Buenos Aires của Argentina là một hội nghị quốc tế đa phương. Ngoại trừ Thủ tướng Đức không đến kịp buổi chụp ảnh chung do máy bay gặp sự cố kỹ thuật phải hạ cánh khẩn cấp ở Cologne, trên thực tế, đây là cuộc gặp thượng đỉnh có sự góp mặt của hầu hết các nhà lãnh đạo quốc gia hàng

đầu thế giới. Nó là dịp để lãnh đạo các nền kinh tế phát triển nhất trên thế giới bàn thảo về những vấn đề trọng đại mang tính toàn cầu, như biến đổi khí hậu, bình đẳng giới, trật tự thương mại quốc tế, cách mạng công nghệ, lao động việc làm..., nhưng các con mắt quan sát lại đổ dồn vào một hoạt động bên lề, cuộc gặp song phương giữa Tổng thống Mỹ Donald Trump với Tổng thống Nga Vladimir Putin. Chính xác hơn thì phải nói rằng đó là một cuộc gặp song phương bị hủy trước cả khi nó diễn ra.

"Lật kèo" ở phút chót

Ngày 29-11, trên đường đi Buenos Aires dự thượng đỉnh G20 bằng chuyên cơ Không lực 1, nơi người ta hy vọng sẽ diễn ra cuộc gặp song phương bên lề giữa hai nhà lãnh đạo Nga - Mỹ, ông Trump bất ngờ tuyên bố hủy cuộc gặp đã được lên lịch từ trước với ông V.Putin. Mới chỉ vài giờ trước đó, ông Trump còn nói với các phóng viên rằng cuộc gặp "không bị hủy" và đây là "thời điểm tốt đẹp" cho sự kiện này. Lý do ông Trump "lật kèo", hủy cuộc gặp vào phút chót là do Nga chưa trao trả cho Ukraina tàu hải quân và các thủy thủ bị phía Nga bắt giữ trong vụ đụng độ diễn ra hôm 25-11.

Đáp lại thông báo hủy cuộc gặp của phía Mỹ, người phát ngôn của Tổng thống Nga, ông Dmitry Peskov, lạnh lùng tuyên bố: "Tổng thống Putin sẽ có thêm một vài giờ đồng hồ cho những cuộc gặp hữu ích khác tại thượng đỉnh G20".

Trước khi đến Buenos Aires, cuộc gặp gần nhất giữa ông chủ Nhà Trắng với người đứng đầu điện Kremlin diễn ra hồi tháng 7-2018 ở thủ đô Helsinki của Phần Lan. Kể từ sau cuộc gặp đó, nhiều biến động đã xảy ra theo chiều hướng ngày càng đáng ngại hơn, trong đó đặc biệt đáng chú ý có việc Tổng thống

Trump đe dọa sẽ rút Mỹ ra khỏi Hiệp ước về các lực lượng hạt nhân tầm trung INF, một trụ cột trong quan hệ Nga-Mỹ dựa trên việc kiểm soát vũ khí hạt nhân. Người ta đã từng hy vọng rằng ở Buenos Aires, ông Putin và ông Trump sẽ có cuộc gặp bàn thảo để giảm nhiệt trong quan hệ vốn không mấy bằng phẳng giữa đôi bên, trong đó có cả về INF. Tuy vậy, thông báo hủy vào phút chót của phía Mỹ đã như gáo nước lạnh dội vào niềm hy vọng mới được nhen nhóm.

Việc hủy cuộc gặp song phương giữa Tổng thống Trump và Tổng thống Putin chỉ là thêm một chỉ dấu nữa cho thấy mối quan hệ Nga-Mỹ chưa bao giờ thoi sóng gió, kể cả khi ông Trump đã vào Nhà Trắng và đặt ra một trong những mục tiêu hàng đầu trong chính sách đối ngoại là cải thiện quan hệ với Moscow.

Phô trương sự cứng rắn

Cần phải nhớ rằng trong cương lĩnh tranh cử tổng thống năm 2016 của ông Trump chỉ có 2 nội dung ít liên quan đến chính sách đối ngoại, đó là công nhận Jerusalem là thủ đô của Israel và cải thiện quan hệ với nước Nga.

Khi đã trở thành tổng thống, sau gần hai năm trời, ông Trump chỉ thực hiện được một nửa: chuyển sứ quán Mỹ về Jerusalem (bị phần lớn thế giới chỉ trích kịch liệt). Còn mục tiêu thứ hai thì không những không thực hiện được việc cải thiện quan hệ với Moscow mà mối quan hệ giữa hai bên càng ngày càng lao dốc, có nhiều thời điểm trở nên căng thẳng tột độ, đến nỗi người ta đã bắt đầu nói đến một cuộc "Chiến tranh Lạnh 2.0", với hai đối thủ quen thuộc từ nhiều thập niên trước.

Quan hệ xấu đi trông thấy giữa Washington với Moscow còn kéo theo hệ lụy không thể tránh khỏi là quan hệ giữa Nga với NATO, tổ chức Mỹ đóng một vai trò cực kỳ quan trọng cũng theo chiều hướng đi xuống. Các động thái hăm dọa ngày càng xuất hiện một cách thường xuyên hơn.

Như mùa hè vừa qua, Nga đã tiến hành cuộc tập trận Vostok 2018, cuộc tập trận quân sự lớn nhất mà nước này tiến hành kể từ Thế chiến 2. Tham gia cuộc tập trận có 300.000 binh sĩ, 36.000 xe bọc thép và hơn 1.000 máy bay các loại.

NATO đâu có chịu kém khi cũng hoàn thành cuộc tập trận lớn

nhất kể từ khi "Chiến tranh Lạnh" kết thúc mang tên Trident Venture với 40.000 binh sĩ, 70 tàu, 150 máy bay và 10.000 phương tiện chiến đấu trên bộ.

Những hình thức phô trương lực lượng như thế chỉ để nói lên một điều: cả Mỹ và phương Tây cũng như Nga đều muốn truyền đi thông điệp không hề e ngại chuẩn bị cho một cuộc xung đột trực tiếp.

Tình thế tiến thoái lưỡng nan của ông Trump

Vi sao mà từ một định hướng trong cuộc tranh cử tổng thống là tìm cách hòa hoãn với Nga mà sau gần hai năm, ông Trump cùng ê-kíp của mình lại gần như quay ngoắt 180 độ để chuyển sang trực tiếp đối đầu với Nga?

Câu chuyện này đã nảy sinh ngay từ khi ông Trump bước chân vào Nhà Trắng sau một cuộc bầu cử mà kết quả bị coi là bất ngờ với thất bại của ứng cử viên đảng Dân chủ. Các cáo buộc ngay lập tức xuất hiện, cho rằng Nga đã can thiệp vào cuộc bầu cử Tổng thống Mỹ với mục đích hạ bệ ứng cử viên đảng Dân chủ và bằng cách đó, mang lại lợi thế cho ứng cử viên đảng Cộng hòa. Điều đó chẳng khác nào một cách nói

bầu cử giữa kỳ, đảng Dân chủ quay lại kiểm soát Hạ viện và mặc dù chính sách đối ngoại phần lớn vẫn phụ thuộc vào Thượng viện do đảng Cộng hòa kiểm soát, ông Trump sẽ ngày càng khó để có thể đi theo hướng cải thiện quan hệ với Moscow.

Sự kiện Nga bắt giữ các tàu chiến và thủy thủ của Ukraine chỉ cung cấp thêm một lý do khiến ông Trump tiếp tục phải bày tỏ thái độ cứng rắn với Nga, cho dù đem vụ việc này ra để hủy cuộc gặp với ông Putin rõ ràng là không thỏa đáng.

Không gặp mà vẫn gặp!

Ở thượng đỉnh G20, cả ông Trump và ông Putin đều tăng lờ như không nhìn thấy nhau mỗi khi có dịp phải đi ngang qua nhau. Trong khi ông Putin vui vẻ đập tay với Thái tử Saudi Arabia Mohammed bin Salman thì ông Trump sôi nổi trò chuyện với lãnh đạo các nước khác. Thời gian lẽ ra dành cho cuộc gặp với Tổng thống Mỹ thì ông Putin dùng để gặp gỡ song phương với Tổng thống Thổ Nhĩ Kỳ Recep Tayyip Erdogan...

Nhưng rồi cuối cùng thì họ cũng vẫn gặp nhau, trong cuộc gặp riêng được mô tả là "chớp

Argentina tăng cường an ninh cho Hội nghị G20

Ảnh: L.G

ràng ông Trump vào được Nhà Trắng một phần là nhờ sự giúp đỡ của người Nga! Hẳn nhiên là ông Trump mạnh mẽ bác bỏ những cáo buộc này.

Tuy nhiên, kể từ đó, những cáo buộc về sự can dự của Nga vào bầu cử vẫn liên tiếp được tung ra và cho dù không (chưa) tìm được bất cứ một bằng chứng xác thực nào, những cuộc điều tra nhằm chứng minh cáo buộc này vẫn tiếp tục không ngừng nghỉ. Song song với nó là một "cuộc chiến" khác của ông Trump với giới truyền thông và xung quanh hàng loạt những quyết định gây tranh cãi khác của ông Trump như cách chức Giám đốc FBI James Comey hay bổ nhiệm thẩm phán Tòa án Tối cao Mỹ Kavanaugh...

Toàn bộ mớ bùng nổ những đó đẩy ông Trump vào một tình thế tiến thoái lưỡng nan: nếu cải thiện quan hệ với Nga, ông sẽ bị kết tội là "thân Nga"; ngược lại, như điều đang xảy ra, mối quan hệ tuột dốc với Nga đã đẩy cả thế giới rơi vào tình thế bất an, khi mà ngay cả những công cụ nhằm kiềm chế (hay hạn chế) rủi ro cũng có thể bị xóa bỏ mà việc Mỹ dọa đơn phương rút khỏi INF là một ví dụ.

Tình thế càng trở nên khó khăn hơn với ông Trump khi sau cuộc

nhaoáng" tại bữa tiệc tối diễn ra ở nhà hát nổi tiếng Colon ở thủ đô Buenos Aires. Đây là bữa tiệc tối không có sự tham dự của giới truyền thông nên các phóng viên đã không có cơ hội để tường thuật lại.

Tất cả chỉ được biết sơ qua về nội dung cuộc gặp song phương "không chính thức" này qua lời mô tả của ông... Putin! Theo lời của Tổng thống Nga thì ông đã tranh thủ dịp này để giải thích cho ông Trump biết những gì đã xảy ra trong cuộc đụng độ dẫn tới việc bắt giữ tàu và thủy thủ của Ukraine ở Biển Đen. Kết quả thế nào? "Tôi đã trả lời câu hỏi của ông ấy về vụ đụng độ ở Biển Đen. Ông ấy có quan điểm của tôi. Chúng tôi vẫn giữ nguyên lập trường của mình" - Tổng thống Putin thuật lại.

Với khẩu khí như vậy, khó có thể tin được rằng quan hệ Nga-Mỹ sẽ sớm được cải thiện. Tuy nhiên, một cuộc gặp thượng đỉnh giữa lãnh đạo của hai cường quốc cần được thu xếp sớm chừng nào hay chừng ấy, bởi vì không chỉ có vụ đụng độ ở Biển Đen, còn vô vàn những khúc mắc khác giữa Nga và Mỹ cần được hai bên nhanh chóng tháo gỡ. ■

SỰ KIỆN - GÓC NHÌN

Thành phố trên đỉnh đồi

Thế nhưng, xét cho cùng, điểm cốt lõi trong tiến trình "tái định hình thế giới" ấy của đương kim Tổng thống Mỹ Donald Trump - với chiến lược đối ngoại "Nước Mỹ trên hết" - lại vẫn là việc "nước Mỹ không từ bỏ vai trò lãnh đạo toàn cầu". Nói cách khác, đó vẫn là sự níu kéo hình thái đơn cực - thứ được xuất hiện và duy trì kể từ sau Chiến tranh Lạnh, khi Liên bang Xôviết tan rã. Sâu xa hơn, kể từ sau Đại chiến thế giới lần thứ hai, nước Mỹ cũng đã luôn hướng tới vai trò đó, vai trò của một "thành phố trên đỉnh đồi", để tất cả đều phải ngược nhìn.

Vậy, trật tự mới mà Nhà Trắng và Bộ Ngoại giao Mỹ muốn giới thiệu đến với thế giới là như thế nào? Là một sự sắp xếp lại trình tự vận hành "dựa trên các quốc gia chứ không phải các thể chế đa phương". Là những hành động "nhằm thúc đẩy một thế giới tự do, minh bạch, công bằng và cởi mở", thông qua việc nước Mỹ rời bỏ hoặc tái đàm phán về các thỏa thuận lỗi thời hoặc gây tổn hại đến lợi ích của mình cũng như những cam kết hay hiệp định quốc tế không phục vụ lợi ích đó.

Và Ngoại trưởng Mike Pompeo, bằng thứ ngôn từ đầy tính ngoại giao, muốn "một số người bạn châu Âu" tin rằng họ đã sai lầm, khi cho rằng nước Mỹ không hành động vì lợi ích chung của thế giới. Kể cả khi Washington rút khỏi Thỏa thuận Paris về chống biến đổi khí hậu toàn cầu. Kể cả khi ông chủ hiện tại của Nhà Trắng "bức tử" Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP) hay khiến Hiệp định Đối tác Thương mại và Đầu tư xuyên Đại Tây Dương (TTIP) chết yểu. Và kể cả khi Tổng thống Donald Trump đã và đang tìm mọi cách để dồn ép Iran, nhằm xóa bỏ hoặc đàm phán lại thỏa thuận hạt nhân JCPOA lịch sử ký năm 2015 (giữa Iran và nhóm P5+1: Mỹ, Anh, Pháp, Nga, Trung Quốc, Đức).

Kể cả những cuộc "chiến tranh thương mại" mà các "bạn bè" của nước Mỹ đều bị cuốn vào. Kể cả những đe dọa trừng phạt dành cho chính họ, nếu không xác định rõ được cho mình một "chiến tuyến".

Và, đó là trật tự thế giới mới, theo cách tiếp cận vấn đề của nước Mỹ.

Áp lực và phản chấn

Ngay sau bài phát biểu ấy của Ngoại trưởng Mike Pompeo, trong vòng 24 giờ, hàng loạt động thái cứng rắn được thực hiện. Mỹ ra một tối hậu thư, "tuyên bố nước Nga vi phạm Hiệp ước Các vũ khí hạt nhân tầm trung (INF) và sẽ rời bỏ hiệp ước trong vòng 60 ngày, như một

Ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo.

TRẬT TỰ THẾ GIỚI NÀO,
NƯỚC MỸ
VẪN LÀ... "TRÊN HẾT"!?

ĐỒNG PHONG

Brussels, ngày 4/12/2018. Hội nghị Bộ trưởng Ngoại giao các nước thuộc Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương (NATO) thảo luận về hàng loạt thách thức an ninh

biện pháp khác phục tình trạng đó, trừ phi Nga trở lại tuân thủ một cách hoàn toàn và có thể kiểm chứng".

Đứng về phía Mỹ, NATO ra tuyên bố nêu rõ: "Các nước đồng minh NATO kết luận rằng Nga đã phát triển và triển khai một hệ thống tên lửa mang tên 9M729, vi phạm Hiệp ước INF và tạo ra nguy cơ đáng kể cho an ninh châu Âu - Đại Tây Dương. Chúng tôi mạnh mẽ ủng hộ những kết luận của Mỹ rằng Nga đã vi phạm nghiêm trọng nghĩa vụ của mình theo Hiệp ước INF".

Gần như song song với diễn biến này, đại diện đặc biệt của Mỹ về vấn đề Iran - ông Brian Hook - hỏi thúc Liên minh châu Âu (EU) xem xét các biện pháp trừng phạt kinh tế đối với Iran vì hành động thử tên lửa đạn đạo, đồng thời cảnh báo về một cuộc xung đột khu vực rộng lớn hơn nếu tham vọng của Tehran vẫn chưa được

quốc tế, bao gồm cả sự vụ căng thẳng quanh eo biển Kerch - điểm đụng độ mới nhất giữa Nga và Ukraine. Và, Ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo khẳng định: "Washington đang xây dựng một trật tự thế giới mới!".

Cộng hòa dân chủ nhân dân Triều Tiên và Syria đang trở nên khăng khít với nhau, trong cảnh "chung một kẻ thù".

kiểm soát. Ông nhấn mạnh: Mỹ muốn chứng kiến EU phê chuẩn các biện pháp trừng phạt đối với các cá nhân và tổ chức tạo điều kiện cho việc thử nghiệm tên lửa và phổ biến vũ khí của Iran. Trong khi đó, hội đàm với Thủ tướng Israel Benjamin Netanyahu, Ngoại trưởng Mike Pompeo cam kết về một chiến dịch gây sức ép tối đa dành cho Iran.

Nhưng, tại phiên họp kín Hội đồng Bảo an Liên Hiệp Quốc, Iran đáp trả rằng họ không vi phạm cam kết nào, khi chỉ tiến hành phóng thử các tên lửa đạn đạo mang đầu đạn thường, chứ không phải đầu đạn hạt nhân. Cùng lúc, Bộ Ngoại giao Nga bác bỏ "tối hậu thư" của Mỹ về INF và một ngày sau (5/12) tiếp tục "phản pháo": Mỹ chưa đưa ra được bất cứ bằng chứng nào về việc Nga vi phạm hiệp ước đó. Tổng thống

Nga Vladimir Putin nhận xét: "Từ lâu, Mỹ đã muốn rời INF và đổ lỗi cho Nga để có được một cái cớ". Ông chủ Điện Kremlin cũng cảnh báo: "Nếu Mỹ rời INF, Nga sẽ bắt buộc phải trả đũa".

Và tại Trung Đông, trong cuộc gặp với Tổng thống Syria Bashar al Assad, Bộ trưởng Ngoại giao Cộng hòa dân chủ nhân dân Triều Tiên Ri Yong-ho tuyên bố: "Hai quốc gia có chung một kẻ thù". Không cần Tổng thống Syria phải "chỉ mặt đặt tên", ai cũng hiểu, quốc gia thù địch nhất với cả Syria lẫn Triều Tiên chính là nước Mỹ.

Ở một khía cạnh nào đó, trật tự thế giới mới mà nước Mỹ hướng tới đang càng lúc càng khiến các địch thủ của họ đứng sát lại nhau hơn. Và có lẽ, càng lúc lại càng tạo nên nhiều phản ứng trái chiều hơn. Sự đồng thuận của NATO ở thời

điểm này cũng chưa đủ để xóa nhòa những vết hằn trên mối quan hệ Mỹ - EU, kể từ khi Tổng thống Mỹ Donald Trump lên nắm quyền và luôn chỉ trích các đồng minh ở cựu lục địa về nghĩa vụ đóng góp vào các công việc chung. Chưa ai quên, mới tháng trước thôi, cả Tổng thống Pháp Emmanuel Macron và Thủ tướng Đức Angela Merkel còn nhắc lại ý tưởng thành lập "Quân đội châu Âu" độc lập với NATO một cách vô cùng nghiêm túc, như phương thức quyết định nhằm tránh bị phụ thuộc.

Cũng cần nhắc lại, đến tận lúc này, EU vẫn đang mở các kênh hỗ trợ doanh nghiệp của mình tiếp tục xúc tiến thương mại với Iran thông qua các bên thứ ba, nhằm tránh các lệnh trừng phạt từ Mỹ. Bởi vì, điều đó quan hệ mật thiết đến lợi ích của chính EU. Và cho dù một "lệnh ngừng bán tạm thời" đã xuất hiện để tạm ngừng cuộc chiến thương mại Trung - Mỹ thì vẫn chưa ai dám chắc điều gì có thể xảy ra sau thời hạn 90 ngày, khi xung đột quyền lợi giữa hai nền kinh tế hàng đầu thế giới là rất khó khoan nhượng.

Tham vọng hay ảo vọng?

Không nghi ngờ gì, "đưa nước Mỹ trở lại vị đại một lần nữa" (Make America great again - slogan tranh cử năm 2016) là ước vọng đích thực, là điều tốt cho nước Mỹ theo cách nhìn của đương kim Tổng thống Mỹ Donald Trump. Có điều, từ trước ông, thế giới lại vận động theo quỹ đạo có xu hướng ngược lại cách suy nghĩ đó.

Trên những bước tiến thần tốc của công nghệ, thế giới phẳng đi một cách chóng mặt và toàn cầu hóa - đa phương hóa trở thành khuynh hướng chủ đạo. Ở một khía cạnh khác, các thỏa thuận đa phương không chỉ mang lại nhiều cơ hội được đối xử công bằng hơn cho những kẻ yếu thế mà còn tạo nên những cơ hội lớn lao hơn cho người thật sự có khả năng. Bởi vậy, chủ nghĩa biệt lập (mà Ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo gọi là "sự tái định hình dựa trên các quốc gia") thực ra chỉ là một công cụ trấn áp dành cho những sự cạnh tranh chính đáng đối với vị thế của nước Mỹ trên trường quốc tế.

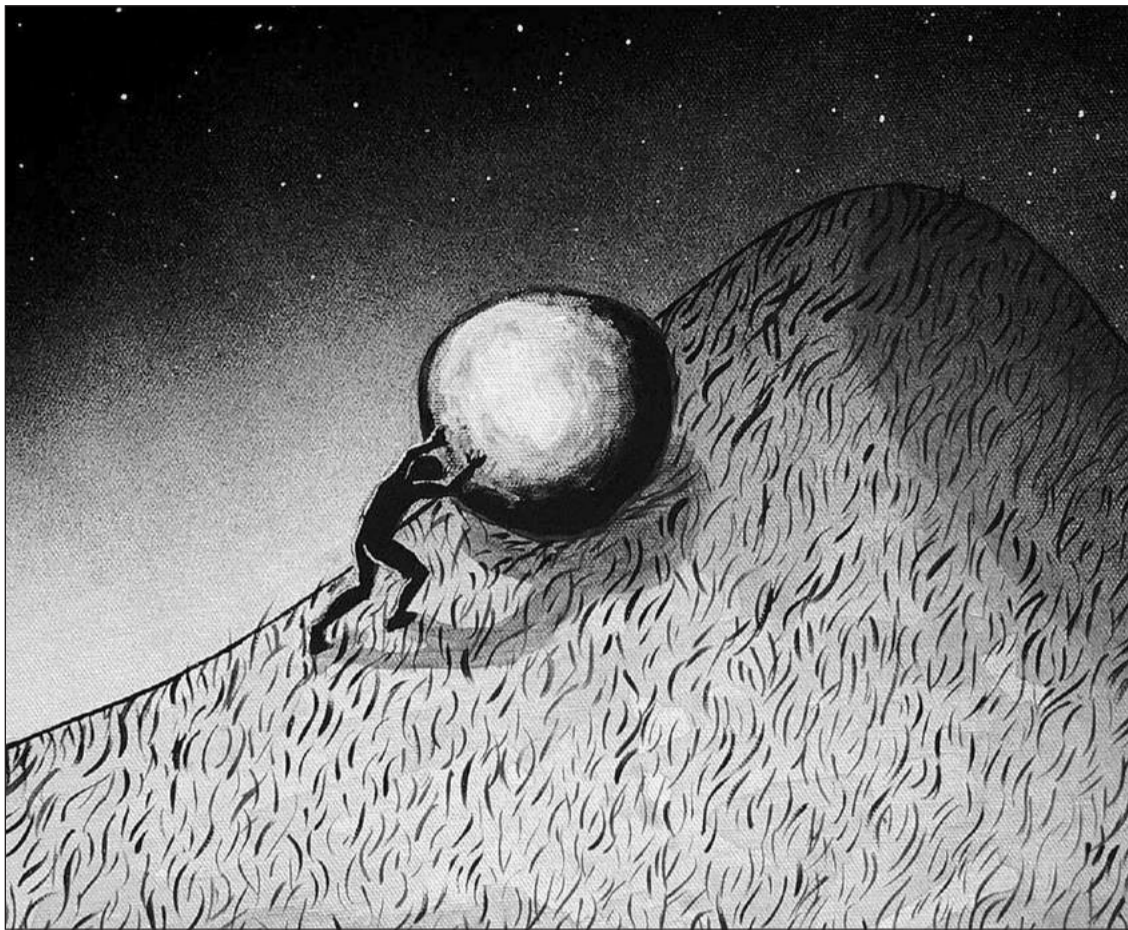
Vẫn là thế, vẫn là "cây gậy và củ cà rốt". Vẫn luôn có những đồng minh mà nước Mỹ không thể áp đặt các "giá trị Mỹ" (như Saudi Arabia) và cũng vẫn luôn có những quốc gia xa lạ bị cố gắng áp đặt hệ giá trị đó (như Syria hay Cộng hòa dân chủ nhân dân Triều Tiên). Cuối cùng, tất cả cũng vẫn chỉ là để phục vụ cho lợi ích của nước Mỹ. Tuy nhiên, trong "trật tự thế giới mới này", có vẻ các đồng minh và các địch thủ sẽ được đối xử "công bằng" hơn một chút.

Vừa đạt được thỏa thuận sơ bộ về Brexit, nước Anh - đồng minh thân cận nhất, đã lập tức thấy Washington "nhíu mày", khi cho rằng "cần phải xem xét lại khả năng độc lập về thương mại của nước Anh trong tương lai", bởi những thỏa thuận với EU sẽ tác động tiêu cực đến mối quan hệ thương mại Mỹ - Anh.

Đó không phải là một ví dụ đơn giản về đa phương hóa và về tầm quan trọng của nhu cầu đối thoại giữa các phía hay sao? ■

Tên lửa đạn đạo của Iran.

Bức tranh mô tả bi kịch hiện sinh Sisyphus lăn đá lên đồi của họa sĩ Nicci Bedson.

MÌNH NÓI GÌ KHI NÓI VỀ TỰ SÁT?

HIỀN TRANG

"Bạn ấy đã tự sát thế nào vậy?", tôi hỏi. N.P trả lời: "Ừ, cậu ấy lên Đà Lạt, rồi dựng

lều trên một ngọn núi cao. Từ ngọn núi đó có thể ngắm bình minh rất đẹp. Khi bình minh lên, cậu ấy đá vào lều và đốt lò bếp than".

C chuyện xảy ra khoảng một năm rưỡi trước, tháng 3 năm 2017. Báo chí khi ấy đều đưa tin, tường thuật ngắn gọn chỉ vài trăm chữ, rằng một du khách chết tím tái trong lều đồ nơi lưng chừng ngọn núi cao nhất Đà Lạt, núi Hòn Bò, rằng nạn nhân mặc quần jeans, áo sơ mi, hai chiếc áo ấm, rằng nơi đây được bao phủ bởi rừng thông bát ngát, nhìn ra toàn cảnh Đà Lạt nên thơ, rằng người ta vẫn đang điều tra làm rõ nguyên nhân cái chết.

Sự vụ kết thúc ở đó. Không có tờ báo nào tiếp tục cập nhật về việc nguyên nhân cái chết là gì. N.P bảo, khi biết chuyện, anh cũng thật bàng hoàng. Nhưng, với báo chí thì đó cũng chỉ là thêm một người chết, thêm một tin tức, thêm một kẻ xấu số mà thôi. Tất nhiên rồi, trên thế giới trung bình cứ 40 giây lại có một người chết. Nói cái chết là chuyện thường ngày cũng không sai. Người ta chết liên tục, đâu có gì to tát.

N.P và người bạn của anh cùng thuộc một nhóm nhỏ hâm mộ nhà văn Dazai Osamu ở Việt Nam. "Có cả trăm người đăng ký tham gia đây nhưng mỗi lần hẹn gặp gỡ thì chỉ vài móng. Nhiều người hình như tham gia nhóm sau khi xem một phim hoạt hình có nhân vật Dazai thôi, chứ không phải ai cũng yêu thích vì văn học", N.P kể.

N.P là một trong những thành

viên đầu tiên của hội. Người bạn kia sau đó mới gia nhập. Bắt đầu, nhóm có 7 người. Trong 7 người đó, có 3 người từng (nhiều lần) tìm cách tự sát: người thì nhảy lầu, người thì nốc thuốc ngủ, người thì dim mình xuống nước, người chọn cắt cổ tay. Cả 3 người đều tự sát không thành. Cả 3 đều chưa tới tuổi 30.

Nhóm 7 người - con số 7 khiến cho tôi nghĩ đến Vô Lại phái, một trường phái văn chương có khuynh hướng nổi loạn ở Nhật Bản thời hậu Thế chiến II - nước Nhật đại bại - mà văn hào Dazai Osamu là một cái tên tiêu biểu. Vô Lại phái cũng có khoảng 7 người. Họ sống cuộc đời suy đồi, truy lạc, tự hủy hoại bản thân, hắt hủi sinh mệnh, rồi cuối cùng kể thì chết vì phình mạch máu não, xuất huyết phổi, ung thư, kể thì tự tìm tới cái chết.

Osamu tự sát 5 lần: lần thứ nhất uống thuốc ngủ nhưng không đủ liều; lần thứ hai, ông cùng một cô gái mới quen trèo mình xuống biển Kamakura - nhưng khốn thay, chỉ cô gái là tận số; lần thứ ba treo cổ; lần thứ tư cùng vợ tự sát đôi nhưng bất thành; đến lần thứ năm khi nhảy xuống hồ Tamagawa, ông mới toại như ý nguyện. Còn người đàn em Tanaka Hidemitsu thì làm một liều an thần rồi cắt cổ tay ngay trước mộ phần Osamu.

Vào một niên kỷ nào đó, tự sát từng là một điều lãng mạn, thậm chí là đỉnh cao của sự lãng mạn. Romeo và Juliet tự sát, để lại một thiên tình ngàn năm cho hậu thế.

Chàng Werther của Goethe tự bắn vào đầu vì một mối tình không thành với nàng Charlotte. Thế kỷ 19, tự sát trở thành một thứ thời trang của những tâm hồn mơ mộng. Sang đến thời hiện đại, tự sát quay trở lại bằng một bộ mặt mới. "Tự sát" bị hạ bệ thân tượng, bị "giải thiêng", hầu như không còn được tôn thờ. Thay vì là "thời trang", nó trở thành "căn bệnh", tên khoa học của căn bệnh ấy là trầm cảm.

Ngày nay, người ta hủy hoại bản thân nhiều hơn hủy hoại người khác. Bạo lực không còn là nguyên nhân hàng đầu cướp đi mạng sống của con người, dù ngày nào đọc báo bạn cũng thấy những thông tin kiểu như một chiếc xe tải gắn bom đâm vào 15 thường dân vô tội, hay một vụ xả súng khiến hàng trăm người chết. Sự thực là mỗi năm chỉ có 250.000 người chết vì súng đạn nhưng có tới 800.000 người chết vì tự sát.

Đô thị hóa đem lại của ăn của để, quần áo đẹp, thức ăn ngon, lại lấy đi thiết tha muốn sống. Khi tưởng như đã đủ đầy thì bên trong lại đâm rỗng rang. Nhiều nhà khoa học gọi trầm cảm là "căn bệnh của nền văn minh". Chủ nghĩa tiêu dùng, chủ nghĩa vật chất, tư bản, ô nhiễm, công nghiệp hóa, sự mất kết nối với thế giới thực, những giá trị cũ rạn vỡ từng ngày dồn tích độc tố trong tâm hồn những đứa trẻ thị thành.

Nhưng, dù nhiều người chết vì "virus" tự sát đến vậy, hai từ "tự sát"

dường như vẫn là một điều cấm kỵ, như một bí mật cất trong chiếc hộp Pandora khiến ta tò mò he hé nhìn vào đó. Và, người ta luôn nhìn sự tự sát bằng một thái độ cực đoan, hoặc là thần thánh hóa nó vì sự dũng cảm, hoặc là khinh miệt nó vì sự hèn nhát, hoặc là tỏ ra thương hại, hoặc là tỏ ra kinh sợ.

Một buổi quán xá vỉa hè với hội Dazai, tôi ngồi nghe họ nói về cái chết, cái chết đã khước từ họ, để đến giờ phút đó họ vẫn còn có thể ngồi ăn món đậu cay và dồi nướng cùng nhau. Nhưng, cũng là cái chết đã mang đi một vài người bạn mà họ quen biết. "Lần thứ hai tự sát, em dùng Mimoso. Thật ra là định mua loại thuốc mạnh hơn nhưng không ai bán, bảo rằng phải có đơn của bác sĩ", một cô bé trong nhóm kể lại - Mimoso là tên một loại thuốc an thần, "Hôm đó em nhớ là trời mưa rất to. Mọi người ra ngoài tất nước hết".

"Nhưng cuối cùng mọi người vẫn cứu được em à?", tôi hỏi.

"Mọi người biết", cô đáp, nhòen miệng cười. Cô gái hai mươi mốt tuổi xinh xắn, vừa có một cuốn sách xuất bản. Cô nói lựa chọn tự sát ngày đó không hẳn là vì những đau khổ tích lũy lâu dài và giờ đây, cô đang hải lòng về cuộc sống.

Rồi tôi hỏi cô rằng, liệu có bao giờ cô nghĩ lại và cảm thấy may mà lúc đó mình đã không chết không, bởi vì nếu lúc đó mà chết thì làm sao có thể cảm nhận rằng cuộc đời không đến nỗi tệ? Nhưng, cô chỉ bảo rằng mình cũng không biết nữa, cái chết đã không lựa chọn cô, vậy thôi. Cô nói về nó bình thản, như là một đoạn đời mình phải đi qua, không có gì để tự hào mà cũng không có gì để hổ thẹn, không thể chết thì cứ đành sống tiếp chứ còn biết làm sao được nữa. Còn những người hoặc ca ngợi, hoặc khinh miệt, hoặc thương hại, hoặc kinh sợ, đó đều bởi họ chưa từng tự mình đối diện với cái chết theo cách đó.

Sự bình thản của cô làm tôi nhớ tới lời triết gia hiện sinh Albert Camus đã viết trong cuốn **Thần thoại Sisyphus**: "Chỉ có một vấn đề triết học nghiêm túc duy nhất và đó là tự sát. Thẩm định xem liệu cuộc đời đáng sống hay không đáng sống sẽ trả lời cho câu hỏi nền tảng của ngành triết học. Tất cả những vấn đề còn lại - rằng thế

giới có phải có ba chiều hay không, rằng tâm trí được chia thành chín hay mười hai loại - đều tới sau đó".

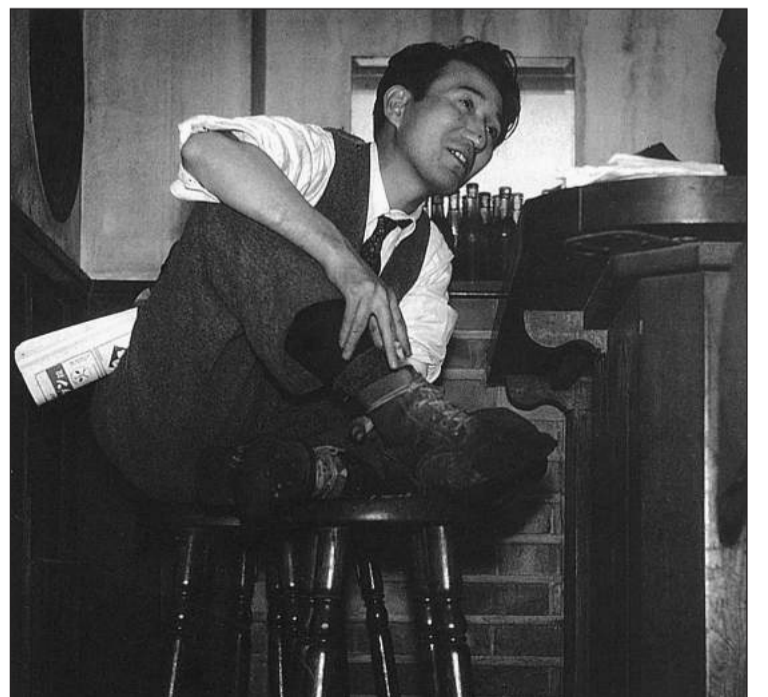
Tại sao phải nhìn sự tự sát như một "thánh vật", trong khi theo một cách nào đó, nó chỉ là một quyết định mang tính triết học? Chàng Sisyphus lăn đá lên đồi, cứ lăn tới đỉnh thì tảng đá lại lăn xuống, lăn đi lăn lại, lăn tái lăn hồi, cuộc đời là một gánh nặng luẩn quẩn như thế, chàng Sisyphus nên tiếp tục hay không nên tiếp tục?

Đúng, cái chết là một bi kịch nhưng cái sống cũng chỉ là một màn hài kịch đáng buồn, như Dazai Osamu đã thông qua văn chương mà tự thuật nỗi đầy ải cùng cực giữa cõi A Ty chốn nhân gian trong tiểu thuyết **Nhân gian thất cách**, nghĩa đen là "Mất tư cách làm người". Tiếp tục hay không, cuộc đời đáng sống hay không đáng sống, chỉ có mỗi người tự tìm cho mình câu trả lời phù hợp nhất.

"Nhưng Dazai đâu chỉ có tự tử đúng không? Dazai cũng biết tận hưởng cuộc sống mà. Kịch nghệ, đàn bà, cảnh đẹp, rượu ngon, không có gì là ông không sành sỏi", N.P đột ngột ngắt cuộc hàn huyên đang tới hồi sôi nổi về chuyện tự sát của chúng tôi. Cả bọn cùng cười. Tôi liền nói với mọi người rằng, thật ra, khoảnh khắc Dazai mà tôi nhớ nhất là khoảnh khắc được kể lại trong một truyện ngắn của ông, khi có hai thiếu nữ nhờ ông chụp giùm tấm ảnh lưu niệm nơi núi Phú Sĩ, ông đã cảm chiếc máy ảnh của họ lên, trong ống ngắm là ngọn núi to lớn phía sau, dưới chân núi là hai bông hoa thắm tươi nhỏ xíu. Cảm thấy không thể chụp hết cả cảnh và người, cuối cùng ông đã quyết định chỉ hướng về núi Phú Sĩ mà chụp.

Ngay cả trong những tâm hồn giằng xé, dần vật, buông bỏ, tự ruồng rẫy, tự hủy hoại, cuộc đời vẫn có những giây phút nên thơ của nó. Ngọn đồi nơi Sisyphus lăn đá hẳn phải có hoa, nếu không cũng có mây trời. Và hoa ấy, mây trời ấy nói với chúng ta rằng: trong bất luận hoàn cảnh ngặt nghèo nào, bám vào sự sống, cố gắng giành quyền được sống vẫn là một điều tối thượng.

Bởi quy luật đơn giản muôn đời là thế: Còn sống là còn hy vọng! ■

Chân dung Dazai Osamu, văn sĩ thuộc phái Vô Lại, người qua đời năm 38 tuổi sau 5 lần quyền sinh.

CUỘC ĐỜI SAU NHỮNG TẦM HUY CHƯƠNG KỶ 3: NGƯỜI TRẺ KHỞI NGHIỆP PHẠM KIM HÙNG (2 HUY CHƯƠNG TOÁN QUỐC TẾ CÁC NĂM 2004, 2005) GIÁ TRỊ LỚN NHẤT MÀ ĐẠI HỌC STANFORD DẠY TÔI LÀ...

PHAN ĐĂNG (thực hiện)

Đoạt huy chương vàng (HCV) toán quốc tế khi còn là học sinh lớp 11, là người Việt Nam đầu tiên được nhận học bổng toàn phần trường Đại học Stanford danh tiếng của Mỹ mà chưa từng học tập ở một nước thứ ba và sau khi tốt nghiệp cùng lúc hai khoa toán - tin ở Stanford, đã từ chối lời mời ở lại làm việc tại thung lũng Silicon để trở về Việt Nam khởi nghiệp..., những gì mà Phạm Kim

Hùng làm được cho đến lúc này thực sự khiến nhiều người thấy choáng. Chàng choáng hơn khi công ty của Hùng đang nhận được đầu tư của 4 quỹ công nghệ lớn trên thế giới và đang tạo ra những sản phẩm để tấn công vào thị trường quốc tế. Những gì Hùng nghĩ, những điều Hùng làm chắc chắn sẽ giúp những người trẻ khởi nghiệp ở Việt Nam nhìn ra rất nhiều bài học lớn.

Có những bài toán không cần giải

- Nhà báo Phan Đăng: Có quá nhiều điều thú vị về bạn mà tôi đã đọc trên báo hoặc nghe những người trong lĩnh vực công nghệ thông tin kể lại nhưng tôi muốn bắt đầu cuộc đối thoại hôm nay bằng một câu đơn giản thôi, lớp 11 Hùng đã đoạt HCV toán quốc tế, năm sau, lớp 12, Hùng đoạt huy chương bạc. Cả hai năm điểm đều dẫn đầu đội tuyển Việt Nam, những người đoạt hai huy chương toán như Hùng có nhiều không?

- Phạm Kim Hùng: Tôi không có thống kê chính xác, có khoảng trên dưới 10 người. Có thể hầu hết mọi người đoạt HCV năm lớp 11 sẽ có thêm một HCV nữa, chỉ có tôi là kém nhất (cười). Năm lớp 12 đi thi, tôi cộng nhầm một biểu thức đơn giản nên mất điểm bài toán dễ nhất và bị tụt mất HCV. Kỷ niệm thi cử lúc đó cũng rất đáng nhớ.

- Sau khi đoạt những thành tích đó, bạn ra nước ngoài học đại học luôn?

- Tôi có học 6 tháng lớp cử nhân tài năng ở Đại học Khoa học Tự nhiên. Sau đó tôi nộp đơn vào Đại học Stanford của Mỹ. Mỗi năm

Stanford chỉ nhận tối đa 1-2 sinh viên Việt Nam nên thành thực mà nói, tôi đã rất may mắn khi được nhận. Stanford quả thực là giấc mơ đối với bất kỳ học sinh nào. Đó là một ngôi trường đáng mơ ước.

- Sang Stanford học công nghệ thông tin có nghĩa là bỏ hẳn toán - thứ đã từng làm nên giá trị của mình?

- Không! Tôi vẫn rất thích toán, và ở Stanford tôi học một lúc cả hai ngành: Toán và Khoa học máy tính. Tư duy toán học và tư duy logic có thể được áp dụng rất nhiều trong cuộc sống, ngay cả trong công việc hiện tại của tôi mà không phải chỉ trên giảng đường hay các kỳ thi.

- Có nhiều sinh viên ở Stanford học một lúc hai ngành không?

- Đa phần mọi người sẽ học một ngành, cũng sẽ tùy theo ngành học nữa.

- Vậy thì bạn phải học rất nặng đấy nhỉ?

- Học ở Stanford khá nặng. Tôi học toán từ nhỏ nên chương trình toán có nhiều lợi thế. Tư duy toán cũng giúp tôi học những kiến thức mới khá nhanh. Nhưng so với các bạn ở Mỹ, những người đã biết lập trình từ trước thì tôi phải bắt đầu từ đầu với khoa học

máy tính. Với công nghệ thông tin, mọi thứ rất mới mẻ với tôi. Cũng may mắn với tôi là toán và khoa học máy tính có rất nhiều điểm tương đồng.

- Hình như cũng trong quãng thời gian này, Hùng viết một cuốn sách về toán mà nghe đâu giờ đã được dịch ra 4 thứ tiếng thì phải?

- Từ cuối năm lớp 12 ở Việt Nam đến cuối năm thứ nhất ở Stanford, tôi đã dành khá nhiều tâm huyết để viết bộ sách **Sáng tạo của bất đẳng thức (Secrets in Inequalities)** (2 tập). Cuốn sách đã được dịch ra tiếng Anh, Hàn Quốc và Trung Quốc. Rất vui là cuốn sách được đón nhận rất tuyệt vời ở nhiều nơi trên thế giới.

- Lý do nó được đón nhận rộng rãi như vậy là gì?

- Cuốn sách kể câu chuyện chúng ta học tập, cảm nhận và phát triển tư duy toán học như thế nào. Câu chuyện được viết từ cách nhìn của "người học" say mê khám phá vẻ đẹp của toán học. Tôi rất coi trọng vẻ đẹp của toán học và tin rằng toán học cần phải đẹp. Ví thế, cuốn sách ưu tiên việc sáng tạo và suy ngẫm về các bài toán đẹp và phương pháp giải toán tự nhiên. Tôi coi toán học là

một cách thức tuyệt vời để rèn luyện tư duy và không cho rằng giải các bài toán được xây dựng mẹo mực và thiếu tự nhiên là sự rèn luyện có ý nghĩa. Cũng vì thế, sẽ có những bài toán không đáng để làm.

- Nhưng thế nào mới là bài toán đẹp?

- Đó là những bài toán được phát biểu đơn giản, trong sáng nhưng sâu sắc. Để giải được, người giải dựa trên tư duy sáng tạo là chính chứ không đơn thuần là có nhiều kỹ năng hoặc phải biết quá nhiều. Rất may là khi đi thi IMO (toán quốc tế), tôi chỉ phải gặp những bài toán đẹp như vậy. Hình học là một ví dụ: Trong các kỳ thi toán quốc gia và quốc tế, tôi được điểm tuyệt đối tất cả các bài toán hình mà chỉ sử dụng kiến thức hình học cấp hai.

- Học toán ở Việt Nam và học toán ở Stanford khác nhau như thế nào?

- Chân thành mà nói thì toán học không quá khác biệt. Khi học ở Việt Nam, tôi tin rằng mình đã được học ở những môi trường tốt nhất với những người thầy tuyệt vời nhất. Có thể sự khác biệt lớn nhất là học toán ở Việt Nam để có thêm kiến thức, còn ở Stanford là sự trải nghiệm. Được học cùng những người bạn xuất sắc và những giáo sư toán học hàng đầu thế giới thực sự là một trải nghiệm thú vị.

Một câu nói thay đổi cả cuộc đời

- Còn những điều gì mà Stanford tác động lên bạn, làm thay đổi nhân sinh quan của bạn tương tự như vậy nữa không?

- Stanford quả thực đã thay đổi toàn diện nhân sinh quan của tôi. Những ngày đầu tiên, tôi nghĩ với học bổng toàn phần thì mình phải ở lại làm việc trong trường hoặc ở Mỹ trước khi có lựa chọn khác. Nhiều trường đại học học như ở Singapore thường có yêu cầu như vậy và tôi giữ nguyên ý nghĩ ấy trong khoảng một năm học đầu tiên. Trong nghỉ hè đầu tiên, tôi đã hỏi giáo sư Rafee Mazzeo - Trưởng

Khoa toán về điều này và nhận được một câu trả lời vừa ngạc nhiên, vừa rất tự hào.

- Tự nhiên bạn làm tôi thấy tò mò quá!

- Giáo sư Mazzeo nói rằng: "Stanford không yêu cầu bất cứ ai phải có nghĩa vụ ở lại phục vụ và trả nghĩa cho ngôi trường này. Điều duy nhất mà Stanford mong muốn đó là người học có thể áp dụng kiến thức học được ở đây để tạo ra những giá trị đích thực cho cuộc sống. Đấy chính là cách trả công lớn nhất cho Stanford". Câu trả lời của giáo sư làm thay đổi rất nhiều suy nghĩ trong tôi và là động lực chính để sau này tôi về Việt Nam ngay sau khi tốt nghiệp.

Tôi nghĩ khi tuổi trẻ thường mất nhiều thời gian để nghĩ xem người khác nghĩ về mình như thế nào và đặc biệt coi trọng sự ghi nhận của người khác dành cho mình. Ngay cả các giải thưởng toán học như HCV toán quốc tế cũng là một sự ghi nhận như vậy. Điều đó tốt trong một giới hạn nhất định, có thể giúp tạo ra động lực tích cực. Trưởng thành là khi chúng ta không để tâm về những điều như vậy nữa, thay vào đó là tự ý thức được những điều mình làm và thực tâm mong muốn tạo ra những điều tốt đẹp với mọi người xung quanh.

Ở Stanford mọi người nói rất nhiều về việc chúng ta cần phải hành động để "thay đổi thế giới". Hiểu đơn giản là thế giới có cả tỷ vấn đề có thể làm tốt hơn và chỉ cần mỗi người giải quyết một vấn đề mình làm tốt nhất là đã thay đổi thế giới rồi. Phải làm gì để thay đổi? Phải sáng tạo ra một thứ gì đó mới mẻ! Những suy nghĩ như thế thường trực mọi nơi, mọi lúc, trong đầu bất cứ ai ở Stanford.

- Có nghĩa là môi trường này đã tạo cho người ta một niềm cảm hứng - một niềm tin lớn lao vào những việc mà người ta có thể làm để thay đổi cái thực trạng mà người ta đang đối diện. Bạn có thể kể một vài câu chuyện cụ thể xem ở đó, các thầy giáo đã dạy như thế nào để có thể tạo nên cái điều vô cùng

ĐỐI THOẠI & SUY NGẪM

quan trọng ấy, cái điều mà chắc chắn không phải môi trường giáo dục nào cũng có thể tạo ra.

- Tôi nghĩ đó chính là sự kỷ luật và cam kết đối với giáo dục, tôi cho rằng hai điều này rất quan trọng. Lấy ví dụ đơn giản là việc học và việc thi cử. Ở Stanford, bạn phải làm rất nhiều bài tập, đọc rất nhiều sách và phải luôn cố gắng trong học tập vì xung quanh bạn ai cũng rất chăm chỉ. Các kỳ thi luôn diễn ra cực kỳ nghiêm túc dù hầu như không cần ai "coi thi" cả. Một môi trường học tập nghiêm túc và một quá trình đánh giá nghiêm túc giúp học sinh có được 3 phẩm chất quan trọng: sự kiên nhẫn, trung thực và khả năng nỗ lực tối đa để đạt được mục tiêu.

Tôi nghĩ sự kiên nhẫn là một tính cách quan trọng mà chúng ta rất cần học khi còn trẻ. Một chương trình học đủ khó sẽ yêu cầu bạn phải kiên nhẫn để hoàn thành và không bao giờ phàn nàn "học thì nhiều nhưng không biết sau này áp dụng như thế nào". Làm việc gì cũng vậy, không chỉ việc học - chỉ khi này chúng ta đủ kiên nhẫn, đủ quyết tâm và làm đủ lâu mới tạo ra được một thành quả xứng đáng.

- Thời điểm tốt nghiệp cũng là thời điểm mà bạn quyết định về Việt Nam khởi nghiệp?

- Đúng vậy!

- Xin hỏi rất thật nhé, nếu muốn ở lại để phát triển nghề nghiệp, bạn có cơ hội ở lại không?

- Thực ra tôi có khá nhiều lời mời làm việc ở Silicon Valley nhưng tôi nghĩ điều đó không có gì to tát cả. Tất cả sinh viên Stanford học Khoa học máy tính đều được mời như vậy. Bởi vì Stanford nằm ở trái tim của thung lũng Silicon. Rất nhiều công ty nổi tiếng ở thung lũng Silicon được thành lập ở đây, nổi tiếng nhất là Google, HP, Sun, LinkedIn hay Yahoo và rất nhiều người ở các công ty này đi ra từ Stanford. Tôi cũng có cơ hội làm tiếp tiến sỹ ngành toán sau khi đã được nhận vào một trường trình đào tạo tài năng toán học ở mùa hè năm cuối ngay tại trường. Nhưng, anh biết đấy, từ câu chuyện với giáo sư Mazzeo mà tôi

kể ở trên, tôi đã có quyết định chính thức về con đường của mình rồi.

- Trước khi tiếp tục nói về hành trình của bạn, cho tôi hỏi một câu đơn giản chỉ để thỏa mãn trí tò mò của tôi thôi. Tôi đã nghe nhà sử học Noah Harari, tác giả của cuốn "Lược sử loài người" nói rằng ngày xưa California nổi tiếng bởi những bãi khai thác vàng, còn bây giờ vàng thực sự của California chính là Silicon, còn vàng của Silicon thì nằm ở trong bộ não của những người ngày đêm miệt mài làm việc tại nơi này. Một cách diễn đạt như thế hấp dẫn tôi ghê gớm, cho nên tôi muốn hỏi bạn - một người đã sống ở trung tâm Silicon - trong quan sát của bạn, Silicon thực sự là một thế giới như thế nào?

- Đây là nơi mà mọi thứ diễn ra nhanh khủng khiếp. Sự sáng tạo gần như không có giới hạn vì có quá nhiều người giỏi đang làm việc ở đó. Có một điểm rất đặc biệt ở Silicon Valley và làm cho nó trở thành một nơi "ghê gớm" là tư tưởng "Pay it forward", dịch đơn giản là "Tiếp sức cho thế hệ tiếp theo". Những người thành công ở Silicon phần lớn đều là tự gây dựng sự nghiệp từ sự nỗ lực không mệt mỏi của bản thân, họ đã và đang hỗ trợ các thế hệ tiếp theo rất nhiều. Lấy một ví dụ đơn giản, hầu hết các quỹ đầu tư lớn đều được sáng lập bởi những nhà sáng lập thành công của thế hệ trước. Họ là những người hiểu giá trị của sự sáng tạo cũng như những khó khăn khi lớp trẻ tạo dựng một điều mới mẻ nên họ có thể giúp các thế hệ sau trưởng thành nhanh hơn rất nhiều.

- Giờ thì trở lại với câu chuyện của chúng ta. Chúng ta đang dừng ở giai đoạn bạn tốt nghiệp, không ở lại Stanford, cũng không ở lại Silicon mà về Việt Nam làm việc. Về phía bạn thì rõ ràng rồi nhưng về phía bố mẹ, gia đình bạn thì sao? Chẳng nhẽ mọi người không hề phản đối?

- Thật sự thì tôi vẫn rất thích học, không phải vì bất kỳ ai kỳ vọng mình như thế nào mà vì bản thân mình thích học. Đến bây giờ tôi vẫn mong muốn sau 10-20 năm nữa, khi tôi thực hiện

xong những điều đang làm dở, tôi có thể quay trở lại Stanford để học tiếp. Càng làm việc với nhiều người, chúng ta lại càng nhận ra tri thức quan trọng như thế nào và đó đơn giản là một con đường không có điểm dừng.

Đi tìm sứ mệnh cuộc đời

- Thời điểm bạn đã tốt nghiệp Stanford về Việt Nam, khi đứng ở sân bay Nội Bài (Hà Nội), ý nghĩ lớn nhất trong bạn là gì?

- Đó là nhìn nhận về đất nước Việt Nam của chúng ta và suy ngẫm về một điều ý nghĩa nhất mà mình có thể làm được. Tôi đã có nhiều trải nghiệm và thất bại, đủ nhiều để hiểu rằng có hai thứ quan trọng nhất mà chúng ta buộc phải có trên một chặng đường dài: làm điều mình giỏi nhất và có những đồng đội xuất sắc xung quanh.

- Tôi có đọc thoáng thoáng trên báo, công ty của bạn cung cấp những gói giải pháp cho các doanh nghiệp thì phải?

- Chính xác thì nó giống như một hệ điều hành cho các doanh nghiệp. Chúng tôi mong muốn mang đến một phương thức quản trị và điều hành của tương lai cho các doanh nghiệp Việt Nam. Năng suất lao động của người Việt chỉ bằng 1/10 các nước phát triển trong khu vực và sứ mệnh của chúng tôi tin rằng công nghệ sẽ là lời giải tốt nhất.

Mỗi doanh nghiệp đều có hàng trăm bài toán cần giải quyết và không thể có một phần mềm nào giúp giải quyết tất cả mọi thứ "trong 1". Chúng tôi đã mất rất nhiều năm để xây dựng lên một nền tảng tập trung mà các bài toán có thể được giải độc lập và lần lượt theo thời gian phát triển của doanh nghiệp. Nguyên tắc số một trong việc xây dựng ứng dụng của chúng tôi là: Một ứng dụng giải quyết một bài toán duy nhất và phải là ứng dụng tốt nhất giải quyết bài toán đó.

Ví dụ, chúng tôi đã xây dựng phần mềm về quản trị tuyển dụng được các doanh nghiệp áp dụng rất nhiều. Trước kia mọi người nghĩ rằng một phần mềm như vậy chỉ giống như Excel chẳng hạn. Nhưng thực tế đòi hỏi nó phải là một hệ thống toàn diện và chúng tôi tạo ra các phần mềm giúp doanh nghiệp có thể trao đổi hai chiều qua email, đánh giá ứng viên, phỏng vấn qua điện thoại, video, hay tích hợp tất cả các

kênh tuyển dụng hiện có. Không chỉ vậy, toàn bộ quá trình này có thể được hoàn thành ngay trên ứng dụng điện thoại để doanh nghiệp có thể làm việc mọi lúc, mọi nơi.

- Nhưng có nhiều doanh nghiệp đang sử dụng các gói giải pháp mà công ty bạn đưa ra không?

- Có khoảng trên 500 doanh nghiệp. Chúng tôi hi vọng năm sau sẽ là 3.000 doanh nghiệp. Ngay trong năm 2019 chúng tôi sẽ bắt đầu phát triển ở nước ngoài. Chúng tôi không ngại cạnh tranh sòng phẳng với các sản phẩm quốc tế khác.

- Ô, những con số quá mơ ước với những người khởi nghiệp. Như vậy là có lãi rồi?

- Đối với những công ty khởi nghiệp, lợi nhuận chỉ là thứ yếu và chúng tôi xác định đầu tư 100% doanh thu để phát triển sản phẩm và con người. Tôi luôn mong muốn tất cả nhân viên tự hào về điều họ làm và công ty đang làm. Điều đó quan trọng hơn rất nhiều so với lợi nhuận.

- Phải làm gì để những nhân viên của bạn có được niềm tự hào ấy?

- Không thể cố làm gì cả, đó là thực tế. Mỗi người trưởng thành đều ý thức được việc họ làm và nó là tốt hay không tốt.

V i ê n
c
của

tôi chỉ là lựa chọn những người trung thực, chính trực và hết mình với công việc. Câu chuyện của chúng tôi là không bao giờ có điểm dừng và điều đó làm chúng tôi luôn tràn đầy nhiệt huyết. Có thể vì thế nên việc gọi vốn của cũng diễn ra rất nhanh chóng. Hiện tại có 4 quỹ đầu tư quốc tế đã tham gia cùng chúng tôi.

- Bạn kêu gọi họ bằng cách nào?

- Hãy làm những điều thú vị và trung thực, họ sẽ tìm đến với bạn!

- Ô, nghĩa là những quý này tự tìm đến với bạn?

- Thực tế thì họ luôn biết và theo dõi tất cả các startups (khởi nghiệp) đáng chú ý nhất ở Việt Nam. Đối với công ty chúng tôi, họ thích sản phẩm và tin vào những gì chúng tôi đang làm. Quan trọng hơn, con đường chúng tôi có thể đi tiếp còn rất xa nữa.

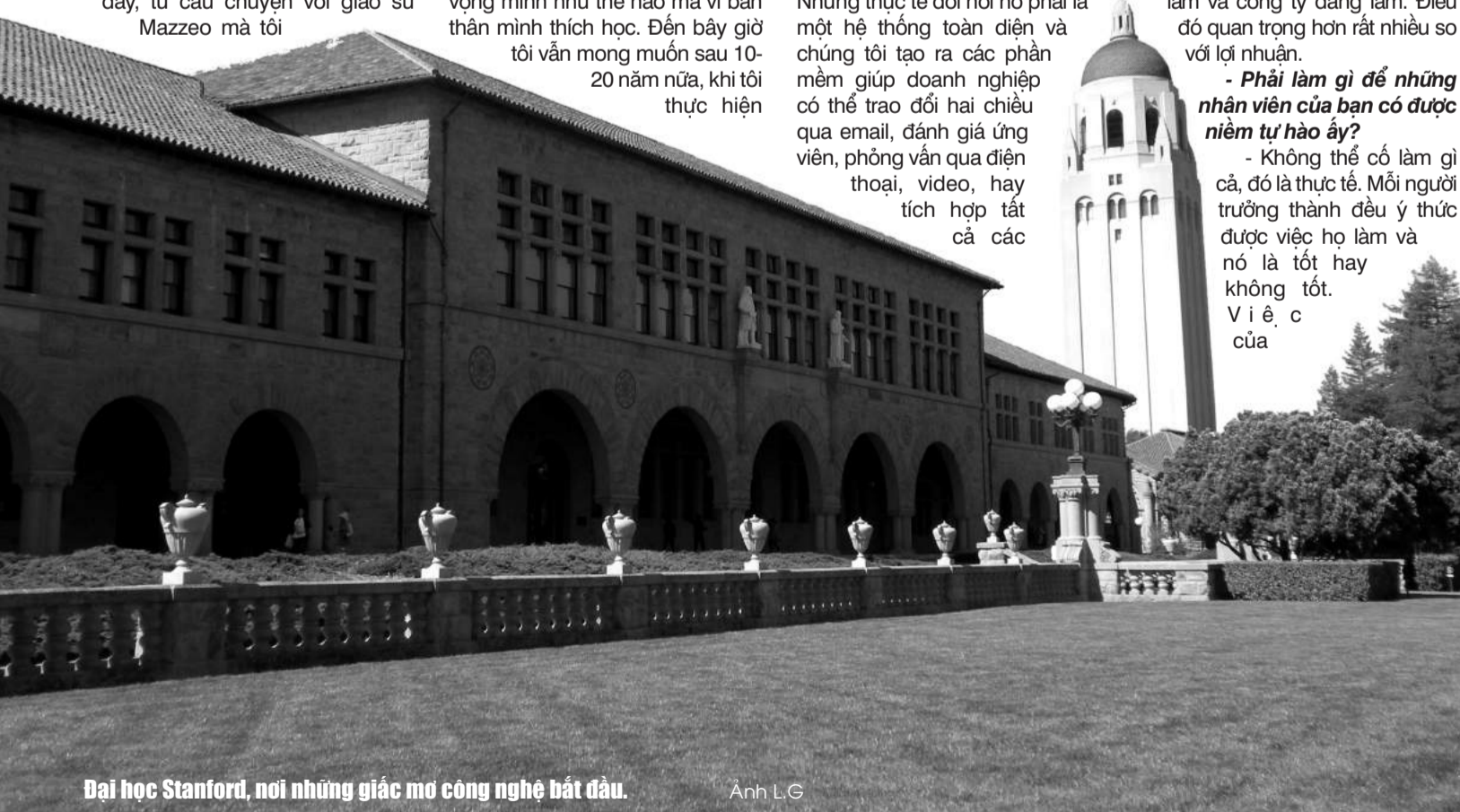
- Từ những trải nghiệm bản thân, bạn thấy điều khó nhất với một người trẻ khởi nghiệp là gì?

- Không bao giờ từ bỏ, ngay cả khi thất bại! Điều này quả thật rất khó vì ai cũng sẽ mắc sai lầm và thất bại. Vì thế, cốt lõi nhất là startup của bạn phải là sứ mệnh cuộc đời bạn, để mỗi khi ngã xuống, bạn có niềm tin và trách nhiệm để đứng dậy đi tiếp.

- Một câu hỏi cuối cùng thôi, về Việt Nam, nếu không khởi nghiệp, bạn có thể làm việc ở đâu nhỉ?

- Có khoảng 7-8 công ty lớn ở Việt Nam từng mời tôi về làm CTO (giám đốc công nghệ). Có lẽ điều này cũng không đáng kể, anh biết đấy, chỉ vì ở Việt Nam thiếu nhân sự quá thôi!

- Lâu lắm rồi tôi mới lại gặp một người trẻ cho tôi nhiều cảm hứng đến như thế. Xin chúc Phạm Kim Hùng không chỉ thành công với những sứ mệnh cuộc đời mình như bạn nói mà còn có thể lan tỏa niềm cảm hứng và nguồn năng lượng tốt lành của mình cho nhiều người trẻ khác, để chúng ta cùng tạo nên những cộng đồng trẻ làm được nhiều điều có ích cho xã hội. Cảm ơn bạn vì những chia sẻ chân thành hôm nay! ■

Đại học Stanford, nơi những giấc mơ công nghệ bắt đầu.

Ảnh L.G

LÊ THỊ MÂY: CÓ MỘT VẾT SẸO THƠ

NGÔ MINH

Lê Thị Mây là một trong 10 nhà thơ nữ Việt Nam có thơ hay được bạn đọc yêu mến. Đó là nhận định của nhiều nhà phê bình. Nhưng, cuộc đời thơ của Lê Thị Mây lại có quá nhiều buồn đau, vất vả.

Nỗi buồn đau do chiến tranh và số phận đã thành sẹo trong thơ chị, làm nên hình hài và ruột gan thơ chị: *"Ngồi buồn cầm bút mở lung! Vết thương năm cũ thủy chung để gì"*. Vết thương ấy là vết thương chiến tranh và đau hơn là những vết thương lòng đã nhiều lần mưng mủ.

Năm 17 tuổi, học hết phổ thông, Lê Thị Mây gia nhập thanh niên xung phong hoạt động ở vùng miền Tây Quảng Bình. Hiện, chị còn giữ cuốn nhật ký ghi lại những ngày ở Troóc, một vùng rừng Trường Sơn rất sôi động như là một chứng tích đời mình. Chị kể: *"Vừa rời nách mẹ mới 200 ngày đêm, bọn Mỹ đã bẻ gãy tuổi 17 của tôi bằng trận bom đầu tiên... Vết bom xuyên sâu vào mặt tôi, làm dị dạng gương mặt sắp đón nhận tuổi 20..."*.

Tuổi 20 đẹp đẽ của chị cũng đã mang nỗi đau chia ly. Người yêu đầu tiên, một bác sĩ quê ở xứ Quảng đã chia tay chị đi B. Chị kể: *"Ba năm sau tôi mới hay tin anh hy sinh ở chiến trường Quảng Trị"*. Có lẽ đó là nỗi mong

chờ đầu tiên, mối tình đầu tiên, khởi đầu cho bao mối tình ngang trái đi qua đời chị, hằn vết thương trong tim chị.

Ở thanh niên xung phong, Phạm Tuyết Bông (tên thật của chị) đã làm những bài thơ đầu tiên chép chi chít vào một cuốn sổ nhỏ. Bởi thế, năm 1972, khi rời đơn vị thanh niên xung phong về làm quản lý bếp ăn 600 học sinh ở Trường Y tế tỉnh Quảng Bình, Bông đã mạnh dạn tìm đến nhà thơ Xuân Hoàng, lúc đó là Hội trưởng Hội Văn nghệ Quảng Bình. Trong hồi ký **Âm vang thời chưa xa** (tập II), Xuân Hoàng kể rằng, không biết làm thế nào Bông xin được lá thư viết tay của ông Cổ Kim Thành, bí thư tỉnh ủy, gửi cho Xuân Hoàng, giới thiệu: *"Đây là cô Bông, rất thích viết văn, cô ấy có nguyện vọng chuyển sang chỗ các anh, anh xét thấy nếu cô ấy có khả năng thực sự thì nhận về giúp đỡ..."*. Xuân Hoàng hỏi: *"Bông yêu văn nghệ nhưng đã có sáng tác nào chưa?"*. Bông đã chuẩn bị sẵn cuốn sổ thơ trong túi liền lấy ra đưa cho nhà thơ. Xuân Hoàng đọc qua vài ba bài, thấy *"thơ thật thà và sơ lược như thơ chung gửi về Hội lúc đó"*.

Nhưng, có lẽ nhà thơ nhận ra những câu chữ của Bông dù "thật thà" cũng đã ánh lên chút hy vọng ở tương lai, liền nói: *"Nếu cô biết đánh máy, tôi sẽ*

nhận. Về đây, có không khí sáng tác và nhiều người sáng tác giỏi, cô sẽ có điều kiện học hỏi...". Bông nhỏ nhẹ nhưng rất tự tin: *"Em không biết đánh máy nhưng học tại chỗ một thời gian thì có thể làm việc được"*. Thế là Phạm Tuyết Bông trở thành nhân viên của Hội Văn nghệ.

Sau đó, Hội Văn nghệ nhận thêm một cô gái làm thơ nữa là Lâm Thị Mỹ Dạ. Mỹ Dạ trắng trẻo, xinh đẹp, nhỏ nhắn, từ quê đồng chiêm Lê Thủy mới lên tỉnh nên rất rụt rè, gặp Phạm Tuyết Bông chững chạc, từng trải, liền "một chị Bông, hai chị Bông". Sau này biết Bông cùng tuổi với mình, Lâm Mỹ Dạ đề nghị đổi lại cách xưng hô cho bạn bè nhưng Bông không chịu. Đến bây giờ Dạ vẫn gọi Bông là "chị". Năm sau, Bông và Dạ được nhà thơ Xuân Hoàng cho đi học lớp Bồi dưỡng viết văn trẻ của Hội Nhà văn Việt Nam ở Quảng Bá, Hà Nội. Đi học về, Phạm Thị Bông có bút danh mới là Lê Thị Mây. Theo Xuân Hoàng thì cái tên Mây có liên quan đến hai chữ bông và mây trong câu ca dao của Ngô Văn Phú mà Bông hay đọc: *"Trên trời mây trắng như bông! Ở giữa cánh đồng bông trắng như mây"*.

Như vậy, với con mắt tinh đời, Hội Văn nghệ Quảng Bình đã phát hiện và vun đắp cho đất nước hai nhà thơ nữ nổi tiếng. Thời đó, nhà thơ Phạm Tiến Duật ở Binh đoàn 559, hay ghé thăm. Gặp hai nữ thi sĩ, nhà thơ liền "nhại" hai câu kết trong bài thơ **Đèo Ngang** của mình thành *"Năm ngựa nhớ Bông (Lê Thị Mây), Năm nghiêng nhớ Dạ (Lâm Thị Mỹ Dạ) / Nôn nao ngồi dậy, nhớ Xuân Hoàng!"*.

Như bao người con gái lớn lên, Lê Thị Mây luôn mơ đến một người yêu, một tấm chồng, một gia đình, những đứa con, mơ được làm vợ, làm mẹ... Khát vọng đó cháy bỏng, nhức nhối, kết tủa thành sẹo trong thơ chị: *"Nữ nào bút cọng cỏ xanh/ Đau em chọt trút cho thành đau cây"*. Khát vọng đó ám ảnh đến mức nhìn thấy lá trầu cũng nghĩ đến cưới xin, đến chuyện làm mẹ: *"Bao cô gái bây giờ ru tình mẹ/ Mà lá trầu còn xanh với người mua"*.

Những câu thơ làm nao lòng người ấy là những vết sẹo của nỗi chờ mong thăm thẳm. Và, trên thực tế, đường tình duyên của chị lại quá nhiều trắc trở. Nhà thơ của chúng ta mong chờ mười năm, hai mươi năm, mong chờ qua thời con gái: *"Vây là em phải mang theo những câu chuyện tình đã tắt/ Như mang theo tro, như mang theo than..."*. Mong đợi khát khao thế mà vẫn trắng tay. Người miền Trung nói dấu "ô" lẫn

BÀI BÁO CUỐI CÙNG CỦA NGÔ MINH

Bạn đọc thân mến, khi bạn đang đọc bài viết này thì tác giả của nó - nhà thơ Ngô Minh đã đột ngột qua đời. Ngày 26-11, sau khi bị trượt ngã ở nhà riêng tại Huế, nhà thơ Ngô Minh đã được đưa vào viện cấp cứu nhưng không qua được cơn tai biến nên đã trút hơi thở cuối cùng vào ngày 3-12. Trước đó, vào khoảng đầu tháng 11, nhà thơ Ngô Minh đã gửi bài viết này cho Báo An ninh thế giới Cuối tháng - Giữa tháng, một bài viết xúc động về một nữ đồng nghiệp cùng lời nhắn: "Đời người làm thơ nhiều khi buồn lắm".

Từ nhiều năm nay, nhà thơ Ngô Minh đã xuất hiện thường xuyên trên ấn phẩm này với những bài viết chân dung văn học giản dị và xúc động. Thật buồn và sốc khi đây lại là bài viết cuối cùng của ông. Và, cùng với bài viết cuối cùng này, những người thực hiện ấn phẩm này xin gửi lời chia buồn chân thành nhất tới gia đình, người thân nhà thơ.

Nhà thơ Ngô Minh là người gốc Quảng Bình. Sau năm 1975 ông vào Huế sinh sống và sớm được đánh giá là một giọng điệu riêng, đặc sắc của xứ Huế. Ông từng tự họa chân dung mình trong bài thơ **Đứa con của cát** được rất nhiều bạn bè sẽ chia, tâm đắc:

*Đứa con của cát
Mắt quen mở ngang tầm gió sắc
Để nhận dạng trong mắt biển một chân trời
Kết tinh thành hạt muối hồn tôi...*

Đứa con của cát nay đã về với cát. Xin vĩnh biệt ông!

PD

dấu "o", họ thường nhà thơ nên cho rằng bài thơ **Những mùa trăng mong chờ** như là một định mệnh, vì đó là những mùa trăng "mơ chồng": *"Buồn đầu như nón không quai/ Một mình em với đêm dài gió to"*. Nón không quai là chiếc nón trong câu ca dao: *"Chồng chành như nón không quai/ Như thuyền không lái, như ai không chồng"*.

Đạo đó Mây yêu một nhà giáo làm thơ. Trong một cuộc rượu chàng say, Mây phải thuê xích lô, khuân chàng lên rồi hai người cùng về. Mây phải bồng chàng lên tường, rồi nhảy vào trong đờ, tôi và Nguyễn Quang Lập đẩy bên ngoài mới đưa được người say ấy vào nơi trọ. Cái thời ấy, nhiều đêm Mây thức cùng các con chàng bóc lạc nhập cho ngoại thương để có thêm đôi đồng cho những bữa ăn nghèo khó. Tôi cứ định ninh mối tình sẽ đơm hoa kết trái. Rồi không hiểu tại sao hai người chia tay nhau mà tôi không hề hay biết.

Một lần đi làm về trưa, đạp xe ngang Liễu Quán, tôi thấy phòng Mây mở. Tôi ghé, vô tư, vồn vã hỏi thăm "chàng". Bỗng đứng Lê Thị Mây mặt tái nhợt, rồi ngất xỉu té nhào khỏi ghế. Tôi đang lúng túng không biết xử trí ra sao thì may có cô Duyên, biên tập viên của Nhà xuất bản Thuận Hóa vào. Tôi nhờ cô ấy đỡ Mây rồi chạy đi tìm nữ bác sĩ Thủy quen biết. Bác sĩ đến khám và bảo tôi: *"Chị Mây không việc gì đâu. Bị ngất do xúc động. Uống chút thuốc là đỡ. Anh đi mua cho chị ấy một tô phở nóng"*. Đi mua phở nóng mà tôi lại doãng, chỉ đưa cái cà-mèn mà quên móc quai xách vào. Tôi đạp xe ra tiệm, mua một tô phở Hà Nội bốc khói. Chiếc cà-mèn nóng bỏng nhưng vì bạn, tôi một tay cầm cà-mèn phở, một tay lái xe đạp, cố đạp thật nhanh. Đạp về tới nơi, bàn tay trái của tôi chín phỏng!

Anh em văn nghệ Quảng Bình, Quảng Trị hay kể nhiều giai thoại vui về Lê Thị Mây. Những ngày đầu giải phóng miền Nam, tháng 6-1975, Mây vào Đông Hà, rồi dong tuốt vào Sài Gòn cho biết miền Nam ra sao. Khi về lại Quảng Bình, Mây

mua mấy cái quần Âu nữ. Quần ống đứng, nghĩa là ống quần phía trên bằng dưới gấu, nên mặc vào, đùi bó thì thấy loe. Hồi đó có phong trào chống văn hóa đồi trụy. Cơ quan văn hóa họp phê bình Lê Thị Mây "mặc quần loe". Mây uất quá, mắng: *"Mắt các ông loe chứ quần tôi đâu có loe!"*. Thế là những người phê bình tịt ngòi. Xin kể một giai thoại về "sự khó tính" của Mây, khi chị về làm Tổng Biên tập tạp chí Cửa Việt. Một lần Tập chí mời cuộc họp để đề xuất xin kinh phí cho kế hoạch năm tới. Trước cuộc họp, Lê Thị Mây tặng mỗi đại biểu một cuốn Cửa Việt số mới. Nhưng đến cuối giờ, mức kinh phí mà Tổng Biên tập Cửa Việt đề xuất cho năm sau bị các đại biểu giảm bớt nhiều quá, Mây đỏ mặt lẳng lặng đi thu lại cuốn tạp chí đã gửi các đại biểu trước đó, rồi nói: *"Các anh không hiểu chi về lao động nghệ thuật, không xứng được đọc cuốn này!"*. Tôi cho rằng, đó là phản xạ hồn nhiên của con người trực cảm, của con người từng chịu nhiều nỗi buồn nhân thế.

Khi mới 20 tuổi, Mây đã có những câu thơ ám ảnh: *"Hãy ngủ yên nỗi buồn!... Ngủ yên trong lau sậy lòng tôi"*. Cô gái thanh niên xung phong nhiều năm trên Trường Sơn ấy đến nay đã xuất bản 25 tác phẩm thơ văn; được giải thưởng Hội Nhà văn về tập thơ **Riêng tặng một người** (1990) và tặng thưởng của Hội Nhà văn Việt Nam cho truyện dài **Huyết ngọc** (1998). Chị có bài thơ nổi tiếng **Những mùa trăng mong chờ** được chọn vào 100 bài thơ hay nhất thế kỷ. Theo tôi là một trong số những bài thơ hay nhất thời chống Mỹ. Có lẽ Lê Thị Mây là người sinh ra vì thơ, cho thơ. Chị đã lao động cật lực, đã chịu đựng biết bao mất mát đau thương của số phận, kể cả sự cô đơn và quyền được làm mẹ, để ghi tên mình vào danh sách những cây bút nữ xuất sắc nhất của làng thơ Việt thế kỷ XX. Âu đó cũng là một cách tồn tại. Mà tồn tại trong lòng người đọc là mơ ước của những người cầm bút bao đời...■

Nhà thơ Lê Thị Mây trong những tháng ngày đẹp nhất của cuộc đời.

Ảnh: L.G

THI SĨ BÀN BÁ LÂN KHÔNG ĐÀNH MỨC TRẮNG VÀNG ĐỔ ĐI

LÊ THIẾU NHƠN

Đã 30 năm, kể từ ngày thi sĩ Bàn Bá Lân qua đời ở tuổi 76, hình ảnh của ông vẫn lảng vảng trong nhân gian và sự nghiệp của ông vẫn bàng bạc trên văn đàn. Rời khỏi cuốn "Thi nhân Việt Nam 1932-1941", thi sĩ Bàn Bá Lân sống chủ yếu

bằng nghề dạy học và nghề chụp ảnh. Một tâm hồn quê kiểng không còn thông dong giữa những con đường làng quanh co, liệu có tạo ra một thi sĩ Bàn Bá Lân khác không? Số lượng thơ tương đối khiêm tốn mà thi sĩ Bàn Bá Lân để lại, ít nhiều giúp độc giả giải mã nỗi băn khoăn ấy!

cái đề mục **Le coin des remeurs**. Đọc xong, tôi cảm động và thấy mến anh vô cùng. Cảm mến không phải vì anh đã quá khen tôi mà vì văn anh viết rất lưu loát, lời nhã nhặn và duyên dáng; hơn nữa anh tỏ ra hiểu tôi nhiều. Tôi liền viết một bức thư cảm ơn và nhân tiện để làm quen, gửi về tòa soạn L'Annuaire Nouveau. Ít ngày sau thì nhận được thư trả lời đề ngày 20-4-1935...". Và thật thú vị, ngay trong bức thư giao lưu của thi sĩ Nguyễn Nhược Pháp đã dung chứa thêm một... bài phê bình về thơ Bàn Bá Lân: "Tôi rất lấy làm mừng vì đã hiểu được tâm hồn anh. Cái vui nhất của người phê bình là hiểu thấu được tâm hồn tác giả cuốn sách. Như ý tôi, thì phải thật là thi sĩ mới biết yêu thú quê, cái thú vui mộc mạc. Ca hát tình yêu thì hỏi người trai trẻ nào mà không ca? Đã là văn thì phải cần có cái gì xuất sắc. Thơ anh hơi điểm chút buồn nhưng cái buồn êm ái, điềm đạm. Thơ cảnh lại có tình thì hoàn toàn vậy. Tôi dám quả quyết rồi sau này anh sẽ chiếm một địa vị độc nhất trong làng thơ: anh sẽ là thi sĩ của thôn quê. Chắc anh không quên thi sĩ Latinh trữ danh Virgile, một người yêu cảnh thôn quê một cách cách lạ lùng. Anh nên lấy mà làm gương...".

*Đường mưa in một gót chân tiên/
Ta nhìn theo bước đi ren ren/
Bồng cả lòng yêu náo nức liền.../
Từ ấy trên đường loang loáng
mưa/ Tim hoài đâu thấy gót chân
xưa/ Đường mưa bao gót chân
mưa bước/ Gọi mãi tình yêu buổi
đại khờ!".*

Làng quê trong thơ Bàn Bá Lân không dừng ở trạng thái tĩnh lặng mà lúc nào cũng sinh động. **Cổng làng** sinh động nhờ vệt nắng mai nhen nhóm "Cổng làng rộng mở. Ôn ào/ Nông phu lững lững thững đi vào nắng mai", còn **Chiều quê** sinh động nhờ một bè rau tìm chốn nướng nấu lúc chạng vạng "Mặt trời đỏ thắm sau tre/ Tiếng trâu nghe ọ trên đê gọi đàn/ Buồn thiu trong mảnh ao làng/ Bè rau rút ngủ lá vàng héo hon". Quan trọng hơn, làng quê của thi sĩ Bàn Bá Lân luôn sinh động nhờ người quê giăng mắc nhớ thương "Ta giống làng khuya, em giống trăng/ Làng buồn điều sáo tới cung Hằng/ Làng kia còn có điều xe mới/ Ta gói tình yêu chẳng nói năng".

Sau năm 1945, thi sĩ Bàn Bá Lân di cư vào Đồng Nai, rồi lên Sài Gòn lập nghiệp. Ngoài niềm vui dạy học và đam mê chụp ảnh, thi sĩ Bàn Bá Lân còn có thời gian làm chủ bút nguyệt san Bông Lúa. Một thi sĩ sở trường viết về làng quê như Bàn Bá Lân mà không còn được tầm gọi trong hơi gió mặn mòi của làng quê thì chẳng khác gì trăng vàng đã đổ đi theo nhịp gàu tát nước bên đàng. Bên cạnh vài náo nức dành cho đất mới "Ở đây dừa mọc liền chen/ Đổ muôn bóng rợp đầu tiên cuối

*hè/ Chân thành một tấm tình quê/
Sớm chiều đơn đả đi về đón
đưa.../ Xa xôi nhớ mãi vườn dừa/
Thương về nắng ấy bây giờ
thương ai" thì thơ Bàn Bá Lân chỉ còn nổi khắc khoải cổ hương, khi bàng khuâng "Bắc, Nam từ buổi chia li/ Xuân sang mỗi độ nhớ về xa xưa/ Đã tàn hơn một giấc mơ/ Ngược dòng kỷ niệm ấu thơ ngại ngùng" và khi cô quạnh "Ngày ngẫu gió kếp mưa đơn/ Mái tranh rỏ những lệ buồn vu vơ/ Đêm dài, nhíp tiếng vóng đưa/ Lời ru ời ợi ngàn xưa vọng về.../ Nhớ nhung, sầu mắc lê thê/ Xa xôi, nghe dậy hồn quê nào nung!".*

Đời thơ rất khó đoán định, sau năm tháng tuổi trẻ dạt dào thì cảm xúc cũng với cạn dần. Thi sĩ Bàn Bá Lân cũng không ngoại lệ. Tuy nhiên, thơ Bàn Bá Lân khi rời làng quê dần dịu ân tình, có một tác phẩm cần phải lưu ý là bài thơ **Đói** viết năm 1957. Tức là, vào năm Đinh Dậu, thi sĩ Bàn Bá Lân đã hồi tưởng nạn đói năm Ất Dậu thập kỷ trước, để ghi lại những xót xa giùm đồng bào: "Khấp đường xa những xác đói rên nằm/ Trong nắng lửa, trong bụi lấm co quắp/ Giữa đồng giế chỉ còn đôi hố mắt/ Động chút hồn sắp tắt của thầy ma/ Những cánh tay gầy quờ quạng khua khoa/ Như muốn bắt những gì vô ảnh/ Dưới mở tóc rối bù và kết bánh/ Một làn da đen sạm bọc xương đầu/ Răng nhe ra như những chiếc đầu lâu/ Má hóp lại, răng hằn sâu gớm ghiếc/ Già trẻ gái trai không còn phân biệt/ Họ giống nhau như là những thầy ma".

Bài thơ **Đói** dài hơn 100 câu, gần như khác hẳn lối viết quen thuộc của thi sĩ Bàn Bá Lân. Có thể tạm hiểu, thi sĩ Bàn Bá Lân không dụng công làm thơ khi viết **Đói** mà ông muốn san sẻ một bi kịch đương gian mà bản thân từng chứng kiến trong kiếp phận lênh đênh: "Ta nhớ mãi cái thời kỳ đen tối/ Quên làm sao tội lỗi kẻ xâm lăng/ Quên làm sao mối thù hận khôn cùng/ Quên sao được hai triệu người chết đói/ Năm Ất Dậu tháng ba, còn nhớ mãi/ Giống Lạc Hồng cực trải lăm đầu thương/ Những thầy ma thất thểu đầy đường/ Rồi ngã gục không đứng lên vi... đói/ Đói tự Bắc Giang đói về Hà Nội/ Đói ở Thái Bình đói tới Gia Lâm...". ■

Xưa nay, thơ viết ngàn trang mà nhạt nhẽo thì cũng hao giấy tốn mực. Thi sĩ đôi khi chỉ cần có một bài thơ, thậm chí thi sĩ đôi khi chỉ cần có một câu thơ có thể an ủi người khác lúc trống vắng hoặc lúc băng quơ, cũng đã đáng được thiên hạ tri ân. Nếu xét trên phương diện đong đếm cụ thể, thi sĩ Bàn Bá Lân chỉ cần bài thơ **Tiếng hát trong trăng** để lưu danh lịch sử văn học. Bài thơ **Tiếng hát trong trăng** có tất thảy 6 câu, chia làm 3 cặp lục bát: "Trời cao, mây bạc, trăng tròn/ Đê than hiu quạnh, tre buồn nỉ non/ Diều ai gọi gió véo von/ Cảnh xoan đùa ánh trắng suông dịu dàng/ Hơi cô tát nước bên đàng/ Sao cô lại mức trắng vàng đổ đi?".

Bài thơ **Tiếng hát trong trăng** được in lần đầu trong tập **Tiếng thông reo** xuất bản năm 1934. Bốn câu trước không có gì đặc biệt, một lối tả cảnh ngụ tình mà nhiều người cũng viết được. Tuy nhiên, hai câu sau đã cho tác phẩm một cái kết thật độc đáo, hành vi thật "tát nước" chuyển hóa vào bức tranh ảo "mức trắng vàng" để trở thành một câu hỏi thắm mỹ ẩn tượng. Sáng tạo của thi sĩ Bàn Bá Lân thâm nhập sâu rộng vào đời sống tinh thần người Việt mà biến tấu chút đỉnh trong cảm thức ca dao: "Hơi cô tát nước bên đàng/ Sao cô mức ánh trắng vàng đổ đi?".

Hai khái niệm "trắng vàng" và "ánh trắng vàng" không dị biệt nhau nhưng tình cảm của thi sĩ Bàn Bá Lân nằm ở chữ "lại" mà câu thơ bị ngộ nhận là ca dao để gạt ra ngoài. "Sao cô mức ánh trắng vàng đổ đi" đơn thuần gọi lên một vẻ đẹp, còn "Sao cô lại mức trắng vàng đổ đi" khi gắn vào văn bản **Tiếng hát trong trăng** với những "trời cao", "mây bạc" và "đê than", "tre buồn" thì còn có ý nhắc nhở về đẹp có thể bị bỏ quên trong cuộc sống nhọc

nhàn. Nói cách khác, theo nguyên tác, thi sĩ Bàn Bá Lân không đánh mức trắng vàng đổ đi. Còn hai câu thơ của thi sĩ Bàn Bá Lân được mặc định như ca dao, cũng có tiêu chí tồn tại riêng!

Thi sĩ Bàn Bá Lân (17-12-1912 - 20-10-1988) sinh ra và lớn lên ở Bắc Giang. Từng có nhiều năm học hành ở Hà Nội, sau ba lần thi hỏng tú tài, thi sĩ Bàn Bá Lân về lại miền quê có tên gọi Kép để sống chung với bố mẹ. Tập thơ đầu tay **Tiếng thông reo** ra đời trong giai đoạn này, khi thi sĩ Bàn Bá Lân ở độ tuổi 22. Trong quyển phê bình trữ danh **Thi nhân Việt Nam 1932-1941**, Hoài Thanh - Hoài Chân không đề cập trực tiếp đến chất lượng tập thơ **Tiếng thông reo** mà chỉ nhận định về tập thơ **Tiếng sáo diều** của Bàn Bá Lân lúc ấy chỉ nằm ở dạng bản thảo. Điều này cũng dễ thông cảm vì điều kiện xã hội thời bấy giờ không thể lưu truyền sách báo đầy đủ để một người đọc được tiếp cận trọn vẹn những tác phẩm của một người viết. May mắn thay, tập thơ **Tiếng thông reo** của thi sĩ Bàn Bá Lân đã lọt vào mắt xanh của một đồng nghiệp là thi sĩ Nguyễn Nhược Pháp. Trên báo L'Annuaire Nouveau số ra ngày 11-4-1935, thi sĩ Nguyễn Nhược Pháp viết bài ca ngợi tập thơ **Tiếng thông reo**.

Chính thi sĩ Bàn Bá Lân trong cuốn sách **Kỷ niệm văn thi sĩ hiện đại** xuất bản năm 1962, đã kể tỉ mỉ: "Bỗng một hôm, một người em cô cữu đến chơi cho tôi hay là anh vừa được coi bài phê bình tập thơ **Tiếng thông reo** trên báo L'Annuaire Nouveau do Nguyễn Nhược Pháp viết. Tôi vội cho người đi tìm số báo đó của ông điền chủ ở gần bên. Vì ông này là bạn thân của ông Nguyễn Văn Vinh (thân sinh Nguyễn Nhược Pháp) nên tất cả báo chí do ông Nguyễn Văn Vinh xuất bản, chủ trương ông đều mua cả... Tôi chăm chú đọc bài phê bình dưới

thế hệ **Thi nhân Việt Nam 1932-1941** có nhiều người chuyên chú viết về làng quê mà mỗi người đều có phong cách. Thi sĩ Nguyễn Bính đồ sộ nhất nhưng cũng không thể phủ bóng lên thi sĩ đồng hương Nam Định - Đoàn Văn Cừ hoặc hai thi sĩ xứ Bắc Giang là Anh Thơ và Bàn Bá Lân. Ngược lại, dù thân thiết đến mức in chung tập thơ **Xưa** thì thi sĩ Bàn Bá Lân cũng khác thi sĩ Anh Thơ. Những ngày xa lánh phố xá để ngập lặn trong không khí thôn dã, thi sĩ Bàn Bá Lân luôn mang nỗi ưu tư "Em ơi, vui thú phần hoa mai/ Có biết đồng quê đang nhớ mong" để viết những câu thơ da diết về mảnh đất ấp ôm mình. Những cơn mưa rú buồn nơi vắng tiếng lao xao, thi sĩ Bàn Bá Lân không chỉ nhìn thấy cảnh **Nhà dột** thắm thía: "Bón bề gió lạnh vào thăm/ Ba gian mưa ướt biết nằm nơi nao/ Để ngâm thơ ở khe nào/ Báo cho ta biết ta vào trú mưa" mà còn nhìn thấy **Tình trong mưa** non nao hoài niệm: "Buổi một nàng qua dưới mái hiên/

1. Thật ra thì Thủ Thiêm là không chỉ khó mà còn là thách thức bản lĩnh của những lãnh đạo thành phố đương nhiệm, mặc dù UBND TP.HCM có lợi thế là xử lý theo kết luận của Thanh tra Chính phủ. Hai mươi năm rông rã vá vúi, trải qua mấy đời lãnh đạo có vướng vào Thủ Thiêm, rồi lãnh đạo sau gọi lãnh đạo trước là anh là chị, mà có khi vị trí của lãnh đạo sau là do lãnh đạo trước đề bạt, cất nhắc. Thôi thì nói như Bí thư Thành ủy TP.HCM Nguyễn Thiện Nhân: "Việc này cũng phải bàn kĩ vì có sự tham gia của rất nhiều người", cứ chờ câu trả lời vẫn đang còn chờ thềm thang phía trước vậy. Nhưng có một điều chắc chắn mà không cần chờ thời gian vẫn có thể trả lời luôn, đó là lãnh đạo TP.HCM chưa thực hiện được lời hứa với bà con Thủ Thiêm.

Tính tôi vốn nệ cổ, cho dù thời gian có trôi qua thế nào, cho dù thế sự có xoay vần ra sao thì vẫn có những điều tôi không thể nào thay đổi nhằm thích nghi được. Một trong những điều đó chính là thói quen lấy điển tích để luận thời cuộc, cho đến giờ tôi vẫn một lòng kính trọng trí tuệ của tiền nhân.

Thuở bé vốn đã đọc thấy, có năm thứ đạo mà người quân tử phải có, "Nhân, Lễ, Nghĩa, Trí và Tín". Mặc dù chữ Tín xếp sau cùng nhưng đó là chữ quyết định tất cả, không chỉ trong quan niệm phương Đông mà ngay cả phương Tây người ta cũng nhất mực bảo vệ và đề cao người giữ chữ tín.

Chữ Tín tự xưa đã được nâng niu như bảo vật của đời người, tất nhiên là cũng có nhiều cá nhân xem trọng của cải vật chất. Nhưng đa phần các bậc được lưu truyền sử xanh đều ngổ không đổi họ đứng không đổi họ, một lời nói ra nặng tựa ngàn cân, nói được làm được. Ngay cả thuật trị dân chần dãn, nhiều lúc cũng phải mượn nước đẩy thuyền, mượn chữ tín làm việc lớn.

Thương Ưởng ngày trước muốn dân tin vào tiến trình thay đổi pháp chế lần hai, bèn hạ lệnh cho quân lính mang đến giữa thành một khúc gỗ rồi truyền khắp kinh thành ai mang khúc gỗ ấy đến cổng thành sẽ được thưởng 10 lượng vàng. Đương nhiên là không ai mang khúc gỗ ấy vì lẽ thường làm gì có chuyện thực hiện điều đơn giản đến vậy mà nhận được vàng. Thấy không có ai khuân khúc gỗ, Thương Ưởng hạ lệnh nâng mức thưởng lên 50 lượng vàng. Cuối cùng chờ mãi thì cũng có người đến thực hiện yêu cầu ấy.

Thương Ưởng giữ đúng lời hứa, thưởng cho người dân kia 50 lượng vàng. Từ đó, tiếng đồn Thương Ưởng biết giữ chữ tín, lời nói vang khắp nước, tiến trình thay đổi pháp chế lần hai do Thương Ưởng khởi xướng cũng trơn tru thuận lợi.

Người Trung Hoa có điển tích rất hay xung quanh bốn chữ "Nhất nặc thiên kim", nghĩa là lời hứa có giá ngàn vàng.

Quý Bố là danh tướng của Hạng Vũ, khi Hạng Vũ đánh nhau với Lưu Bang, Quý Bố lập

Sau lời hứa của Bí thư Thành ủy TP.HCM Nguyễn Thiện Nhân, rất nhiều người dân Thủ Thiêm chờ đợi.

CHỮ TÍN TỪ LỜI HỨA ĐẾN HÀNH ĐỘNG

LÊ SONG MINH

Chênh lệch giữa tháng 10-2018, Chánh Thanh tra TP.HCM Nguyễn Long Tuyền nói rất đanh thép: "UBND TP sẽ nghiêm túc thực hiện kết luận của Thanh tra Chính phủ, hoàn tất xử lý các đơn vị, cá nhân liên quan trước ngày 30-11-2018". Ý của ông Nguyễn Long Tuyền là UBND TP.HCM sẽ xử lý các cán bộ mắc khuyết điểm hay có sai phạm trong vụ việc Khu Đô thị mới Thủ Thiêm (quận 2, TP.HCM) trong tháng 11-2018. Ông Tuyền đưa ra lời khẳng định này khi cùng Chủ tịch UBND TP.HCM Nguyễn Thành Phong tiếp các hộ dân thuộc Khu đô thị mới Thủ Thiêm.

được nhiều công to. Diệt được Hạng Vũ, Lưu Bang treo thưởng nghìn vàng cho ai tìm thấy Quý Bố, ai che giấu Quý Bố sẽ bị tru di tam tộc.

Quý Bố bình sinh là hảo hán, giúp đỡ cũng nhiều người nên khi lâm nạn có nhà họ Chu tìm cách cứu. Nhưng họ Chu không đủ thực lực để tính đường trọn vẹn cho Quý Bố, họ Chu bèn tìm đến một đại nhân vật khác là Chu Gia. Chu Gia nhận ra Quý Bố mà cảm mến bèn hứa, sẽ cố giúp cho Quý Bố khỏi chịu cảnh nguy nan.

Lưu Bang nay làm vua, dám hứa giúp một người mà vua cảm hận thoát cảnh nguy nan vì lẽ ghét yêu của vua thì không khó bằng lên trời cũng tuyệt đối không kém xuống biển là mấy. Ấy vậy mà Chu Gia cũng kiếm cách làm được. Chuyện này điển tích không chép chi tiết nhiều, nhưng hẳn nhiên tổn hao không ít tâm sức lẫn kinh tài của Chu

Gia, ấy là còn chưa kể đến sự hung hiểm về tính mạng của Chu Gia và dòng họ, nếu không may Lưu Bang nổi giận. Chính vì lời hứa được giữ gìn này của Chu Gia, mà câu "Nhất nặc thiên kim" ra đời.

Thuở học tiểu học ở quê tôi có được dạy về bài học giữ lời hứa từ một mẩu truyện ngắn chuyển thể từ văn học Liên Xô. Đại khái có cậu bé tham gia chơi trò vui cùng bạn, bạn giao cho nhiệm vụ canh gác. Bạn tuổi nhỏ nói đó quên đó nên bỏ về trước, báo hại cậu bé mãi đến tối cũng chưa dám rời vị trí để về bèn đứng khóc. Lênin vô tình dạo chơi nghe tiếng khóc bèn tìm đến và hỏi, sau khi nghe toàn bộ câu chuyện Lênin khuyên cậu bé nên về nhà, nhưng cậu bé nhất định không về vì đã hứa với bạn. Không còn cách nào khác, Lênin phải nhờ một sĩ quan có cấp hàm cao hơn cấp hàm tự phong của bạn cậu bé để ra lệnh cho

cậu bé rời vị trí gác về nhà, cậu bé lúc này mới chịu.

Năm tháng qua nhanh quá rồi, không biết bây giờ với nhiều đợt cải cách giáo dục thì mẩu truyện ngắn ấy còn được giữ lại trong sách giáo khoa hay không? Thêm nữa là tôi kể lại bằng trí nhớ của nhiều năm về trước, có chỗ nào không chỉ xác mong quý bạn đọc bỏ quá cho.

2. Thật ra thì không chỉ có lời hứa tháng 11 đã trôi qua mà tôi nhắc đến ở phần trên của bài viết này, mà còn rất nhiều lời hứa khác bị quên lãng. Thậm chí, có những hành động còn nguy hại hơn sự thất hứa, sự không giữ chữ tín diễn ra ngay giữa thanh thiên bạch nhật.

Đó là việc Ban Tổ chức Tỉnh ủy Đồng Nai quyết định điều động bà Phan Thị Mỹ Thanh, nguyên Phó Bí thư Tỉnh ủy sang nhận nhiệm vụ tại Ủy ban Mặt trận Tổ Quốc Việt Nam. Bà Mỹ

Thanh chính là người bị Ban Bí thư xác định có nhiều vi phạm nghiêm trọng, bị cất hết các chức vụ trong Đảng. Bà Phan Thị Mỹ Thanh cũng bị Ủy ban Thường vụ Quốc hội cho thôi làm nhiệm vụ Đại biểu Quốc hội theo đề nghị của Ban Bí thư.

Nhân dân cả nước biết rõ những sai phạm của bà Mỹ Thanh nguy hại đến cái chung như thế nào, nguy hại đến uy tín danh dự của tổ chức là như thế nào, vi phạm những điều đã được quy định rõ ràng như thế nào... Ấy thế mà, Ban Tổ chức Tỉnh ủy Đồng Nai vẫn phân công cho bà Phan Thị Mỹ Thanh nhiệm vụ mới.

Tất nhiên, Ban Tổ chức Tỉnh ủy Đồng Nai có đầy đủ lý do nguyên cơ đúng quy trình để giải thích về việc điều động này. Thế nhưng, điều nguy hại nhất chính là Ban Tổ chức Tỉnh ủy Đồng Nai đã không thật sự cùng Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng, cùng Trung ương loại bỏ những cán bộ thoái hóa biến chất ra khỏi bộ máy, nhằm giúp bộ máy trong sạch hơn vững mạnh hơn, nhằm khôi phục lại niềm tin trong nhân dân trong công cuộc chính đốn Đảng hết sức quyết liệt.

Hành động của Ban Tổ chức Tỉnh ủy Đồng Nai thật, tôi hết sức ngạc nhiên. Vẫn biết cũng là quan hệ thân tình, vẫn biết cũng là vào ra chạm mặt rồi bao nhiêu năm đồng liêu đồng trào, nhưng chuyện gì ra chuyện đó. Thương nhau quý nhau cho nhau cằn gao con gà miếng bánh ngon thì được, chứ ai lại thương nhau theo lối bất chấp sự nghiêm minh của Trung ương, bất chấp cảm xúc của nhân dân thế này.

Cá nhân tôi cho rằng, việc điều động bà Phan Thị Mỹ Thanh trong bối cảnh này là việc làm rất không nên. Thậm chí, tính chính danh của bà Mỹ Thanh cũng không còn.

3. Dự Hội nghị Thường vụ Đảng ủy Công an Trung ương vừa qua, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng có nói: "Cha ông ta đã tổng kết, danh thơm còn mãi, đừng ham chức tước địa vị, vật chất, tiền tài, nhất là khi có quyền lực trong tay, lắm kẻ môn trốn, lắm kẻ xu nịnh".

Đây chính là những lời mà tôi đọc sách thấy các bậc trí sĩ xưa thường hay nhắc mình, lấy đó làm điều răn mình. Màغم lại suốt chiều dài lịch sử, danh thơm lưu truyền mà tiếng xấu cũng lưu truyền.

Muốn giữ được danh thơm thì phải giữ được nhiều thứ, trong đó quan trọng nhất vẫn là chữ tín, nói được phải làm được, điều đúng nhất định phải lên tiếng, việc sai nhất định phải từ chối.

Niềm tin của nhân dân cũng hiện hữu từ đây mà cảm xúc tiêu cực của nhân dân cũng nảy sinh từ đây. Quan trọng hơn, nếu cán bộ lãnh đạo phải nêu gương theo đúng tinh thần của Quy định số 08-QĐ/TW về trách nhiệm nêu gương của cán bộ Đảng viên thì chúng ta sẽ có những tấm gương ra sao về những lần thất hứa, về những hành động không thể lý giải nổi mà tôi đã nêu trong bài viết nhỏ này? ■

XUNG QUANH VỤ HAI NỮ NHÀ BÁO BỊ DỌA GIẾT: TÔI ĐÃ CHUẨN BỊ SẴN TINH THẦN...

- **Phóng viên: Chào chị Thu Trang, rất chia sẻ với những áp lực và cả những lo lắng mà chị và gia đình đang phải gánh chịu...**

+ **Nhà báo Nguyễn Thu Trang:** Khi quyết định làm loạt phóng sự về tình trạng bảo kê, cưỡng đoạt tài sản, chen ép tiểu thương ở chợ Long Biên, tôi và nữ đồng nghiệp Liên Liên của VTV1 Đài Truyền hình Việt Nam đều đã chuẩn bị tinh thần trước những uy hiếp đe dọa của nhóm lợi ích này. Bởi chúng tôi hiểu, mình đã động chạm đến một mảng tối của xã hội mà ít người dân lương thiện dám dấn vào.

- **Nói thế là chị và đồng nghiệp đã dự phòng tất cả, kể cả chuyện có kẻ nào đó dám làm gì?**

+ Đây không phải là lần đầu tiên tôi bị đe dọa giết cả gia đình. Cách đây 2 năm tôi cũng từng bị dọa như thế. Kể từ đó còn ngang nhiên gọi điện chứ không nhắn tin. Và thỉnh thoảng thực hiện phóng sự điều tra nào đó gai góc, tôi lại bị dọa giết. Nói là quen với những tin nhắn kiểu này thì không đúng nhưng không hiểu sao, lúc đọc tin nhắn dọa giết cả nhà mình với nội dung rùng rợn như vậy mà tôi chẳng hề cảm thấy sợ. Tôi chẳng hoang mang tột cùng như lần bị hỏi: "Đã mua quan tài cho cả nhà chưa" gần nhất là 2 năm trước. Lần ấy, tôi lao về nhà để nhìn mẹ tôi, rồi tôi lao đi tìm con gái đang đi học chỉ để được nhìn thấy nó, tôi lao đến bên chồng, cả hai nhìn nhau rồi chẳng biết nói gì. Chân tôi khuyu xuống, tim như ngừng đập. Tôi ước ngay lúc đó tôi có thể chết ngay được để giải thoát khỏi nỗi sợ phải chịu đựng cảnh người thân khổ vì mình. Nhưng lần này, tôi chẳng thấy gì cả... Tôi chỉ thấy mình rất trống rỗng... có lẽ tôi là một người đàn bà đã toan về già, đã trải nhiều lắm những hi vọng ái ố... Nhưng đến thời điểm này tôi mới thực sự hiểu thế nào là trống rỗng?

- **Cảm giác đó thực sự là gì nhỉ?**

+ Tôi tự hỏi, điều gì đã khiến họ phải cuống cuồng đe dọa chúng tôi như vậy? Lần trước, khi chúng tôi vừa đăng tải những thông tin liên quan đến chợ Long Biên, một người em tốt đã gọi chúng tôi ra và cảnh báo nghiêm túc kế hoạch đàn áp của các đối tượng xấu nhằm vào chúng tôi sắp được tiến hành. Đối tượng được chọn để ra tay với chúng tôi là một gã nghiện, ngáo đá, đã có tiền sử về bệnh tâm thần... và quan trọng, hẳn có bệnh án tâm thần. Nếu kế hoạch thành công, một kẻ tâm thần sẽ được đưa đi chữa bệnh bắt buộc, còn chúng tôi...

Tôi nhớ cái đêm chúng tôi trở lại chợ cùng một lãnh đạo quận Ba Đình, rất nhiều trinh sát đã được cử đi theo để bảo vệ chúng tôi. Tôi thấy lần trong đám đông có những gương mặt lạ hoắc và cả những kẻ cựa cựa bên đám bảo kê bặm trợn mà chúng tôi vẫn gặp hàng ngày khi ở chợ. Có các trinh sát, chúng tôi cảm thấy yên tâm hơn, nhưng không phải lúc nào họ cũng bảo vệ chúng tôi 100% được. Vì vậy,

ĐINH HIỀN (Thực hiện)

Thời gian qua, dư luận phản nộ về vụ hai nhà báo thực hiện loạt phóng sự điều tra tình trạng bảo kê, cưỡng đoạt tài sản tại chợ Long Biên - Hà Nội, nhận được tin nhắn dọa giết. Nhà báo Thu Trang - Trưởng Văn phòng đại diện Báo Phụ nữ TP. HCM tại Hà Nội - một trong hai nữ nhà báo bị đe dọa đã trải lòng cùng chúng tôi.

chúng tôi buộc phải chủ động bảo vệ mình.

- **Điều gì chị nghĩ đến đầu tiên sau khi đọc tin nhắn?**

+ Cũng như lần bị đe dọa trước đây, người đầu tiên tôi nghĩ tới là mẹ. Kể từ khi chấp chứng làm người đến giờ, tôi chưa thấy một giây phút nào mẹ tôi sống cho bản thân. Tất cả chỉ lo cho chồng, cho con. Nếu tôi có mang tai ương gì về cái gia đình này, mẹ cũng chẳng giận tôi đâu... tôi chắc chắn thế. Tôi nghĩ về con gái... Cô sinh viên năm nhất với cái mặt tròn tròn và đôi má lúm đồng tiền... lớn rồi mà sến súa là ôm lấy mẹ sến súa. Cô gái yêu tôi lắm! Với tình yêu mẹ đến thế, nhớ tôi có mang tai ương gì về, con gái cũng chẳng trách gì tôi đâu, chắc chắn thế. Tôi nghĩ tới chồng tôi... Nhớ cái dáng ngồi của anh khi tôi gặp chuyện chẳng lành. Anh tròng xuống, nhẩn nại, chịu đựng và thường là im lặng... Lần này cũng thế, vẫn dáng ngồi đó, vẫn kiếm lời, tiếng thờ dài nghe như nhẹ hơn... rất nhẹ, nhưng dài hơn, dài như bất tận. Tôi biết, cho dù tôi có mang điều tệ hại đến thế nào về nhà mình, anh cũng chẳng trách tôi đâu.

Tôi nhớ đến Bánh Bao của tôi - Chàng trai 16 tháng tuổi. Tôi nhớ cứ sáng sáng khi đưa con đi nhà trẻ,

con thường ngồi phịch ra hành lang ăn vạ để đòi mẹ phải bế. Và luôn toét khi được bế, được ôm ấp, yêu thật chặt trong vòng tay của mẹ. Con trai tôi chưa đủ khôn để hiểu hết mọi chuyện, nhớ tôi có mang điều tai ương về nhà mình, thì tôi cũng không thể nào xin lỗi được con, vì con tôi chưa biết nhận lỗi xin lỗi, cũng không biết trách giận là như thế nào. Nghĩ đến con, nước mắt tôi bỗng nhoè đi.

- **Công việc làm báo là công việc quá đối vất vả, phụ nữ làm báo còn vất vả hơn, nhất là chị lại chọn mảng miếng điều tra gai góc nhất của xã hội. Có khi nào chị thấy nản và muốn bỏ cuộc?**

+ Đúng là có nhiều lúc tôi muốn bỏ cuộc, ngay như khi thực hiện loạt phóng sự chợ Long Biên. Tôi muốn trở về ngôi nhà trên núi của mình, nơi tôi có vườn hồng, có đàn chó nhỏ, nhưng mỗi lần muốn bỏ cuộc thì hình ảnh những tiểu thương của chợ ám ảnh tôi. Họ đã quá khổ, họ chịu sự đè nén của một nhóm người tác oai tác quái.

Giai đoạn đầu khi chúng tôi vào cuộc tác nghiệp, nhất là những bài báo điều tra đầu tiên đăng tải... những gương mặt này, giọng nói này chứa chất đầy tin tưởng. Chúng tôi và họ đều tin vào tương lai tốt

Nhà báo Thu Trang.

đẹp. Họ như đã thấy một không khí trong lành tươi sáng đang sắp ủa vào chợ đến nơi... Họ hồ hởi như là thấy chỉ mai đây thời kỳ cường sẽ được lập lại, bà con sẽ buôn bán trong một môi trường minh bạch sống phăng... Họ sẽ không phải oằn mình lên đóng những khoản tiền bảo kê nữa...

Nhưng, mọi thứ cứ như là muốn chìm dần, chìm dần. Những tay bảo kê cũ vẫn ngang nhiên hoạt động... tuy có khôn khéo kín đáo hơn nhưng lại gây áp lực hơn trước nhiều hơn... Bọn chúng bắt đầu có dấu hiệu trả thù những tiểu thương mà chúng nghi ngờ đã cung cấp thông tin, tạo điều kiện cho nhà báo ghi âm, ghi hình. Những tiểu thương bị nghi ngờ giúp đỡ nhà báo đều sợ hãi né ra một bên, coi như không hề quen biết chúng tôi. Tôi thấy đau lòng lắm, cay đắng lắm. Thỉnh thoảng, gọi cho họ, họ khẩn khoản: "Chị nhà báo ơi, chị có tin là bây giờ bọn em còn khôn khổ hơn không... Mà thôi nhá, em nói thật là chị đừng ghi âm hay làm gì nữa nhé. Chẳng may lộ ra em là người giúp các chị biết sự thật thì em không sống nổi với họ". Người nào sau khi nói xong cũng đề nghị: "Chị đừng ghi âm gì nhé... giờ em chỉ muốn yên ổn làm ăn thôi".

Còn rất nhiều tiểu thương ban đầu hăng hái giúp chúng tôi thu thập thông tin, giờ họ đều ái ngại né tránh. Họ sợ cuộc mưu sinh của họ rồi đây sẽ gặp khó khăn khi những kẻ ở phía bên kia biết họ từng cung cấp thông tin cho nhà báo. Họ chọn cách an toàn. Rất may mắn là Công an Hà Nội đã giúp họ lấy lại niềm tin, vụ việc đã được khởi tố, 3 kẻ cưỡng đoạt tài sản đã bị khởi tố bị can, bắt tạm giam.

Với góc độ một nhà báo, tôi đã hoàn thành nhiệm vụ loạt bài đã đăng tải, dư luận xã hội rất quan tâm, ủng hộ... Tôi còn được khen thưởng và nếu may mắn còn có thể được giải phóng sự cho đề tài gai góc này nữa. Nhưng sao lòng tôi trĩu nặng thế này?

- **Chia sẻ với chị, tôi cũng là phụ nữ làm báo, ngoài công việc chuyên môn, chúng ta đều phải**

hoàn thành nhiệm vụ người phụ nữ của gia đình nữa. Đôi khi là nghề nghiệp chọn người, tôi thấy đúng với chị. Những trang viết của chị luôn đúng về phía phụ nữ, trẻ em và những người yếu thế bị ức hiếp, những người dễ tổn thương nhất.

+ Tôi là người đàn bà viết báo. Bảo vệ phụ nữ, trẻ em là bản năng của tôi. Nhưng cũng có lúc, tôi thấy mình bất lực trước các số phận nhỏ nhoi. Có thể, một số tiểu thương ở chợ Long Biên, sau loạt bài của tôi sẽ đỡ cay cực hơn. Cũng có thể họ sẽ bị cô lập, gặp khó khăn hơn trước. Xin hãy thông cảm lượng thứ cho tôi! Suy cho cùng, tôi cũng chỉ là một người đàn bà viết báo... những điều gì có thể tôi đã cố gắng hết sức rồi. Chợ đêm Long Biên đẹp lắm, về đẹp cần lao dưới ánh đèn vàng pha lẫn ánh trăng đêm. Tôi thấy nó rất xứng đáng được Tạp chí *Conde Nast Traveler* vinh danh là 1 trong 7 chợ trời thú vị nhất thế giới.

Suốt những đêm dài tác nghiệp ở chợ Long Biên, len lỏi giữa những phận người, mà phần đông là những người phụ nữ như mẹ tôi, chị tôi... tôi thấy mình như một phần trong đó. Tôi đã ngộ được vẻ đẹp của những người đàn bà ở nơi gằm cầu, cam chịu, can trường...

- **Tôi vẫn tin rằng, vụ đe dọa giết nhà báo sẽ sớm tìm ra thủ phạm, như vụ cưỡng đoạt tài sản ở chợ Long Biên đã được làm rõ, khi cơ quan điều tra đã khởi tố bị can, bắt tạm giam 3 đối tượng, lấy lại niềm tin cho bà con tiểu thương.**

+ Tôi luôn tin tưởng vào lực lượng Công an. Chồng tôi cũng là Cảnh sát hình sự thuộc Phòng CSHS Công an Hà Nội. Vì luôn tin tưởng thì chúng tôi mới phối hợp, gửi hết tài liệu vụ Long Biên cho họ. Tôi luôn mong muốn vụ việc được làm sáng tỏ, lấy lại niềm tin và sự công bằng cho bà con tiểu thương.

- **Cảm ơn chị về cuộc trò chuyện. Chúc chị và gia đình có nhiều sức khỏe, yên tâm, vững tin vào những điều tốt đẹp.** ■

Cơ quan chủ quản của hai nữ nhà báo bị dọa giết là Báo Phụ nữ TP.HCM và Đài Truyền hình Việt Nam đã gửi Công văn đề nghị điều tra đến Bộ Công an và Công an TP Hà Nội. Được biết, Đội 9, Phòng CSHS Công an Hà Nội đã mời hai nhà báo lên làm việc và đang tiếp tục xác minh làm rõ. Trong một diễn biến liên quan, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đã có chỉ đạo, yêu cầu Công an Hà Nội nhanh chóng làm rõ vụ việc, có phương án bảo vệ hai nhà báo cũng như đảm bảo an toàn cho người thân của họ. Ngay trong chiều 5-12-2018, Công an Hà Nội đã khởi tố bị can đối với 3 đối tượng trong ổ nhóm cưỡng đoạt tài sản tại chợ Long Biên, chính là những đối tượng đã được đề cập trong loạt phóng sự mà hai nữ nhà báo này thực hiện.

Chuyện bi thương ở bên sông xưa

Sáng 30 tết năm 2009, tôi đang trên xe đò rời vùng cát Quảng Bình về quê ăn tết thì nhận được điện thoại từ tòa soạn: “Em đang ở đâu, về chỗ Quảng Hải, Quảng Trạch có vụ chìm đò làm hơn 40 người chết, thương tâm quá...”. Xuống xe đò, tôi bắt xe ngược trở vào. Bên bờ sông Gianh đoạn qua Quảng Hải, không khí tang thương òm trọn cả lòng sông. Người ta chỉ giao tiếp với nhau bằng nước mắt, tiếng khóc xé lòng, tết đến rồi nhưng chẳng ai còn buồn nhớ.

Hơn 7 giờ sáng, con đò vẫn thường đưa người làng Quảng Hải qua sông Gianh chật kín người. Vì đi chợ tết nên chủ yếu là phụ nữ và trẻ em theo mẹ. Hơn 80 người trên con đò nhỏ với tiếng cười, nói vang cả bên sông quê. Nhưng khi con đò cách bờ khoảng vài chục mét thì tai nạn thương tâm xảy ra, đò bị lật, 42

Cán bộ chiến sĩ nữ Cảnh sát Giao thông Quảng Bình thăm hỏi, tặng quà những phụ nữ khó khăn ở Quảng Hải trong ngày Phụ nữ Việt Nam.

Đi chợ, nấu ăn, may vá... vốn dĩ là việc vợ thường làm, song ở Quảng Hải, đàn ông giờ còn phải gánh thêm thiên chức làm mẹ, vì vậy họ tảo tần, thức khuya dậy sớm hàng ngày.

Đã mười năm trôi qua, người chết đã thiệt phận, người sống vẫn phải sống. Song phải mất gần cả chục năm người Quảng Hải mới quen với suy nghĩ đó. Bởi đơn giản nỗi đau ập đến ngôi làng này là quá lớn, quá bi thương. Người Quảng Hải vẫn nói với nhau về vụ chìm đò, để rồi yêu thương nhau hơn. Họ san sẻ cho nhau từng hơi ấm qua mỗi việc làm, qua lời động viên khích lệ.

Cuộc sống là để thứ tha

Đọc theo con đường làng tôi tìm vô nhà anh Nguyễn Xuân Quý, anh Quý cùng anh trai Nguyễn Minh Mậu là 2 người lái chiếc đò bị lật làm 42 người chết năm nào. Còn nhớ phiên tòa xét xử Quý và Mậu chặt cứng người làng Quảng Hải. Họ đến phiên tòa không phải là để

SAU CHUYẾN ĐÒ ĐỊNH MỆNH 42 NGƯỜI CHẾT:

HOA XƯƠNG RỒNG ĐÃ NỞ

DƯƠNG SÔNG LAM

Vụ chìm đò bi thương đúng vào ngày 30 tết âm lịch năm 2009 làm 42 người chết ở Quảng Hải, Quảng Trạch, Quảng Bình đã tròn 10 năm. Trên chuyến đò xuân rộn tiếng cười năm nào của trẻ em và những người mẹ sang bên kia sông sấm tết đã bị lật khi cách bờ vài chục mét... Có những bà mẹ mất đi để lại những đứa con vừa tròn tháng tuổi. Để rồi, 10 năm qua nhiều người đàn ông nơi đây vẫn lặng lẽ “gà trống nuôi con”. Và những đứa trẻ mất mẹ khi miệng còn thơm mùi sữa nay đã lớn, hàng ngày đang rộn rã tiếng cười ở trường làng, sân bóng. Người làng Quảng Hải như những cây xương rồng vẫn luôn cứng cáp, vươn lên trên vùng chang chang còn cát vượt qua bão lũ bủa vây

người trên chuyến đò mãi mãi không còn được đón một cái tết nào nữa. Còn nhớ, cảm máy ảnh lên tác nghiệp, nhưng nước mắt nhiều đồng nghiệp của tôi ướt nhòa trước ống kính khi chứng kiến những cảnh: Thi thể người mẹ và đứa con gái 7 tuổi cứ nắm chặt lấy tay nhau. Những đồng tiền lẻ trôi nổi trên mặt sông của em bé nào đó mẹ cho để đi chợ mua quà tết. Những chiếc nón, bó rau, chiếc cặp sách, túi xách của người dân quê nổi lênh bênh trên bên sông đoạn đò chìm... Chính quyền địa phương và người dân đã phải chạy đôn, chạy đáo khắp nơi để mua đủ số quan tài về chôn cất cho những người xấu số. Không ai muốn để các nạn nhân nằm trong nhà vát qua năm mới. Quảng Hải không có tết, vùng cát Quảng Bình chìm buồn trong ngày tết. Câu chuyện bi thương đã tròn mười năm...

“Xương rồng” đã nở hoa

Khi cầm bút viết về những trường hợp gặp nghịch cảnh trong cuộc sống rồi vươn lên chiến thắng số phận, vượt qua khó khăn, tôi thường nghĩ đến những cây xương rồng mọc dọc dài theo triền cát ven biển miền Trung. Nơi khí hậu, thổ nhưỡng khắc nghiệt, thiếu phù sa và nước ngọt nhưng những cây xương rồng vẫn mạnh mẽ vươn lên trong khô cạn hạn hán, hay lũ lụt triền miên.

Nhiều người ở Quảng Hải cũng như xương rồng vậy. Tôi về Quảng Hải cũng như đứa con của làng đi xa thỉnh thoảng mới về. Nói vậy là bởi vì 10 năm qua tôi đã hàng chục lần cùng đoàn thiện nguyện của Báo Công an nhân dân - Chuyên đề An ninh thế giới về Quảng Hải trao tặng quà cho bà con nơi đây sau mỗi lần bão lũ, hoặc tết nhất cận kề. 10 năm rồi, mỗi lần về làng tôi vẫn hỏi, vẫn tìm, động viên những đứa trẻ mất mẹ năm xưa và hạnh phúc khi thấy các em ngày một lớn lên trong vòng tay của người thân, của người làng.

Ông Cao Xuân Khâm và vợ là bà Cao Thị Lữ đón chúng tôi bên cầu chuyện xưa, chuyện nay có nước mắt, có niềm vui. Ở tuổi 84, ông Khâm đã đi gần trọn một kiếp người. Chịu đựng, chứng kiến và vui buồn với câu chuyện của chính mình, của xóm làng, có điều kết thúc câu

chuyện ông đều gửi gắm ở người nghe một sự lạc quan, tiến về phía trước chứ không dừng lại. Vợ chồng ông Khâm mất ba đứa con yêu trong vụ chìm đò 2009. Sáng 30 tết, hai người con gái của ông là chị Hiền, chị Thủy rủ chị dâu Phạm Thị Mai sang sông đi sấm tết. Vợ chồng ông đang nấu bánh chưng thì nghe tiếng hét thất thanh của người làng về vụ chìm đò. Chị Hiền mất để lại cháu Trần Chí Kiên mới 13 tháng tuổi. Chị Thủy mất để lại 4 đứa con, đứa lớn còn đi học, đứa nhỏ còn bú mẹ. Chị Mai mất để lại cháu Cao Thị Bích Phượng mới tròn 10 tháng tuổi. “Mất một lúc 3 đứa con, lúc đó tôi không có thời gian để mà khóc con nữa, còn hơn nửa ngày nữa là giao thừa năm mới. Tục lệ của làng xưa nay không ai để người chết trong nhà trước khi giao thừa đến. Cả buổi chiều tôi chạy lui chạy tới để lo ma chay cho ba đứa con. Đến một vài ngày sau nhìn các cháu khóc ngặt nghèo đòi sữa mẹ tôi mới thấm được nỗi đau...”, ông Khâm nói vậy. Ba đứa con mất đi để lại 6 đứa cháu mồ côi mẹ cho ông Khâm. Nhiều năm rồi vợ chồng ông Khâm vẫn nuôi cháu ngoại mồ côi Trần Chí Kiên. Cha mất khi mẹ cháu đang mang thai, sinh ra được 11 tháng tuổi thì mẹ lại chết trong vụ chìm đò, từ đó cháu Kiên trở thành trẻ mồ côi trong nhà ngoại. Còn nhớ cách đây mấy năm mỗi lần thấy người lạ, Kiên cứ rúc đầu vào người bà ngoại rồi nhìn lên lên thật thương lòng. Từ tình yêu thương của ông bà ngoại, giờ Kiên đã học lớp 6 trường làng. Mấy năm gần đây, ông bà nội của cháu

xin đón cháu về nội, vợ chồng ông Khâm khóc vuốt đầu cháu rồi ông tự dặn lòng “lá rụng về cội” để cháu về Quảng Thuận với ông bà.

Ông Khâm chỉ cho chúng tôi căn nhà cửa im im khóa gần bên, đó là nhà của người con gái ông mất trong vụ chìm đò. Chị Thủy mất để lại 4 đứa con, 3 năm sau thì chồng chị mất trong một vụ tai nạn giao thông. Bốn đứa con của chị lớn lên trong tình thương yêu của ông bà và người làng. Như những cây xương rồng, các em tựa lưng vào nhau khi bão tố tràn qua. Từ mảnh ruộng, mảnh vườn của ba mẹ để lại các em đã cày cuốc nuôi nấng nhau trưởng thành. Cậu bé út Cao Anh Hoàng mất mẹ khi miệng còn đói sữa nay đã học lớp 4... Hàng ngày, nhìn những đứa cháu lớn dần, đó là chỗ dựa tinh thần vững chắc nhất để vợ chồng ông Khâm vượt qua bao khó khăn chồng chất của một đời người...

Sau vụ chìm đò ở bên sông, Quảng Hải, nỗi đau bi thương đã làm gần 20 người đàn ông ở ngôi làng này bỗng dưng trở thành “gà trống nuôi con”. Khi vợ mất, hàng ngày anh Lê Văn Thám cùng rất nhiều người cha như anh Lâm, anh Chuẩn, anh Luận... ở Quảng Hải vẫn phải bồng những đứa con còn đỏ hồng đi xin từng giọt sữa của người làng. Từ ngày vợ mất, các anh vừa làm cha vừa làm mẹ để nuôi nấng các con ăn học. Anh Lâm từng kể với chúng tôi: “Có hôm khâu lại chiếc áo cho con chỗ bị sút chỉ, tui loay hoay mãi, nhưng làm dần rồi cũng quen. Mỗi lần làm việc gì đó trước đây vợ thường làm lại thấy thương đứt ruột”.

kể tội, để đòi bù đắp vật chất cho những người thân của họ đã mất sau vụ chìm đò. Họ đến để xin tòa, mong tòa giảm nhẹ hình phạt cho Quý và Mậu. Quý nhận 14 năm tù, Mậu 15 năm. Ngày Quý và Mậu rời làng chịu án, con của họ cũng chỉ mới chập chững bước đi, hay vào lớp 1 lớp 2 trường làng. Trong xóm ngoài làng không một ai mây may nói nặng, nói nhẹ với vợ con Quý và Mậu. Thậm chí, không chỉ dành cho gia đình 2 người lái đò sự thứ tha, người làng còn đùm bọc, giúp đỡ vợ con họ khi khó khăn, hoạn nạn. Chính ông Khâm, người đã có 3 đứa con bị thiệt mạng trong chuyến đò xấu số đã chỉ tay đưa chúng tôi đến nhà Quý. Ông Khâm bảo: “Quý vừa mới ra tù, hôm về làng sau khi trình diện ủy ban nó có đi khắp làng trên xóm dưới vô nhà mọi người hỏi thăm, xin lỗi. Tôi nói không quên được chuyện buồn, nhưng giờ con phải cố gắng sống tốt để bù đắp lại cho vợ con con, và đừng làm cái gì không hay để người làng phải buồn. Làng này giờ không ai trách con đâu, chuyện xảy ra có ai muốn bao giờ...”. Ngày Quý rời làng chịu án, con gái đầu Nguyễn Thị Lan Anh mới học lớp 4, cháu sau Nguyễn Thị Hải Yến mới lững chững tập đi, giờ nhìn con cái đã lớn, chăm chỉ học hành, hiếu thảo với cha mẹ cũng động viên Quý rất nhiều... Những lần trước về Quảng Hải sau mỗi lần bão lũ để trao quà của cơ quan, tôi vẫn thường hỏi thăm, và đề nghị chính quyền xã đưa chị Cao Thị Lan và chị Cao Thị Lý vợ của anh Quý và Mậu vào diện ưu tiên nhận quà, bởi qua tìm hiểu tôi biết cuộc sống khó khăn của họ khi chồng ở tù chịu án, một mình các chị gồng gánh để nuôi những đứa con thơ dại. Về Quảng Hải lần này gặp cháu Lan Anh, Hải Yến con anh Quý, cháu Anh Tuấn, Khánh Ly con anh Mậu đã lớn và các cháu đều học giỏi, chăm chỉ, thấy các cháu trưởng thành, niềm vui như lan đến sưởi ấm chúng tôi trong chiều đông ở Quảng Hải. ■

Sau vụ chìm đò làm 42 người chết ở Quảng Hải, nhiều người đàn ông nơi đây đã “gà trống nuôi con” để các cháu trưởng thành.

CHUYỆN MỘT GIA ĐÌNH
CÓ 3 NGƯỜI MẮC BỆNH XƯƠNG THỦY TINH:

46 NĂM ĐI TÌM LỄ CÔNG BẰNG

HUY HOÀNG

Bằng những chiêm nghiệm ít nhiều của một người trưởng thành, tôi hiểu rằng mọi diễn biến của số phận đều do chính bản thân mình tạo ra. Nhưng, cũng có những thân phận, những cảnh ngộ ở cái thế... "cóc kêu không thấu trời", lại khiến tôi hoài nghi về những điều thường nghe đó.

Tàn nhưng không phế

Tôi dọc theo con đường làng nhỏ nối từ đường quốc lộ 1A vào xóm 8B, xã Cẩm Trung, huyện Cẩm Xuyên, tỉnh Hà Tĩnh tìm đến ngôi nhà nhỏ cuối làng, mà chủ nhân của ngôi nhà đó được người dân ở đây gọi bằng biệt danh "Phương què". Hỏi ra mới biết, những người xứ này đã dành biệt danh "đặc biệt" ấy cho một người đàn ông mà họ hết mực trân trọng. Đó là anh Nguyễn Văn Phương (sinh năm 1972, quê Hà Tĩnh), một người đàn ông chỉ cao 1,2m đã sống cùng căn bệnh xương thủy tinh hơn 46 năm nay nhưng chưa bao giờ anh thôi lạc quan, yêu đời. Dân xứ này cứ tin yêu với cái lễ: "Què ở đâu thì không biết chứ có đồ điện tử nào hồng đưa đến thằng này sửa là ngon ngay".

Cách đây 46 năm, sau 7 người chị, anh được sinh ra trong sự vui mừng của cả dòng họ vì tin tưởng rằng đứa cháu đích tôn này sẽ là người nối dõi tông đường. Nhưng càng lớn, anh càng yếu, chân tay khó hoạt động và không đi lại được. Gia đình đưa anh chạy chữa khắp nơi nhưng tất cả hi vọng chữa lành bị dập tắt khi bác sĩ kết luận anh phải sống chung với căn bệnh xương thủy tinh suốt đời. Thế là từ đó, cậu bé Phương gắn với chiếc xe lăn và hành trình từ nhà đến trường được ghi dấu bằng đôi chân của bố mẹ. Phương buộc phải nghỉ học bởi cái sự nghiệt ngã "năm ít thì vài tháng nằm viện, nhiều thì cả bảy tám tháng" vì gãy xương. Cái chuyện đã trở thành thói quen trong cuộc đời người đàn ông này để "lúc đầu thì còn đi viện, sau quen rồi, học bác sĩ, tự xử luôn em ạ".

Anh vừa thoãn thoát đôi tay sửa chiếc đầu đĩa cũ, vừa kể lại với tôi, quá khứ buồn ấy trong anh vẫn vẹn nguyên: "Nhà nghèo, lại có đến 8 đứa con, ăn cũng chẳng đủ, nói gì đến học hành em ơi. Nhưng nghĩ kỹ, mình là thằng què, rõ rồi, nếu không có cái nghề, không có gắng thì chắc phải ăn bám cha mẹ cả đời. Mà cha mẹ thì già yếu, lấy đâu nuôi. Thế là anh tức chí, bầm chí, mà làm thôi".

Năm 1991, vừa tròn 18 tuổi, Phương quyết hành hương vào Nam để hiện thực lễ công bằng thứ nhất "Thà tàn mà không phế". Tại đây, sau 5 năm vật lộn học nghề sửa chữa đồ điện tử từ anh Hưng, người anh em kết nghĩa của anh, anh đã xin bố mẹ thuê cho một cái quán ven đường để mình sửa chữa đồ điện tử

Hiếu (bên phải) đã béo lên sau nhiều đợt điều trị tại một trung tâm ở Sài Gòn

để có thể giúp bố mẹ bớt lo cho cuộc sống của mình. Chẳng đường 5 năm đó, không dài cũng chẳng ngắn nhưng lại là bước ngoặt đặc biệt trong đời "Phương què", bởi "nếu không có thời gian đó, không có người anh đó, anh cũng không có ngày hôm nay".

Tình yêu gõ cửa chiều 30 Tết

Tôi đến gặp anh Phương lúc chị Phương, vợ anh cũng ở nhà. Điều gì đã khiến một người phụ nữ cao ráo, nhanh nhẹn hoạt bát như chị Phương chấp nhận đến với anh? Khi tôi hỏi về "cái thuở đầu tiên đó" như thế nào thì chị Phương nhìn chồng cười rồi kể: Chiều 30 Tết, năm 1997, trong một lần đi sửa cái tivi của nhà bị hư thì chị quen được anh. Nhìn dáng người nhỏ bé chỉ cao 1,2m mà người thợ sửa chữa, chị mới tò mò hỏi han về hoàn cảnh gia đình anh. Vốn là người giàu lòng trắc ẩn, sau khi nghe được hoàn cảnh của anh thì chị Phương cũng cảm thương cho số phận của người thợ sửa chữa đồ điện tử này. Từ đó cứ 2-3 hôm chị lại qua quán xách hộ anh thứ này thứ kia như xô nước, cái tivi... Rồi dần dà anh chị yêu nhau từ khi nào cũng không hay.

Sau một thời gian lén lút yêu nhau thì chị cũng đưa anh về ra mắt bố mẹ nhưng điều chị không ngờ rằng bố mẹ chị cho rằng anh Phương tàn tật, thậm chí còn nhỏ hơn chị 5 tuổi, lại không có nghề nghiệp ổn định, lấy về người khổ sẽ là chị, nên nhất quyết không cho cưới. "Vì tôi không chịu nghe lời nên bố mẹ đã dọa là đuổi tôi đi khỏi nhà và không ngờ là tôi đi thật, trước khi tôi đi, cha tôi có bảo: "Nếu sau này

con khổ quá thì cứ về đây, cha cho nhà cho đất con ở, con đừng tự chịu một mình!". Nghe được câu nói ấy tôi cũng không tin được rằng lúc đó tôi lấy can đảm ở đâu ra mà bỏ nhà đi nữa. Tôi đi từ đó cho tới năm ngoài cha tôi mất tôi có trở về nhà, nhưng không kịp nhìn mặt ông lần cuối", trong đôi mắt đắm lệ, chị Phương chia sẻ với tôi bằng chất giọng miền Nam đầy nghẹn ngào. Dứt lời, chị nhìn về một nơi xa xăm, tôi đoán chắc chị đang nhớ về người cha nghiêm khắc đã khuất của mình.

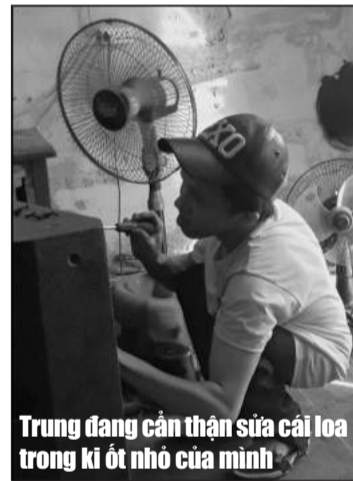
Đến với nhau, anh và chị chỉ dặt nhau lên phường làm giấy chứng nhận kết hôn rồi lên Đắk Lắk thuê một căn nhà ở với nhau mà không cưới xin gì. Hàng ngày, chị đi hái cà phê, hạt điều hoặc lấy mù cao su cho người ta, còn anh ở nhà sửa cái này cái nọ để kiếm thêm ít đồng để lo cho cuộc sống của 2 người cũng dần dần ổn định có đồng ra đồng vào mua được căn nhà để trú nắng trú mưa.

Còn sống, còn hi vọng

Năm 1998, chị Phương mang thai đứa con đầu lòng. Khi biết tin mình mang thai chị mừng lắm, tròn chín tháng mười ngày chị hạ sinh một đứa con trai kháu khỉnh, anh chị quyết định đặt tên con là Nguyễn Văn Trung. Trong một lần bế con, chị thấy Trung khóc thét không thể dỗ được. Với giác quan của một người mẹ, chị linh cảm rằng đứa bé bị bệnh di truyền từ cha. Nhưng chị vẫn cố trấn an linh cảm của mình sai cho đến khi cầm tờ giấy khám bệnh của con - tờ giấy kết luận đứa bé tội nghiệp cũng sẽ chịu án chung thân với căn bệnh xương thủy tinh suốt đời. Cả bầu trời hi vọng của chị sụp đổ. Những ngày đầu biết con bị

Bằng đôi tay nhanh nhẹn và lành nghề, anh Phương đã trở thành một người thợ sửa chữa đồ điện tử nổi tiếng trong vùng.

Trung đang cẩn thận sửa cái loa trong ki-ốt nhỏ của mình

Chị Phương – anh Phương cùng nhau nhớ lại những tháng năm vất vả ngày trước

mình một ki-ốt nhỏ ở gần nhà. Tôi tìm đến, đứng vào lúc quán của Trung vừa khai trương được ba ngày. Quán mới mở, chủ quán lại tàn tật, thế mà khách ra khách vào suốt. Người sửa cái này, người nhờ cái kia. Ai đến cũng trầm trồ tấm tắc trước đôi bàn tay khéo nghề của Trung. Trung giống bố Phương lắm, bởi "em tật nguyên chẳng học đến nơi, đến chốn được thì em quyết tâm làm lụng để sau này đỡ đần thằng Hiếu, chứ bố mẹ già cả rồi".

Con đứa con út vì yếu hơn anh nên vẫn chưa tự đi lại được, bây giờ đang được một trung tâm ở Sài Gòn nhận nuôi để điều trị bệnh. Tuy chị mới bắt đầu chữa trị một thời gian nhưng giờ cậu bé đã mập và cao lên, và đặc biệt nhất: đã đi lại được bằng năng gỗ. Đối với chị Phương, người đã chịu đựng vất vả suốt hơn 20 năm, có lẽ như thế đã hạnh phúc lắm rồi. "Dù khó khăn nhưng thương nhau là được em ạ", chị nói với tôi.

Còn chồng chị nói về cuộc đời 46 năm của mình là "hành trình đi tìm lễ công bằng". Trong hành trình đó, anh đã hiện thực hóa giấc mơ "tàn nhưng không phế", tìm tình yêu của cuộc đời và truyền lửa cho những đứa con - lễ sống của chính anh lúc này. Hành trình đó ít nhiều được chấp cánh bởi anh Hưng, bởi một vị giám đốc nào đó phi xe tận Sài Gòn ra Hà Tĩnh quyết "sẽ trả về cho anh chị một đứa con bình thường".

Hà Tĩnh chiều đông mưa lạnh, dọc con đường trở về tôi chợt nghĩ đến hình ảnh của thủy tinh. Phương "què" và gia đình anh tựa như những mảng sáng được phản chiếu qua lăng kính của thủy tinh. Đây là thứ ánh sáng đặc biệt len lỏi vào tất thảy những vội vã và bon chen của cuộc sống này. ■

NGÔ NGUYỆT LĂNG

Tôi thật sự không giấu được sự hưng phấn khi biết về việc trong cuộc họp thường kỳ Chính phủ tháng 11 và Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đã có những phát ngôn, động thái hết sức quyết liệt, cứng rắn nhằm đẩy sự chuyển động mạnh mẽ hướng tới thành tựu của Chính phủ kiến tạo. Thủ tướng Chính phủ nói thẳng với lãnh đạo Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN): “Nếu để thiếu điện, một số d

SÒNG PHẪNG VỚI CHÍNH PHỦ

Tính từ tháng 4-2016, khi được Quốc hội bầu làm Thủ tướng Chính phủ, Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đã có những phát biểu, hành động mà tôi tin rằng luôn nhất quán trong công cuộc xây dựng Chính phủ kiến tạo mà ông đã đề ra ngay từ khi tiếp nhận vị trí người đứng đầu Chính phủ.

Thế nhưng, điều đáng tiếc nhất là những cơ quan, bộ ngành dường như chỉ biết “xin Thủ tướng cho ý kiến” mà chưa thật sự xắn tay áo cùng Thủ tướng Chính phủ bước đi trên con đường kiến tạo này.

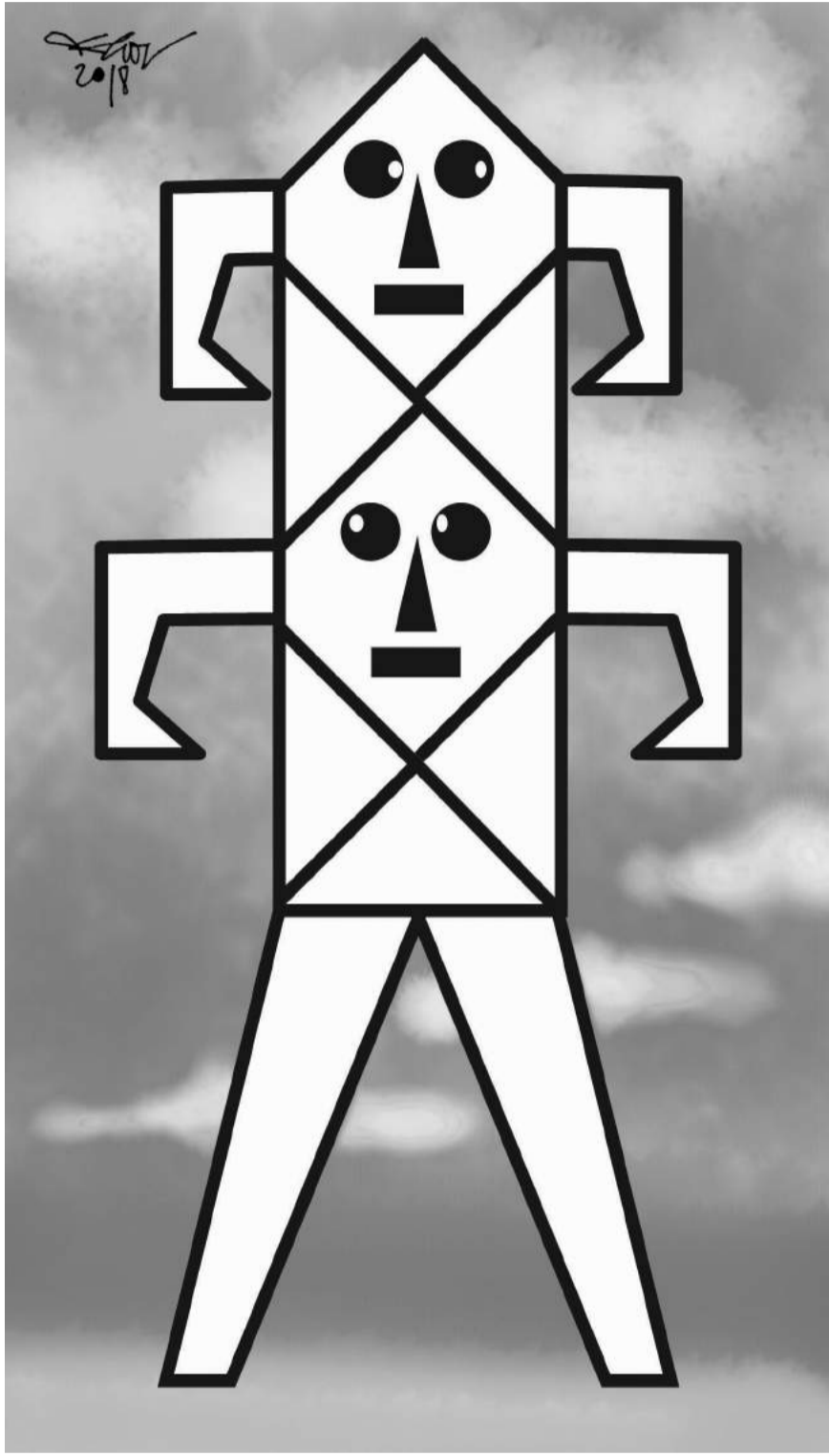
Và đúng như câu nói mà Thủ tướng tâm đắc, “Nếu muốn đi xa, chúng ta phải cùng đi với nhau”.

1. Một nghịch lý hết sức khó hiểu vẫn đang tồn tại là cái gì cũng đến tay Thủ tướng Chính phủ. Thậm chí, đến hai doanh nghiệp tranh cãi với nhau về hợp đồng thỏa thuận hợp tác cũng đến Thủ tướng Chính phủ; đến lãnh đạo tỉnh bị nhấn tin đe dọa, Thủ tướng Chính phủ cũng phải chỉ đạo... Việc đến tay Thủ tướng Chính phủ nhiều đến độ, Bộ trưởng Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ Mai Tiến Dũng từng phải thốt lên: “Không đẩy việc lên Chính phủ, Thủ tướng”. Nhưng rồi, đúng thật là chuyện gì cũng đến tay Thủ tướng.

Trong phiên họp thường kỳ Chính phủ tháng 11 vừa rồi, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc phát biểu chi tiết này rất xúc động: “Tôi đã viết rất nhiều thư cho các đồng chí có liên quan về việc chuẩn bị điện ngay từ đầu năm. Tập thư mà tôi viết còn rất nhiều về những chỉ đạo này”. Thủ tướng nhắc lại là vì xung quanh thông tin Tập đoàn Điện lực Việt Nam đang kêu khó đòi cắt điện vào những tháng đầu năm 2019.

Làm sao một Tập đoàn là xương sống của sự phát triển quốc gia lại có thể tự biến mình thành gánh nặng cho người đứng đầu Chính phủ được. Ngay từ đầu năm 2018, Thủ tướng Chính phủ đã viết thư nhắc nhở, nghĩa là không chỉ chỉ đạo miệng, Thủ tướng còn chỉ đạo bằng thư theo kiểu tâm tình. Ấy vậy mà EVN vẫn mặc kệ, ai viết gì thì viết, ai chỉ đạo gì thì chỉ đạo, vẫn không có kế hoạch đảm bảo điện cho sản xuất kinh doanh, cho nhân dân. Vẫn chọn cách để nhất để điều hành công tác là “than khó, than khổ”.

Than khó than khổ cái gì, có lãnh đạo EVN nào phải khó phải khổ không? Làm sao chấp nhận một chuyện vô lý đến như vậy tồn tại. Trong khi lẽ đơn thuần nhất, càng được Chính phủ ưu ái, EVN phải cùng Chính phủ trong việc phát triển kinh tế, chăm lo cho người dân. Đàng này hết một ông tướng rạch giới rới xuống ngự ngay trong gia đình, suốt ngày khóc than với đòi hỏi.

Minh họa: Ngô Xuân Khôi

2. Lần này, thì Thủ tướng Chính phủ đã thật sự hết kiên nhẫn rồi. Và đúng là phải như vậy.

Ông nào cũng muốn giữ ghế, ông nào cũng muốn được tạo điều kiện cho làm cái này, tạo điều kiện cho làm cái kia. Có ông nào đòi là Chính phủ không tạo điều kiện. Tuy nhiên, Chính phủ tạo điều kiện để ông làm trước hết phải vì cái chung đã chứ, phải vì nhân dân mà phục vụ, mà gắng sức đã chứ.

Ông nào cũng ngồi xe công xài tiền ngân sách cả, rồi cứ trầy ỉ ra đó không động não không tư duy, rồi cứ để mặc Thủ tướng Chính phủ muốn gắng sức ra sao thì gắng sức, muốn phụng hiến ra sao thì phụng hiến.

Làm sao lại có thể hành xử với Thủ tướng Chính phủ như vậy, làm sao có thể phó mặc mọi thứ cho Thủ tướng Chính phủ giải quyết như vậy. Nên rõ ràng đây là thời điểm mà các tập đoàn, hay bộ ngành sòng phẳng với Thủ tướng Chính phủ, có tạo điều kiện thì phải có đi kèm xử phạt nếu hoạt động không hiệu quả, có cho

chức vụ vị trí thì phải có cách chức buộc rời vị trí nếu không hoàn thành trách nhiệm. Rất rõ ràng, rất minh bạch, rất công khai, có thưởng có phạt đều nhau.

3. Không chỉ dừng lại ở chỉ đạo mức lòng nhân dân này, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc thông báo đã quyết định thành lập Tổ công tác đặc biệt, do Phó Thủ tướng Trương Hòa Bình phụ trách, để tập trung xử lý một số vụ việc nổi cộm hiện nay, trong đó có vấn đề khiếu kiện của người dân, tín dụng đen...

Nghĩa là, việc gì Thủ tướng Chính phủ cũng nắm được, nắm rõ là đằng khác. Nay nếu có ai không chịu chuyển động, thì đã đến lúc Thủ tướng ra mệnh lệnh thép để bắt buộc phải hành động.

Đã đến lúc không thể nào để mỗi Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc xây dựng một Chính phủ kiến tạo được, mà muốn đi xa phải đi cùng nhau. Ai không muốn đi thì tự mình trói chân mình vậy, khỏi phải kêu than hay kêu ca làm gì cho phí lời. ■

Rõ ràng là trong một bộ máy, nếu những mắt xích hồng hóc được thay thế kịp thời, bộ máy đó chắc chắn sẽ hoạt động trơn tru và hiệu quả đạt tối ưu!

Trong bất kỳ một tổ chức lớn nhỏ nào cũng vậy, khi được cấp trên giao nhiệm vụ mà không hoàn thành thì đều phải chịu trách nhiệm trước tổ chức. Về mặt nguyên tắc là như thế, song, lắm khi chúng ta hay thấy có trường hợp là ông này, bà kia viện muôn vàn lý do để thoái thác trách nhiệm của mình. Trong đó, có nhiều trường hợp là do họ làm việc thiếu trách nhiệm, yếu kém chứ không phải do nguyên nhân khách quan nào khác.

Một nhân viên trong một công ty yếu kém, thiếu trách nhiệm có thể ảnh hưởng đến tiến độ, công việc của cả nhóm. Song một cán bộ yếu kém, thiếu trách nhiệm mà đó là cán bộ quản lý trong bộ ngành thì mức ảnh hưởng tiêu cực đến tập thể, đến xã hội càng khủng khiếp hơn. Như một thuyền viên tắc trách có thể tàu vẫn chạy nhưng một thuyền trưởng yếu kém trên tàu có thể khiến con tàu đó đắm bất cứ lúc nào!

Có thể trước đây, do còn sự nể nang, còn “vùng cấm” nên có một số vụ việc cán bộ yếu kém, không hoàn thành nhiệm vụ nhưng không bị xử lý một cách nghiêm khắc. Song, bây giờ điều đó đã hoàn toàn khác với một Chính phủ kiến tạo của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc.

“Nếu để thiếu điện, một số đồng chí phải mất chức”, thái độ cương quyết đó của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc khiến dân chúng không khỏi

HÀ QUANG MINH

Nói về nguy cơ thiếu điện ngay từ đầu năm 2019, EVN đổ lỗi tại thiếu than sử dụng cho các nhà máy nhiệt điện, trong khi cao điểm mùa khô có thể thiếu nước phục vụ hệ thống thủy điện. Ở chiều ngược lại, Tập đoàn Than - Khoáng sản Việt Nam (TKV) cho biết chuyện thiếu than là không hề có. Lãnh đạo TKV cho biết họ vẫn cung cấp đủ than theo hợp đồng, thậm chí là vượt số lượng, cho EVN. Và họ đánh giá vấn đề nằm ở chính các công ty thuộc EVN không chủ động ký kết hợp đồng mua bán dài hạn với TKV và do đó cũng ảnh hưởng đến chính kế hoạch khai thác của TKV.

Câu chuyện này thực sự lỗi do ai chúng ta khó có thể biết tường tận. Nhưng phát ngôn của Thủ tướng: “Nếu như mất điện, một số đồng chí phải mất chức” cho thấy một thực tế vô cùng rõ ràng rằng lãnh đạo các doanh nghiệp chiến lược của nhà nước không thể “mặc cả” với Chính phủ hoặc gây sức ép lên Chính phủ theo kiểu như EVN đang làm. Ở vị trí của mình, họ phải chịu trách nhiệm chính yếu, và nếu không hoàn thành trách nhiệm, họ sẽ bị cách chức. Thông điệp cương quyết ấy là vô cùng cần thiết và nó thể hiện khát vọng thay đổi cung cách làm việc bấy lâu nay.

Rất có thể, chuyện thiếu điện mà lãnh đạo EVN đưa ra là một kịch bản

mức lòng. Người sống vì sự qua Chính phủ trong đảm bảo cung cấp mà còn vô cùng thần mới, rất cũn

dự báo rủi ro và ấy xảy ra, họ sẽ trách nhiệm chính Chính vì thế, họ trình bày khó khăn để lỡ có chuyện, do nguyên nhân cách đối phó mà mĩa mai cho họ Nguyễn Xuân Ph thư cho EVN từ đ nhắc nhở về nhiệ họ đối với nền k cảnh báo trước đ thể biện minh ch về khả năng thiếu

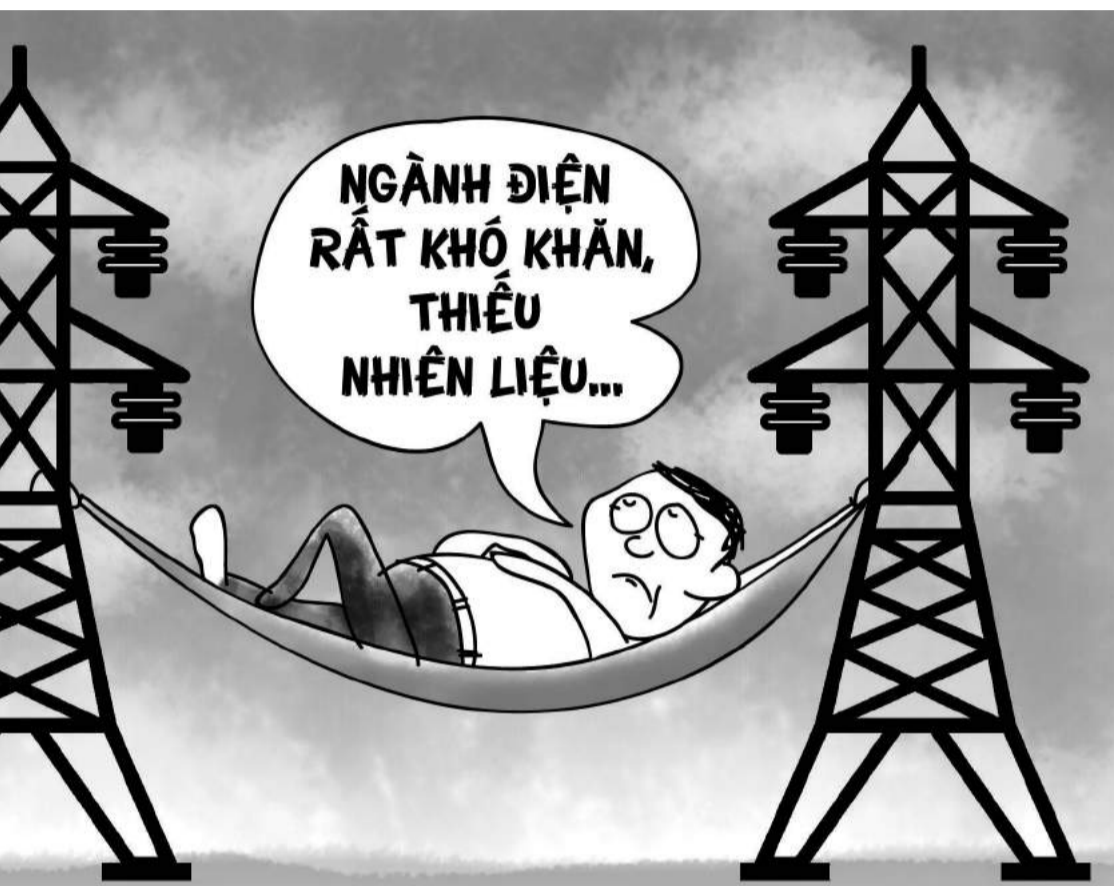
Câu chuyện trong cuộc họp lại một điểm rất chính là tính chu lãnh đạo các tập nay, chúng ta đã lần các lãnh đạo được truyền chu làm thứ trưởng, còn có trường hợp trị. Như vậy, câu “Khi khả năng thấ sáng sửa, liệu rầ các tập đoàn nh vào mục tiêu phát xuất của tập đoàn sẽ chỉ tập trung v địa vị cho bản th Chúng ta vẫn tế thị trường định

SỐ ĐỒNG CHÍ PHẢI MẮT CHỨC”

... nửa qua, ... am thức ... đồng chí ... phải mắt chức”.
Rất dứt khoát, rất ngắn gọn, rất súc tích mà vô cùng đầy đủ, đã đến lúc phải xác định trách nhiệm của người đứng đầu, đã đến lúc phải ép buộc các mắt xích quan trọng trong nội các phải chuyển động cùng Thủ tướng Chính phủ. Chứ không thể nào việc gì cũng phải để Thủ tướng giải quyết.

HOÀNG LÂM

SỰ CỨNG RẮN ĐÚNG ĐẮN, KỊP THỜI

Minh họa: Ngô Xuân Khôi

Mới thấy rằng, Chính phủ quan tâm sát sao đến dự án, nguồn điện như thế nào.

Thời gian qua, hai dự án bị vướng phải những khó khăn nhất định, bị chậm tiến độ. Trước tình hình đó, Ban Quản lý Dự án, PVN đã nhận được sự quan tâm chỉ đạo rất sát sao của Chính phủ, Bộ Công thương nhằm tháo gỡ khó khăn. Đoàn công tác của Chính phủ cũng đã đến làm việc với ban quản lý dự án, hỗ trợ, chỉ đạo các bộ ngành liên quan phối hợp giải quyết những khó khăn vướng mắc tại dự án để đảm bảo nhà máy sớm hoạt động, hòa vào lưới điện quốc gia.

Trở lại câu nói đặc biệt cứng rắn: “Nếu để thiếu điện, một số đồng chí phải mắt chức” của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc. Như Thủ tướng đã nói thì không phải đột ngột mà ông quyết liệt như vậy mà là vì đã “nói nhiều lần”, đã “viết rất nhiều thư cho các đồng chí có liên quan về việc chuẩn bị điện ngay từ đầu năm” rồi. Nhưng kết quả đến giờ là vẫn bị dọa cắt điện!

Thiếu điện được bộ, ngành báo cáo là do thiếu nguồn cung từ thủy điện do các hồ thiếu nước và do thiếu nhiên liệu than cho nhà máy nhiệt điện. Song, lý do này đã bị bên ngành than khoáng sản phản bác rằng, họ cung cấp đủ than theo hợp đồng với EVN nhưng do các ông điện than không chủ động ký hợp đồng mua dài hạn (!?) Phải chăng có sự tắc trách ở đây?

Thủ tướng đã chỉ đạo, thậm chí đã “tâm thư” rất nhiều lần, và từ lâu nhưng vẫn không đảm bảo đủ điện trong năm 2019 thì lý do vì đâu? Ngoài lý do khách quan, chắc chắn có những cán bộ làm việc kém hiệu quả, yếu kém năng lực nên dẫn đến không hoàn thành nhiệm vụ. Đó là những người “phải mắt chức”!

Thật ra, không phải đến vụ này, Thủ tướng Chính phủ mới thể hiện sự cứng rắn trong công tác cán bộ của mình. Đầu năm nay, trong văn bản trả lời chất vấn của đại biểu quốc hội, Thủ tướng đã nhấn mạnh đến sự kiên quyết sàng lọc, miễn nhiệm, thay thế, cho từ chức đối với cán bộ, công chức, viên chức làm việc kém hiệu quả, không hoàn thành nhiệm vụ, yếu về năng lực, kém về phẩm chất đạo đức, tín nhiệm thấp mà không chờ hết nhiệm kỳ, hết tuổi công tác, nhất là cán bộ lãnh đạo, quản lý, người đứng đầu các cấp...

Có thể nói, tinh thần Chính phủ kiến tạo của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc đang ngày được thể hiện rất rõ trong mọi hoạt động, đặc biệt là trong công tác cán bộ; đó là sự mạnh dạn “trám”, thay thế những cán bộ làm việc kém hiệu quả, yếu năng lực.

Rõ ràng là trong một bộ máy, nếu những mắt xích hỏng hóc được thay thế kịp thời, bộ máy đó chắc chắn sẽ hoạt động trơn tru và hiệu quả đạt tối ưu! Một lần nữa, xin hoan nghênh tinh thần của Thủ tướng, của một Chính phủ kiến tạo! ■

ĐỊNH HƯỚNG BẰNG SỰ CHUYÊN NGHIỆP

... chính vì sợ khi rủi ro ... là người phải chịu ... n và bị xử lý kỷ luật. “rào trước” với ý đồ ... án của mình hiện tại ... gì xảy ra thì cũng là ... khách quan. Đó là ... tính lấp liếm và rất ... là chính Thủ tướng ... úc đã gửi rất nhiều ... đầu năm đến nay để ... m vụ chiến lược của ... kinh tế. Và một khi, ... ã có, không có gì có ... o việc EVN than vẫn ... i điện.

... của ngành điện lực ... Chính phủ vừa rồi để ... đáng suy ngẫm. Đó ... yện nghiệp của các ... đoàn nhà nước. Xưa ... chứng kiến không ít ... những tập đoàn này ... yển, thăng chức lên ... bộ trưởng, thậm chí ... p vào đến Bộ Chính ... hỏi đặt ra ở đây là ... ng quan tiến chức là ... ng những lãnh đạo ... à nước có toàn tâm ... triển kinh doanh sản ... n hay không, hay họ ... vào cơ hội phát triển ... n mình?”. ... đang nói về nền kinh ... h hướng xã hội chủ

Minh họa: Ngô Xuân Khôi

nghĩa. Vậy thì lý do gì chúng ta không định hướng lại về tính chuyên nghiệp để các tập đoàn nhà nước cũng phải vận hành đúng theo nguyên tắc của kinh tế thị trường? Sẽ cho kết quả thế

nào đây khi lãnh đạo một tập đoàn nhà nước lẽ ra cần phải hành động như một doanh nhân nhưng cuối cùng, trên thực tế, họ lại hành động như một chính trị gia tập sự? Rõ ràng,

việc chuyên nghiệp hoá đội ngũ quản trị các tập đoàn nhà nước là rất cần thiết và cấp bách. Nếu không có bất kỳ cơ hội nào để thăng tiến trực tiếp từ vị trí một tổng giám đốc tập đoàn lên vị

trí của một thứ, bộ trưởng thì rõ ràng, những người làm tổng giám đốc lúc đó sẽ phải toàn tâm toàn ý hơn vào hoạt động sản xuất kinh doanh. Tất nhiên, khát vọng trở thành chính trị gia là khát vọng chính đáng của mỗi người nhưng nếu muốn thay đổi để từ một doanh nhân thành một chính khách, bắt buộc các lãnh đạo những tập đoàn nhà nước phải có một khoảng đệm giữa hai cương vị chứ không thể lấy thành tích làm kinh tế để làm thước đo cho việc thăng tiến chính trị. Tình trạng ấy sẽ chỉ càng tạo ra các báo cáo ảo để làm đẹp lý lịch trong khi thực trạng doanh nghiệp thì nát như tương.

Có lẽ, sau phát biểu của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc, Chính phủ cần mạnh tay hơn nữa. Đã đến lúc các lãnh đạo những đơn vị kinh tế quốc doanh phải hiểu họ chính là những CEO đi làm thuê cho nhà nước và cũng phải chịu trách nhiệm về KPI (thước đo đánh giá năng lực) và chỉ tiêu y như những CEO của các doanh nghiệp tư nhân phải chịu trách nhiệm trước Hội đồng quản trị. Chắc chắn, khi ấy sẽ rất nhiều người không dám ngồi vào ghế tổng giám đốc một tập đoàn nhà nước nếu ý thức được năng lực mình không đáp ứng được đòi hỏi bằng con số cụ thể từ Chính phủ. Và điều đó cũng cho phép Chính phủ tìm kiếm được những người tài thực sự, những doanh nhân chuyên nghiệp đúng nghĩa đã nhận vị trí là đảm bảo hoàn thành tốt trách nhiệm của mình bởi họ sẽ không bị chệch hướng mục tiêu vì một khát vọng chính trị viễn vông nào đó. ■

Hiện nay Google dường như đang thống trị các lĩnh vực tìm kiếm, web mail và bản đồ

QUYỀN LỰC VÀ GÓC KHUẤT Google

HỒNG HẠNH

Giới chuyên gia công nghệ cho rằng Google đã đạt ngưỡng phát triển có thể thao túng suy nghĩ của con người, từ việc mua sắm hàng hóa cho đến bỏ phiếu bầu cử. Thậm chí, nhiều tài liệu mới bị rò rỉ gần đây tiết lộ Google đang âm thầm nghiên cứu một số chiến lược đầy tham vọng để làm hại các đối thủ cạnh tranh, hay có mối liên hệ mật thiết với cộng đồng tình báo Mỹ trong các động thái cá nhân.

Chiêu trò hạ bệ

Hiện nay, Google đang sở hữu hệ điều hành phổ biến nhất thế giới, đồng thời đè bẹp tất cả các đối thủ trên các lĩnh vực tìm kiếm, web mail và bản đồ. Thậm chí, Google thể hiện vai trò vượt trội trong công nghệ khi đưa ra nhiều ý tưởng áp dụng AI, Big Data hay xử lý ngôn ngữ tự nhiên. Nếu xét về doanh thu quảng cáo trực tuyến thì không một hãng nào có thể đọ lại được với công ty do Larry Page và Sergey Brin sáng lập. Đây được coi như một quyền lực cực kỳ lớn của thời đại Internet mà không phải công ty nào cũng có thể nắm giữ. Tuy nhiên, theo báo cáo điều tra của Ủy ban Thương mại Liên bang, Google được cho là đang thực hiện nhiều thủ thuật bị truyền thông coi là "chơi bẩn" với các đối thủ nhằm độc chiếm vị trí độc tôn trên thị trường.

Kết quả báo cáo cho thấy Google đã triển khai chiến thuật

cạnh tranh để duy trì và tăng cường sự độc quyền trong quảng cáo tìm kiếm. Theo đó, "gã khổng lồ" đang thực hiện chiến lược nhằm từ chối hiển thị liên kết đến các trang web thương mại, thay đổi thuật toán tìm kiếm của mình để đem lại lợi ích riêng và ảnh hưởng tiêu cực đến các đối thủ cạnh tranh. Ngoài ra, Google đã thao túng thị trường tìm kiếm bằng cách ủng hộ các dịch vụ của chính Google, hay thậm chí "mượn" nội dung bất hợp pháp từ các đối thủ như Yelp và Amazon. Ví dụ, Ủy ban Thương mại Liên bang cho biết Google đã sử dụng xếp hạng doanh số bán hàng của Amazon để xếp hạng các doanh mục riêng cho mình.

Thời gian qua, các đối thủ không ngừng đưa ra các cáo buộc rằng Google đang chơi xấu họ và tiến hành các hoạt động ảnh hưởng tiêu cực đến thị trường tìm kiếm. Khi các đối thủ của Google yêu cầu gã khổng lồ này ngừng sử dụng nội dung của họ, Google

đe dọa sẽ loại bỏ trang web của đối thủ cạnh tranh ra khỏi kết quả tìm kiếm của mình. Ngoài ra, Google ngăn chặn các trang web sử dụng nền tảng tìm kiếm của nó trên các dịch vụ tìm kiếm của Bing và Yahoo. Google cũng cấm các nhà quảng cáo sử dụng dữ liệu được tạo ra từ các chiến dịch quảng cáo của Google trên các nền tảng cạnh tranh khác. Mặc dù hiện tại Google vẫn chưa đưa ra phản hồi nào, nhưng nhiều ý kiến quan ngại những hành động của Google có thể gây hại cho người sử dụng, làm xáo trộn tìm kiếm trực tuyến cũng như thị trường quảng cáo trực tuyến.

Thao túng phiếu bầu

Google có khả năng lôi kéo thêm hàng triệu lá phiếu ủng hộ cho một ứng cử viên nào đó theo cách thức tưởng như rất tự nhiên và gần như không ai hay biết về sự thao túng này. Theo đó, thuật toán tìm kiếm của Google có thể dễ dàng thay đổi lựa chọn bỏ

phiếu ở nhóm cử tri đang phân vân lưỡng lự lên tới 20%. Tỷ lệ này còn đạt tới 80% ở một số nhóm khác. Hầu như không cử tri nào biết họ đang bị Google thao túng trong quyết định của mình.

Bất kể việc các nhà điều hành Google có nhận ra điều này hay không, nhưng thực tế, các nhân viên thuộc bộ phận điều chỉnh thuật tìm kiếm của Google đang thao túng tâm lý người dùng từng phút mỗi ngày. Những điều chỉnh đó gây ảnh hưởng ngày càng nhiều tới tư duy nói chung và từ đó cũng tác động đến lựa chọn bỏ phiếu của mỗi cá nhân. Theo thống kê của Google Trends (công cụ cho thấy xu hướng tìm kiếm nổi bật nhất trong một khoảng thời gian nào đó trên Google), tỷ phú Donald Trump đánh bại tất cả các ứng cử viên khác dựa trên kết quả tìm kiếm tại 47/50 bang nước Mỹ. Liệu điều này còn thực sự chính xác khi chính Google thừa nhận đã bí mật chỉnh sửa thuật toán tìm kiếm khoảng 600 lần mỗi năm?

Một ví dụ khác được đem ra phân tích về khả năng thao túng phiếu bầu của Google chính là cuộc bầu cử năm 2014 tại Ấn Độ. Theo tiết lộ, các kết quả tìm kiếm trên Google đã làm thay đổi tỷ lệ ủng hộ một ứng cử viên nào đó tăng thêm hơn 20%, thậm chí hơn 60% ở một số nhóm. Các thống kê dữ liệu hàng ngày của Google về hoạt động tìm kiếm liên quan đến cuộc bầu cử này (sau đó đã bị xóa khỏi Internet) cho thấy ứng viên thắng cuộc Narendra Modi đã vượt xa các đối thủ trong tổng số lượt tìm kiếm tới hơn 25% trong liên tục 61 ngày. Điều này cho thấy ảnh hưởng của Google trong sự kiện này lớn tới mức có thể chính Google đã quyết định người thắng cuộc.

Giới quan sát tin rằng Google đã tiến hành hàng loạt hành động thiếu minh bạch ở "hậu trường" và nguy trang bằng một công cụ tìm kiếm đơn giản ai cũng có thể dùng được, từ đó dễ dàng kiểm soát (thậm chí điều khiển) hành vi của người sử dụng. Các ngọn núi thông tin mà Google đang quản lý và tích lũy đặc biệt nguy hiểm vì đây chính là dữ liệu cuối cùng được Google sử dụng để thao túng người dùng, khiến họ đưa ra quyết định quan trọng. Theo thời gian, những thao tác của Google nhằm thay đổi tỷ lệ phiếu bầu có thể dễ dàng đóng góp thêm 2 hoặc 3 triệu phiếu bầu trong một cuộc bầu cử lớn. Điều quan trọng là, không ai nhận ra họ đã bị một công cụ tìm kiếm yêu thích qua mặt một cách dễ dàng.

Liên hệ mờ hồ

Sức mạnh của Google quả thực không tưởng, đến mức cộng đồng tình báo coi Google như một công cụ hỗ trợ lấy thông tin để hiểu được hàng triệu người đang làm gì trên mạng thông tin kỹ thuật số. Nhiều tài liệu mới bị rò rỉ gần đây tiết lộ chế độ giám sát hàng loạt hiện đại của Chính phủ Mỹ có liên quan đến nguồn gốc hầu như không được tiết lộ của Google. Theo đó, mục đích phát triển Google ban đầu của hai nhà sáng lập Sergey Brin và Larry Page là tối ưu hóa các truy vấn cực kỳ phức tạp bằng phương pháp "truy vấn đám đông". Nghiên cứu này được tài trợ bởi Cơ quan Chỉ đạo các dự án nghiên cứu quốc phòng tiên tiến (DARPA) và Quỹ Khoa học quốc gia (NSF) - hai tổ chức chuyên phát triển các công nghệ mới cho mục đích quân sự, tình báo và an ninh quốc gia Mỹ.

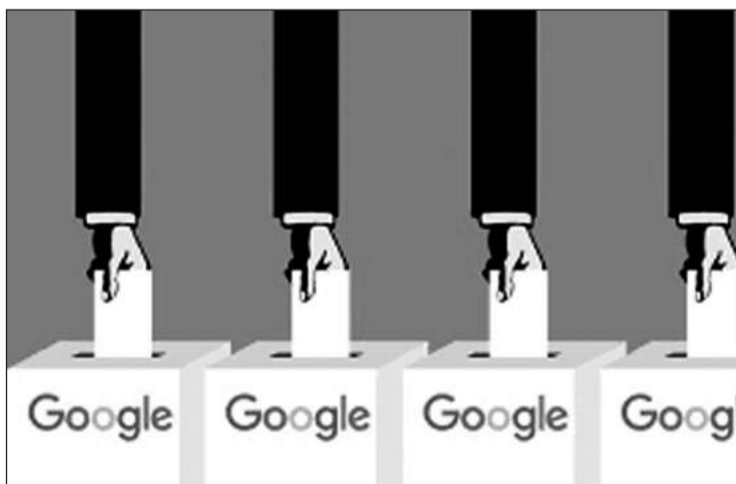
Nghiên cứu của Brin và Page đã trở thành chức năng chính của Google hiện nay: tìm ra chính xác những gì con người muốn từ các ngọn núi dữ liệu khổng lồ. Tuy nhiên, cộng đồng tình báo lại nhận ra một lợi ích khác: đó là nhận dạng và theo dõi đặc biệt các đối tượng mục tiêu trên mạng Internet. Điều này hoàn toàn phù hợp với mục đích chống khủng bố vì những cá nhân và nhóm phiến loạn có nguy cơ đe dọa an ninh quốc gia có thể bị phát hiện qua các hoạt động hay thói quen trực tuyến lạ thường trước khi hành động.

Google luôn cho rằng không có mối liên hệ nào với tình báo như CIA hay NSA, phủ nhận việc CIA trực tiếp tài trợ các nghiên cứu hoàn thiện Google thông qua một chương trình bí mật. Thế nhưng, Brin và Page đã tạo ra thứ mà NSA, CIA và cộng đồng tình báo trông mong, và được hỗ trợ bởi các khoản trợ cấp của tình báo là DARPA và NSF. Điều đáng ngạc nhiên là, chuyện Google có liên quan đến DARPA hay NSF chưa từng được nhắc đến trong lịch sử hình thành của "gã khổng lồ" này, cho dù một số nhà tình báo khẳng định Google là thành tựu nghiên cứu trực tiếp của cộng đồng tình báo. Thay vào đó, chuyện Google được sáng lập như thế nào chỉ đề cập đến một khoản trợ cấp nhỏ nhằm tạo ra một "thư viện số", giúp giới nghiên cứu tại Đại học Stanford tìm kiếm toàn bộ mạng toàn cầu được lưu trữ trên máy chủ của trường.

Cho đến nay, mối liên hệ giữa Google và cộng đồng tình báo vẫn chưa thực sự rõ ràng. Chưa một ai có thể khẳng định chắc chắn mục đích của việc cộng đồng tình báo dựa dẫm vào Google (hay các công ty công nghệ khác) để chống khủng bố và bảo vệ an ninh quốc gia. Khi được hỏi, Google luôn khẳng định không bao giờ chủ động cung cấp cơ sở dữ liệu khách hàng khổng lồ cho các cơ quan an ninh và thi hành án. Họ chỉ đáp ứng các trát đòi hỏi tòa hoặc các yêu cầu theo Đạo luật Patriot - một đạo luật chống khủng bố được soạn thảo sau cuộc tấn công ngày 11-9-2001 vào Lầu Năm Góc và Trung tâm Thương mại Thế giới, mà thôi. ■

Nhiều tài liệu tiết lộ cộng đồng tình báo thường xuyên có những cuộc gặp mặt với hai nhà sáng lập Google

Thuật toán tìm kiếm của Google có thể dễ dàng thay đổi lựa chọn bỏ phiếu ở nhóm cử tri đang phân vân lưỡng lự lên tới 20%

facebook

TRỞ THÀNH “CÁNH TAY” CỦA CHÍNH PHỦ MỸ?

VIỆT DŨNG - LÊ NAM

Thời gian qua, Facebook đã có nhiều động thái bất ngờ khi công bố một số chính sách mới nhằm bảo mật thông tin, chống lại tin giả cũng như sự lan truyền các thông tin sai lệch trên toàn cầu. Giới quan

sát cho rằng những quyết định kiểu này có liên hệ chặt chẽ với cuộc bầu cử Quốc hội giữa nhiệm kỳ vừa qua tại Mỹ. Từ đây nhiều đồn đoán cho rằng “gã khổng lồ” của mạng truyền thông xã hội đang dần trở thành công cụ kiểm duyệt của Chính phủ Mỹ.

Liệu Facebook có còn giữ được “tính trung lập” hay đã trở thành “cánh tay” của Chính phủ Mỹ nhằm bảo vệ quan điểm và lợi ích cá nhân của Washington?

Cam kết hợp tác

Facebook không đơn giản chỉ là một công ty, mà thực tế đang chứng minh vai trò như một tổ chức khổng lồ trong lĩnh vực truyền thông, với 2,1 tỷ người dùng hàng tháng, 40 tỷ USD doanh thu và hơn 25.000 nhân viên trên toàn thế giới. Điều này khiến Washington đối mặt với một nhiệm vụ khó khăn, đó là làm thế nào để có thể “thuần hóa” được một công ty lớn đến vậy? Cơ hội cho Chính phủ Mỹ xuất hiện khi Facebook đang gặp khó ở Washington trên nhiều mặt trận. “Gã khổng lồ” liên tục vướng phải những bê bối lớn liên quan đến dữ liệu cá nhân người dùng, trong đó phải nhắc tới vụ Giám đốc Điều hành Facebook, Mark Zuckerberg điều trần trước Quốc hội vì bê bối dữ liệu với Công ty tư vấn chính trị Cambridge Analytica.

Có những nghi ngờ về việc Facebook đã chi hàng triệu USD vận động hành lang để né tránh các quy định, thậm chí tìm cách thu hẹp một dự luật của Thượng viện, nhằm đạt được cái mà các nhà lập pháp gọi là “cú chạm nhẹ nhàng nhất vào Facebook”. Thế nhưng, điều này là không đủ để Facebook “né” những cáo buộc và cuộc điều tra của Nhà Trắng. Tại Mỹ, thách thức lớn nhất của Facebook có thể đến từ Ủy ban Thương mại Liên bang, hiện đang điều tra xem Facebook có vi phạm các điều khoản thỏa thuận năm 2011 về bảo mật hay không. Thế nên, một số ý kiến cho rằng nếu Facebook muốn hoạt động thoải mái hơn thì cần phải hợp tác với Washington, trước khi có một “sự kiện lớn” có thể thay đổi thời cuộc.

Một trong những dấu hiệu cho thấy sự hợp tác của mạng xã hội

với chính quyền Mỹ đang ngày càng lộ diện liên quan đến các tài khoản Facebook bị khóa. Giới thạo tin đồn đoán rằng động thái này nhằm xử lý những đối tượng được Washington liệt vào “danh sách trừng phạt”, đơn cử như tài khoản của lãnh đạo Chechnya Ramzan Kadyrov hay của Tổng thống Venezuela, Nicolas Maduro. Liệu từ đây Nhà Trắng có thể ép buộc loại bất cứ ai khỏi Facebook và Instagram bằng cách đưa người đó vào “danh sách trừng phạt”? Ngoài ra, Facebook chỉ hợp tác với những đối tượng có ảnh hưởng trực tiếp tới mình, và sẽ không có động thái gây hại với chính quyền Mỹ. Có thể thấy điều này ở việc Facebook không khóa tài khoản của Thượng nghị sĩ Chuck Schumer (người nằm trong danh sách những nhân vật ủng hộ quyết định của ông Trump về Jerusalem), bất chấp yêu cầu và đe dọa từ phía Iran.

Chưa hết, Facebook tiếp tục chặn đứng khoảng 100 tài khoản Facebook và Instagram do những lo ngại nhóm các tài khoản mạng

xã hội này có thể liên quan đến một nhóm tin tặc Nga định can thiệp vào các cuộc bầu cử ở Mỹ. Những tài khoản bị Facebook đóng cửa gần đây được phát hiện bởi cơ quan thực thi pháp luật. Đây là lần đầu tiên Facebook thừa nhận hành động dựa trên cảnh báo về tình báo từ một cơ quan của chính phủ. Trong tuyên bố chung với Cục Điều tra liên bang Mỹ (FBI), Facebook cam kết sẽ tiếp tục hợp tác với các cơ quan của chính phủ. CEO Mark Zuckerberg cho rằng: “Những gì vừa diễn ra nhắc cho chúng ta nhớ rằng kẻ xấu sẽ không lùi bước, chính vì vậy chúng ta cần làm việc với Chính phủ Mỹ để luôn nắm bắt trước được tình hình”.

Một dấu hiệu khác cho thấy sự quan tâm của Facebook đối với cơ quan công quyền là những email được WikiLeaks tiết lộ, trong đó nhấn mạnh CEO Facebook Mark Zuckerberg đã có nhiều cuộc tiếp xúc quan trọng với một số quan chức trong các chiến dịch tranh cử tổng thống Mỹ của một ứng viên cực kỳ giàu có. Theo đó,

Facebook thiết lập một căn phòng trong khuôn viên Thung lũng Silicon nhằm ngăn chặn sự can thiệp tiềm năng của nước ngoài vào các cuộc bầu cử Mỹ

Facebook chặn đứng các tài khoản tung tin giả mạo nhằm mục đích gây hấn hay phá hoại chính quyền Washington

Zuckerberg đã gặp gỡ nhiều chính khách để tìm hiểu về các bước đi tiếp theo cho các hoạt động xã hội và thiện nguyện, từ đó định hướng tương lai cho Facebook theo một con đường “ít chông gai và bị can thiệp bởi chính quyền”. Không những vậy, Mark Zuckerberg đã tuyên bố rằng mục tiêu sắp tới của CEO này là đi thăm và gặp gỡ người dân ở tất cả các bang của Mỹ sau khi thừa nhận không còn là một người vô thần và thấy rằng chính trị cũng rất quan trọng.

Quan hệ sâu rộng

Cuối tháng 10, Facebook tuyên bố sẽ hợp tác với hai quỹ nhà nước do chính phủ tài trợ, nhằm tăng cường các nỗ lực bảo vệ sự toàn vẹn cho các cuộc bầu cử. Cụ thể là mối quan hệ đối tác mới giữa Facebook với Viện cộng hòa quốc tế (IRI) và Viện dân chủ quốc gia (NDI), bắt đầu cái gọi là chiến dịch ngăn chặn sự lan truyền các thông tin sai lệch ảnh hưởng đến chính trường thế giới. Điều thú vị nằm ở chỗ, cả IRI và NDI đều được Quỹ quốc gia hỗ trợ dân chủ (NED) tài trợ - cơ quan đã được xác định là đôi cánh “quyền lực mềm” của Chính phủ Mỹ ở nước ngoài.

Một số nhà quan sát miêu tả NDI như một tổ chức can thiệp sâu vào các cuộc bầu cử, vận động đảo chính và các chiến dịch quan hệ công chúng được dàn xếp để chống lại các quốc gia phản đối chương trình nghị sự của Washington. Sự hợp tác giữa tổ chức này và Facebook hàm ý về quan hệ thân thiết giữa chính quyền Mỹ với “gã khổng lồ” truyền thông, khiến dư luận tin rằng Facebook ở thời điểm hiện tại đang dựa vào chính quyền Mỹ để lý giải những tin nào là tin giả và vì vậy dần mất đi sự tự do của chính mình (?)

Nhằm cụ thể hóa sự hợp tác này, Facebook tuyên bố đã thiết lập một căn phòng đặc biệt ngay trước thềm cuộc bầu cử giữa nhiệm kỳ tháng 11 vừa qua trong khuôn viên Thung lũng Silicon. Mục đích chính là ngăn chặn sự can thiệp của nước ngoài vào cuộc bầu cử, đồng thời đảm bảo tính chính thống của các nguồn tin được phát đi cũng như loại bỏ bất cứ một thông tin nào bị coi là giả mạo. Trung tâm này được Facebook coi như một căn cứ chỉ huy, giúp quan sát các biến động cũng như cân nhắc các giải pháp tức thời và chính xác cho các cuộc bầu cử tại Mỹ hiện nay và sau này.

Ngoài ra, Facebook đang tận dụng nền tảng trí tuệ nhân tạo hay nhận sự hỗ trợ từ Phòng thí nghiệm nghiên cứu kỹ thuật số

(DFR) do NATO tài trợ. Nhờ vậy, Facebook có thể đánh dấu các bài đăng có chứa thông tin sai lệch đến từ bên ngoài nước Mỹ nhằm mục đích gây hấn hay phá hoại chính quyền Washington. Điều này được nhìn thấy rất rõ ở động thái Facebook thuê một nhóm chuyên gia chống khủng bố để xem xét các nội dung được đăng tải trên các phương tiện truyền thông Nga hay Trung Quốc, đồng thời phác thảo các giải pháp an ninh với chính phủ để xử lý đối thủ nếu cần thiết. Với những động thái này, Facebook đã trở thành “cánh tay” kiểm duyệt của người Mỹ, hoạt động dưới danh nghĩa chống lại sự can thiệp của nước ngoài trong các cuộc bầu cử.

Mối quan hệ giữa Facebook và chính quyền Washington còn được mở rộng thông qua sự liên hệ chặt chẽ với NATO cùng các đồng minh của Mỹ. Kể từ tháng 5-2017, Hội đồng Đại Tây Dương (AC) đã tư vấn trực tiếp cho Facebook trong việc xác định và loại bỏ sự can thiệp của nước ngoài trên phương diện truyền thông trong nước thông qua Phòng thí nghiệm DFR. Việc tạo lập quan hệ đối tác với tổ chức này được phía Facebook khẳng định nhằm mục đích mang lại tính khách quan và trung lập hơn cho quá trình truy lùng các tài khoản giả mạo gây nên mối đe dọa tổn hại đến môi trường địa - chính trị của Mỹ. Tuy nhiên, cái dư luận chú ý là trên thực tế, Hội đồng Đại Tây Dương là tổ chức nhận tài trợ của NATO, các chính phủ châu Âu và nhiều chế độ quân chủ Vùng Vịnh.

Hội đồng này thường xuyên kêu gọi tăng cường sự nhúng tay của quân đội Mỹ ở Syria, thực hiện các hoạt động quân sự đối đầu với mối đe dọa của Nga ở Đông Âu và ủng hộ Ukraine hay Gruzia gia nhập NATO, bên cạnh việc kêu gọi sự mở rộng lãnh thổ của quân đội liên minh phương Tây. Ngoài ra, Hội đồng Đại Tây Dương cũng đưa ra một vài hành động được ủy quyền gắn cờ trên trang Facebook của công dân để có thể hạn chế sự ảnh hưởng và tuyên truyền từ nước ngoài. Không sai khi nhận định Facebook đã trở thành nhà tài trợ hàng đầu cho Hội đồng Đại Tây Dương cùng với các chính phủ phương Tây, NATO, một số nhà thầu và công ty quốc phòng lớn của Mỹ. Trong bối cảnh này, giới quan sát đặt câu hỏi liệu Facebook có còn giữ được “tính trung lập” hay đã trở thành “cánh tay” của Chính phủ Mỹ trong sân chơi địa - chính trị vô cùng phức tạp nhằm bảo vệ quan điểm và lợi ích cá nhân của Washington? ■

Mấy chuyện phong tình

Mà xét ra, ngày nay cách tỏ tình dễ dàng hơn trước. Nếu ngại ngùng, kém tài ăn nói, chỉ cần cái điện thoại cầm tay là đã có thể "thay lời muốn nói". Khác hẳn thời của Đoàn Chuẩn - Từ Linh, ít ra phải "Phong thư ngào ngạt hương/ Nét bút đa tình lả lơi". Dám nói rằng, trước đó nữa, cách tỏ tình phổ biến "Trên đồng cạn, dưới đồng sâu", trên sông nước mênh mang: "Bớ chiếc ghe sau chèo mau anh đợi/ Kẻo khúc sông này bờ bụi tối tăm" thì ngụ ý, ngụ tình phổ biến vẫn qua câu hò đối đáp. Hò lên một tiếng cho vui. Điều này cho thấy người Việt rất giỏi trong cách gieo vần, hát hò lẫn sử dụng cách nói xa gần, bóng bẩy. Nét văn hóa Việt là đây, tìm đâu cho xa. Bao nhiêu lúa đôi đã nên duyên chồng vợ từ những cuộc "giao lưu văn nghệ" như thế.

Điều thú vị nhất, ở đây vẫn là cách ăn nói dí dỏm, hài hước mà thâm trầm, ý vị. Ngày nọ, anh chàng nọ muốn làm quen với các cô nàng bèn cất tiếng: "Chào chào, chào lựu, chào lê/ Ai xa tôi chào trước, ai kề chào sau". Hoặc cũng có thể là: "Bước tới đây cầm chày giã gạo/ Tôi xin chào lê, chào lựu, chào kê cùi, người tân/ Trước tiên tôi xin chào anh chị nông dân/ Kề xa xôi tôi chào trước, người gần tôi chào sau". Với cách "mỡ bùi" này, kể ra cũng đã thanh lịch. Thế là cuộc hò đối đáp bắt đầu. Trong quá trình ấy, có lúc các o cũng muốn đùa bèn tinh nghịch thách đố các có:

"Thiếp đưa chàng một nắm bắp rang

Chàng kiếm nơi mô tĩa được,
thiếp với chàng trao duyên"

Chà chà, khó quá phải không? Cực khó. Bắp đã rang, làm sao còn có thể tĩa, gieo với trồng? Ở Đồng Tháp có câu đố:

"Sùm sụp mà đứng giữa trời
Chồng con không có một đôi
chứa hoang

Trên đầu tóc đỏ như rang
Chỉ tơ vấn vít trong vàng ngoài xanh"

Đích thị là trái bắp. Nghĩ cũng lạ, ngoài Bắc gọi ngô/ lúa ngô trong khi đó trong Nam gọi bắp. Cứ theo như giai thoại dân gian, du nhập giống ngô về trồng trong nước thuộc về vai trò của cụ Trạng Bùng Phùng Khắc Khoan, qua chuyến đi sứ nhà Minh vào năm 1597. Thế nhưng theo **Văn đài loại ngữ** (NXB Miền Nam - 1972) của nhà bác học Lê Quý Đôn thì phải gần 100 năm sau: "Hồi đầu thời Khang Hy (1662-1723), Trần Thế Vinh, người huyện Tiên Phong (Sơn Tây) sang sứ nhà Thanh mới lấy được giống ngô đem về nước. Suốt cả đất Sơn Tây, nhờ có ngô thay cho cơm gạo. Ngô trồng ở Nghệ An, phần nhiều là giống ngô trắng (ngô nếp); ngô trồng ở Lạng Sơn có đủ năm sắc" (tr. 471). Có phải sở dĩ gọi ngô vì nó lấy từ Trung Quốc - còn gọi nước Ngô? Cái nước Ngô ấy còn lưu dấu trong thành ngữ; "Giặc nhà Ngô không bằng bà cô bên chồng".

Khi trong Nam gọi bắp, có lẽ gọi theo hình dáng của trái chẳng? Mà bắp là gì? Cứ theo như **Việt Nam tự điển** do Hội Khai trí tiến đức khởi thảo năm 1931: "Vật gì thành đũa mà hai đầu hơi thuôn thuôn". **Đại Nam quốc âm tự vị** (1895) cho biết: "Loài ngũ cốc, loài

HÒ LÊN MỘT TIẾNG CHO VUI

LÊ MINH QUỐC

"Miếng ngon nhớ lâu, đòn đau nhớ đời". Lâu nay vẫn nghi thế. Chắc gì đã đúng? "Đòn đau" à? Không đâu, thiết nghĩ phải là "lời đau". Đòn đau, theo năm tháng sẽ quên, sẽ người ngoài; lời lại khác, "lời nói đời máu" còn ghê gớm hơn nhiều. Ngày xưa ngày xưa, trong sự giao tế, giao tiếp, người Việt luôn sử dụng lời ăn tiếng nói, cân nhắc từ câu chữ, chứ không thêm giải quyết, tiếp cận nhau bằng bạo lực. Thì cứ xem, lời làm quen, tỏ tình ngày trước ắt rõ.

hột, có trái bằng bắp tay mà dài; vật nào hai đầu nhỏ, khúc giữa lớn cũng gọi là bắp". Rõ ràng ngoài Bắc gọi ngô nhưng trong Nam gọi bắp là gọi theo hình dáng của trái. Nghĩ thế, bèn lấy vui vì ít ra suy luận này cũng có thể chấp nhận được.

Đến hò giao duyên

Vì đang vui nên đọc thêm một câu đố nữa:

"Thân em da đỏ hồng hào
Hàm răng đều đặn, tóc đào
ngang lưng

Lúc em còn ở ngang hông
Áo dầm ba cái mẹ bông trên tay
Lúc em về cửa nhà anh

Anh thương anh lại lột trần em ra"

Đố ai biết trái gì? Dễ ợt, trái bắp/ ngô. "Thiếp đưa chàng một nắm bắp rang/ Chàng kiếm nơi mô tĩa được, thiếp với chàng trao duyên". Câu hò này, không chỉ đó, còn là cách thăm dò người thanh hay kẻ tục. Nếu kẻ tục tằn, thô lậu ắt lạnh lùng mà rằng: "Em chết ba năm rồi sống dậy đi lấy chồng/ Bắp rang anh tĩa mọc tràn đồng cho em coi!". Thử hỏi, có lấy lòng được o thôn nữ ấy không? Ất không. Có người dí dỏm đến tinh nghịch: "Ổ mô mà nắng không khô/ Mà mưa không ướt, đúc vô mọc liền". Ổ mô là ở đâu. Đúc là gieo. Cũng có thể là di bản: "Bên em có miếng đất hoang/ Ba năm không có nước/ Hạn sáu tháng không khô/ Em sẵn lòng trao cho anh tĩa, tĩa vô mọc liền".

Câu hò vừa dứt, lập tức có tiếng cười rôm rả vang lên. Tại sao lại cười? Ai hiểu sao thì hiểu. Đã hiểu, ắt phải há miệng ra cười đó thôi. Có như thế, họ dễ dàng làm quen với nhau hơn. Thế mới biết, người bình dân, dù chữ nghĩa không nhiều nhưng khi cần nói thanh về cái tục, họ thừa khả năng biến hóa, sắp xếp các con chữ. Cô nàng lại thăm dò xem chàng ta đã vợ con thế nào, bèn hỏi bằng quơ:

"Vợ anh chết đã ba năm
Đêm đông lạnh rứa, anh nằm
với ai?"

Vốn thông minh, chàng ta bèn đáp cũng bằng quơ:

"Em hỏi chi chuyện ấy mà mắt công

Nóng thì anh nằm ngủ thẳng,
lạnh thì nằm ngủ cong, khó gì?"

Vậy là huê trôi, dù có trả lời nhưng vẫn né khôn khéo đấy chứ? Hò đối đáp, tưởng dễ, ừ dễ, nhưng tâm địa thế nào e khó giấu. Với câu dò hỏi ấy, có kẻ đã "mất điểm" bởi trả lời bằng cách cay cú hỏi lại:

"Tiếng đồn em lấy chồng già
Đêm nằm em thấy ột, cà ra
răng?"

Nghe lỗ măng quá, bực mình không? Cô nàng bèn thẳng thừng:

"Tre già còn dẻo hơn măng
Ớt, cà già có hột, chớ hơn
thăng ớt tơ"

Chỉ bằng trái ớt, lại ột tơi/ ớt non nữa chứ, liệu có nên cơi cháo gì? Nghe chua chát quá, chàng kia "nốc ao" cái chắt! Tình hình đã đến nước này, "tẩu mã vi thượng

sách" là hơn. Thế nhưng có kẻ lại cố niu: "Chờ em cho mần kiếp chớ/ Chờ cho rau muống lên bờ trở bông", quả nhiên, câu hò trả lời chỉ có thể là: "Rau muống trở bông lên bờ nó trở/ Ai biểu anh chờ, anh kể công lao?".

Thế đấy, đừng tưởng hò đối đáp chỉ cho vui - một cách để quên đi lao động nhọc nhằn, đêm khuya canh dài, nhọc nhằn mồ hôi. Tùy tâm tính, có thể là tiếng rao lên ngọt ngào, thành thực: "Đêm thanh gió mát, nghe đó hát cũng thỏa tâm tình/ Gặp anh đây là bán lộ trình/ Bớ quân tử ơi! Hỏi thăm quân tử gia đình ở đâu?". Câu trả lời cũng thanh lịch không kém: "Nước biếc long lanh, người bạn lành thiệt là khó kiếm/ Anh dạo chơi cũng hiếm, chưa lựa được chỗ nào/ Em ơi! Măng lo buôn bán ra vào Cần Thơ".

Nếu thấy "kết model", họ có thể tiến xa hơn, tất nhiên cũng bằng các câu có vần có điệu cho dễ lọt lỗ tai để không bị mang tiếng "dạy đời": "Đó có nghĩ tình đây thì rượu say đừng uống/ Chớ muốn bài cao/ Chớ đắm mấy chị đào, chớ mê vào á phiện/ Khuyên anh bốn chuyện, anh khá ghi lòng/ Anh ơi! Ráng lo buôn bán, em sợ phòng dặn anh". Chàng trai đáp lại cũng dẫn dò: "Bậu có thương qua, khăn bà ba đừng đội/ Phường hát bội đừng mê/ Bài cạc-tê đừng mắc, tứ sắc đừng ham/ Cứ chuyên nghề nghiệp mà bậu làm/ Bớ em bậu ơi! Dấu thất cơ lỗ vận, anh cùng làm

với em".

Nghe câu này, những kẻ hậu sinh như chúng ta đây ắt ngạc nhiên, vì sao "Khăn bà ba đừng đội"? Chịu chết, không thể lý giải nổi. Trong khi đó, áo bà ba lại được khen là đẹp, duyên dáng. Nhà văn Sơn Nam ghi nhận trong quyển **Văn minh miệt vườn**: "Sự liên lạc giữa Cái Mơn và Mã Lai đem cho miệt vườn nhiều loại cây mới: măng cụt, bòn bon, chôm chôm. Poulo Penang, nơi ông Trương Vĩnh Ký du học, là nơi có nhóm người Bà Ba lập rẫy mía. Bà Ba là người Mã Lai lai Trung Hoa (chiếc áo bà ba mà người miền Nam ưa thích, vạt ngắn không bầu chính là kiểu áo của người Bà Ba)". Không những thế, ca dao còn có câu: "Thấy em bận áo bà ba trắng/ Anh muốn gần chữ duyên/ Rồi mai lựu lạc, anh tìm em cho khỏi lằm". Thế thì, "khăn bà ba" ra làm sao mà chàng trai dặn dò cô nàng "đừng đội"?

Cái hay của hò đối đáp còn là lúc họ đặt ra tình huống. Không dễ dàng trả lời, nếu không thông minh, có tài ứng đối. Nữ: "Hò ơi, phụ mẫu tôi với phụ mẫu mình/ Đi chung một chiếc thuyền tình/ Bị trận giông chìm xuống, tôi hỏi mình vớt ai?". Chà, khó thiệt. Nào ngờ, nam cất giọng ngọt như mía lùi: "Hò ơi, tình ơi chớ hỏi chi tình/ Phụ mẫu tôi với phụ mẫu mình, tôi vớt để hai vai/ Còn như mình cũng mang tai/ Thì tôi vớt cả hai tay tôi vớt mình".

Mà này, một khi đã yêu nhau, ai lại không ước mơ, ngóng đợi từng ngày để được sống chung nhà, ăn chung mâm, ngủ chung gối? Cha chả là khoái. Muốn thế, phải tổ chức cưới nhau, chứ đời nào yêu nhau là cứ việc vác vali về nhà người tình ở chung. Thiên hạ vội cưới cho thú vị. Xưa cũng thế, nay cũng thế. À, muốn cưới hỏi nhưng nghèo quá thì thế nào nhỉ? Ta đừng vội cười anh chàng trong ca dao: "Đầu cho nhà dột cột xiêu/ Anh muốn cưới vợ sợ nhiều miếng ăn". Về phần cô gái nếu cũng nghèo, do đó, khi bàn về chuyện cưới xin mới dò hỏi: "Một trăm quan tiền còn nằm trong rọ/ Em hỏi anh rằng: "Đi họ mấy mươi?". Chàng trai nghênh mặt: "Họ anh vừa gánh vừa khiêng/ Nội trong xóm giềng đi đả ba trăm". Thoạt nghe, cô gái đã kêu lên hoảng hốt: "Anh về bớt họ anh ra/ Phận em đơn chiếc cửa nhà đơn côi".

Chàng trai thấy cần phải đòi hỏi "đến nơi đến chốn", cho bố lúc bị nhà gái thách thức: "Em đòi vàng anh cũng đi vàng/ Mua gấm lót đàng cho họ anh đi". Nghe thế, cô gái giận dữ, thẳng thừng: "Anh về nói với họ anh/ Có thì cấp chiếu manh mà ngồi". Mới là "khúc dạo đầu" nhưng đã nghe tiếng bắc tiếng chì. Người ta còn mặc cả về ăn mặc, đi đứng, chẳng hạn, nhà gái ra điều kiện: "Chàng cưới thiếp bạc nén, vàng thoi/ Chàng về lựa họ cho hẳn cho hoi/ Đàn ông đội nón Gò Găng quai tã/ Đàn bà nón thượng quai liền/ Con trai đi hậu vác tiền/ Mặc áo màu huyền, bịt khăn nhiều lượt/ Vồng chàng đi trước, vồng thiếp theo sau/ Thiên hạ ngó vô: Đám cưới nhà giàu/ Sui gia cũng xứng, kếp đào cũng xinh".

Nói thì nói thế thôi. Nếu đã yêu nhau, đã thế thốt muốn sum họp "như chim liền cánh như cây liền cành" thì họ ắt có cách giải quyết ổn thỏa. Và y đây, bao giờ cũng cầu mong cho họ: "Đôi ta đứng đẹp một bên/ Đứng dưới chiếu nhút lay lên bàn thờ"...■

ĐƯỜNG CHẠY VÒNG QUANH, MỘT VÒNG... LÝ THUYẾT

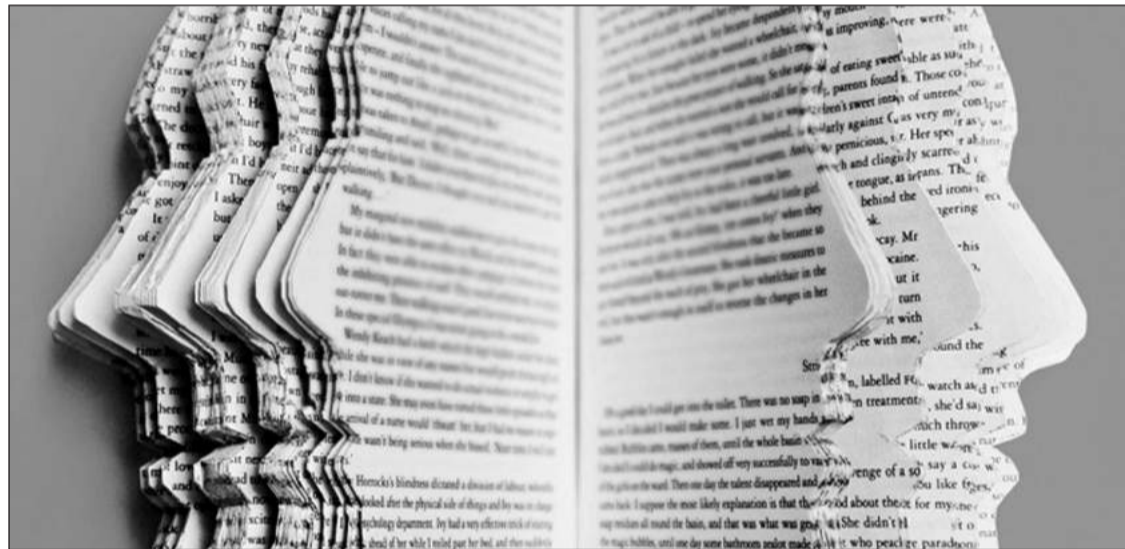
Mặc cảm đi sau

Về đẹp lí thuyết phê bình, trước hết, nằm ở bản chất cách mạng của nó. Nhờ tri thức nó đem lại, người viết phê bình không chỉ có thể mở mang tầm hiểu biết, thay đổi quan điểm và cách thức tiếp cận mà đáng kể hơn, nó còn đẩy anh ta vào sức hút của cái mới, của những điều chưa được khám phá hoặc đang bị hiểu sai, hiểu chưa đến nơi đến chốn. Tuy thế ở Việt Nam, trước đây và ngay cả bây giờ, không ít nhà phê bình vẫn dị ứng hoặc chẳng mấy khi vận đến lí thuyết. **Thi nhân Việt Nam (1942)** của Hoài Thanh là ví dụ tiêu biểu đến mức, bên cạnh sự tán thưởng liên tục của hậu thế thì cũng đầy những hoài nghi, xem xét lại giá trị điển phạm của nó. Sức hấp dẫn ở cuốn sách này, như nhiều người ái mộ chỉ ra, là lối viết giàu chất trữ tình, khơi gợi, cảm xúc dạt dào, tinh tế. Quan điểm "lấy hồn tôi để hiểu hồn người" của Hoài Thanh, dù không có gì sai trái hay "bảo hoàng hơn vua" nhưng về sau, một cách tự nhiên, tiếp tay cho lối sinh hoạt phê bình để đời, có chiều hướng bình tân, lan man trong khi bản thân hoạt động phê bình văn chương luôn cần tính khoa học thực sự. Từ sau giai đoạn Đổi mới, các thành tựu phê bình văn học trở nên đa dạng một phần là nhờ sự vận dụng những lí thuyết mới từ giới nghiên cứu, trong đó nổi bật là thi pháp học, phân tâm hay phong cách học. Ở thời điểm hiện nay, vai trò dẫn nhập lí thuyết phê bình vẫn thường thuộc về các viện, trường đại học. Tuy nhiên, chính đời sống phê bình văn học trên báo chí mới phần nào làm cho các lí thuyết ấy sinh động, biến ảo khó lường. Lí do là đa phần các nhà phê bình cũng đã từng kinh qua trường ốc hoặc, bởi sách vở lí thuyết - nghiên cứu văn học dồi dào hơn trước đây rất nhiều, nên chẳng quá khó nếu muốn thủ đắc một vài tri thức lí thuyết.

Nhưng tại sao nhất định phải lí thuyết và càng ở "lực lượng các nhà phê bình trẻ" như cách định danh lâu nay, càng phải trưng lí thuyết? Nhìn thoáng qua, đó có thể do sự góit tiếp tự nhiên của các thế hệ phê bình, trong đó, người trẻ, người đến sau mong muốn đi tiếp con đường của tiền bối. Nhìn kĩ hơn, đó lại là xu hướng tất yếu của thời buổi hội nhập quốc tế, nơi mỗi cá nhân đều có cơ hội học hỏi và làm mới bản thân không ngừng. Song, xét đến cùng, cả hai lí do trên đều bắt nguồn từ tâm lí, đáng nói thay, sợ mình lạc hậu hoặc sợ người đọc không thấy mình "thiên kinh vạn quyển" của nhà phê bình. Thành ra, một bài phê bình đôi khi âm thầm "gọi tên lí thuyết" cho đỡ ngại, hoặc chỉ lao xao vài từ khóa mới mẻ của lí

MAI ANH TUẤN

Không khó để nhận thấy hoạt động phê bình văn học nghệ thuật hiện nay luôn âm ập các tri thức lý thuyết, chủ yếu, đến từ phương Tây. Một bài phê bình, dài ngắn hay dài, dài về vấn đề phức tạp hay giản đơn, dài chỉ giới thiệu tác giả tác phẩm, sẽ được coi là có "thâm quyền" nếu người viết trưng ra một hoặc vài câu chữ gọi tên lý thuyết nào đó. Cảnh tượng sáng phân tâm học chiều hậu hiện đại, xen giữa những pha nữ quyền và diễn ngôn, cũng không quên thông vào liên văn bản và sinh thái..., đã diễn ra ngày càng xôm trò trong phê bình văn chương trên báo chí, phạm vi mà nhiều người vẫn cho rằng rất "ít đất" để thể hiện chuyên môn nghiên cứu sâu.

Ảnh: L.G

thuyết nào đó. Tôi không nói rằng phê bình văn học chỉ cần đọc tôn một lí thuyết, ngược lại, tôi luôn hào hứng trước bối cảnh "trăm nhà đua tiếng" trên hành trình vận dụng lí thuyết trong bài phê bình của mình. Tôi chỉ e ngại rằng, ngoại trừ số ít nhà nghiên cứu tập trung đào sâu lí thuyết mà họ am tường nhất, ngoại trừ những công trình chuyên khảo, các tiểu luận khoa học giới thuyết thấu đáo lí thuyết, thì chính sự phóng tay dùng lí thuyết của phê bình trên báo chí lại làm cho lí thuyết mất giá. Bởi mỗi một lí thuyết phê bình văn học hiện đại đều hàm chứa lượng kiến thức khổng lồ, với những diễn biến quan điểm và tư tưởng phức tạp, không thể có chuyện chỉ dựa vào dăm ba ý chính mà tìm đúng đáp số cho việc đọc, thẩm bình một tác phẩm văn chương cụ thể. Hơn nữa, trong khi năng lực đọc của độc giả đại chúng luôn được cập nhật, nhà phê bình không nên quá chú quan cậy vào sức hiểu của mình. Chẳng gì cũ mòn và sáo rỗng hơn nếu nhà phê bình luôn tái lập những thuật ngữ, khái niệm mà chẳng mấy khi để tâm xem xét mức độ hợp lí của nó, càng không bản khoăn, phân biện về tính hữu dụng trong môi trường văn học Việt Nam.

Xúng xính với lí thuyết phê bình hiện đại, nếu cứ theo đà sớm nở tối tàn như hiện nay, quả thật, càng cho thấy mặc cảm đi sau, đến muộn của người làm phê bình so với học thuật phương Tây. Một nền phê bình trong lí thuyết là nền phê bình có thể bình tĩnh đón

nhận, xử lí tri thức mới nhưng đồng thời cũng biết giới hạn của lí thuyết, những thách thức mà nó đặt ra đến đâu. Bởi nếu không có tâm thế ấy, ngòi bút của nhà phê bình dễ bị "hóng" theo những luận bản lí thuyết vốn chưa bao giờ thôi "cập cẳng" ngay cả trong các cuộc trà dư tửu hậu. Đọc lí thuyết, chắc chắn, không có chỗ cho phong thanh vô sở cứ.

Nghệ thuật dán nhãn

Đọc các bài phê bình hoặc một số cuốn sách dưới dạng "tiểu luận phê bình" gần đây, tôi thường thấy nhà phê bình rất thạo thao tác "dán nhãn" tác giả. Xếp một tác giả, tác phẩm Việt Nam vào những "cách tân", "hậu hiện đại", "nữ quyền", "sinh thái", "liên văn bản",..., phải chăng gây ấn tượng rằng nền văn chương của chúng ta cũng chẳng thua kém khu vực và thế giới? Hay, trong phạm vi hẹp hơn, các tác giả được dán nhãn như thế thì sẽ ở "chiều trên" so với những tác giả không có nhãn gì dính kèm? Ng h i ế m nhiên, phê

bình văn học cũng là cách xác thực, định danh giá trị nhưng nếu dễ dãi quy chiếu vào một thang bậc nghe có vẻ tân kì thì không hẳn đem lại hiệu quả tích cực. Tôi nghi nếu nhà văn đương đại Việt Nam, nhất là nhà văn trẻ mới có dăm ba tác phẩm, bỗng nhiên được đặt trong mạch văn chương của những bậc thầy thế giới, những thủ pháp nghệ thuật độc sáng chỉ tài năng lớn mới với tới được, thì họ, vui có vui, nhưng chắc hẳn cũng ngượng mặt.

Hăm hở dán nhãn cho sáng tác, giới phê bình quên mất sự lạc hậu hoặc sự hết thời của lí thuyết mà họ đang dụng. Chẳng hạn, trong độ mươi năm trở lại đây, hậu hiện đại được coi là "mốt" của cả nghiên cứu lẫn phê bình. Và tác

giả / tác phẩm nào mà may mắn rơi vào hậu hiện đại thì có tần số xuất hiện trên phương tiện truyền thông thươ ng xuyên hơn và có cảm giác "s a n g c h a n h" hơn. Thực ra, hậu hiện đại

cũng không phải "nhất quả đất" đến mức nhà phê bình bằng mọi giá đuổi theo. Ngay từ năm 1984, Umberto Eco, học giả người Ý, đã từng than phiền rằng "hậu hiện đại, không may, là một thuật ngữ xài đầu cũng được. Tôi có cảm tưởng là hôm nay người ta áp dụng nó cho mọi chuyện mà người sử dụng thích". Cảm tưởng của U. Eco, thú vị thay, đang để kiểm chứng ở phê bình văn chương Việt Nam. Thú vị hơn nữa, nhiều nhà văn cũng cố gắng học theo, bắt chước cái gọi là thủ pháp hậu hiện đại, điều mà họ tin rằng sẽ giúp tác phẩm vượt lên số đông. Nhưng rõ ràng, khi tính chất thời thượng trôi qua, khi sự tung hô của nhà phê bình đến lúc mệt mỏi, số phận của tác phẩm sẽ rơi vào lãng xẹt, lãng quên. Có lẽ không quá lời khi nói rằng, cảnh tượng mắc kẹt trong nhãn hiệu hậu hiện đại do nhà phê bình tạo ra, tuy đôi lúc giúp tác giả được biểu thị mình như một nhà cách tân lẫm liệt, nhưng về cơ bản, là khá bi hài vì họ cũng chẳng thực sự hiểu mình hậu hiện đại ở đâu, như thế nào, so với cái gì. Quan sát những tác giả có tác phẩm đang đọc gần đây, tôi không nghĩ họ chờ đợi nhà phê bình xếp họ vào thứ chủ nghĩa nào, mà dường như muốn bạn đọc nhận diện ở họ những gì là thực sự Việt Nam trong cái nhìn, suy tư, trong từng câu chuyện, ngôn ngữ, trong mỗi con người và cảnh quan mà họ tạo dựng nên. Nghệ thuật văn chương đâu cứ đi theo trào lưu quốc tế mới là đắc sách?

Ở kiểu phê bình dán nhãn, việc trưng tên hiệu lí thuyết thường khiến nhà phê bình tập trung chứng minh lí lẽ của mình mà sao nhãng việc đặt ra vấn đề, nêu các câu hỏi mới cho độc giả và cho cả người sáng tác. Hệ quả của quá trình đó, theo tôi, là đẩy phê bình cứ phải đi sau, bắt chặt sáng tác mà không thể mang đến những giả định mới, những gợi ý gợi dẫn cho sáng tác. Nhiều năm qua, các chuyên mục phê bình văn chương trên báo phần lớn xoay sang đọc, giới thiệu tác giả tác phẩm. Trong khi, một số vấn đề cốt yếu nhưng có vẻ "siêu hình" của sáng tác, chẳng hạn, viết, ngôn ngữ, thể loại, cái mới và cái hay, thủ pháp,..., thường để ngỏ. Vì thực chất, bản đến chúng thì cần đến lý thuyết "khó nhằn", các nhà phê bình ưa dán nhãn không muốn bỏ công sức giải quyết rốt ráo. Bởi vậy, tuy có khá đông người viết phê bình, các sách tiểu luận phê bình vẫn không ngừng ra đều mỗi năm, nhưng hiệu ứng của chúng, nhất là ở việc chạy vòng quanh lí thuyết, vẫn khá mờ nhạt trong đời sống tri thức nói chung. Một kiểu mờ nhạt, có lẽ, chưa biết khi nào mới với bớt cảm giác vô thường vô phật. ■

Một nhân vật chính trị nổi bật

Đây là lời bình luận cùng cảnh báo của Đại tướng P. Ely - Tổng Cao ủy Pháp và Chỉ huy trưởng ở Đông Dương gửi ông Ngô Đình Diệm, đầu năm 1955. Trong một văn bản gửi Thủ tướng Quốc gia Việt Nam tại Sài Gòn, Đại tướng P. Ely đã viết như sau:

"Cũng như Tổng Cao ủy đã cho ngài biết bằng văn thư No461 ngày 18 tháng 1 về việc Ủy ban Quốc tế yêu cầu chúng tôi cho đặt một Phái đoàn liên lạc bên cạnh "Phân ban Quốc tế" ở Sài Gòn với khẳng định là họ chờ câu trả lời trước ngày 1 tháng 2.

Ngày 2 tháng 2, một trong những cộng tác viên của tôi đã thông báo cho Chính phủ của ngài về ý định của Trưởng phái đoàn liên lạc Quân đội Nhân dân Việt Nam sẽ đi cùng với Ủy ban kiểm soát quốc tế trong thời gian Ủy ban lưu lại tại Thủ đô từ ngày 7 đến ngày 11 tháng 2 để thiết lập bộ phận này.

Những điều bất lợi đặt ra cho chúng ta về một yếu sách như vậy, đã làm cho tôi không thể không quan tâm, và tôi mới ngay tướng De Beaufort đánh giá vai trò chủ yếu của Đại tá Hà Văn Lâu ở Genève, được xem là một nhân vật chính trị nổi bật hơn là một sĩ quan liên lạc. Tôi lưu ý rằng sự có mặt của ông Hà Văn Lâu ở Sài Gòn không thể che giấu được và điều đó sẽ mang lại những hậu quả nghiêm trọng".

Đại tá Hà Văn Lâu - Trưởng phái đoàn liên lạc Bộ Tổng tư lệnh Quân đội Nhân dân Việt Nam bên cạnh Ủy ban Quốc tế, vừa trở về Việt Nam không lâu sau Hội nghị Genève trên cương vị Cố vấn Quân sự - người phụ tá cho Thứ trưởng Bộ Quốc phòng Tạ Quang Bửu. Tướng De Beaufort đã trực tiếp trao đổi với Đại tá Hà Văn Lâu nhiều lần, thậm chí, hai vị chỉ huy này đã chạm trán nhau khi cầm quân ngoài mặt trận, cho nên ông ta quá hiểu về nhà chỉ huy quân sự gốc Huế này.

Hạ thành bằng mưu "Tam quốc"

Không chỉ thành thạo những kiến thức quân sự của phương Tây trong những năm tháng rèn luyện ở trường Hạ sĩ quan trú bị (Pháp), Hà Văn Lâu còn am tường cách cầm quân của những danh tướng phương Đông. Chiến trường Bình Trị Thiên khởi lửa những năm đầu kháng chiến chống Pháp ghi dấu ấn hai danh tướng Hà Văn Lâu (Tư lệnh) và Trần Quý Hai (Chính ủy). Một trong những phép dụng binh được ông sử dụng đó là hạ thành bằng mưu "Tam quốc chí" đã được Trung tướng Trần Quý Hai kể lại trong hồi ký.

Tướng Leberit, chỉ huy quân đội Pháp ở miền Trung Đông Dương ra

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng chúc sức khỏe Đại tá Hà Văn Lâu (2014).

HÀ VĂN LÂU: NGƯỜI PHÁ ĐÒN PHÁP BẰNG MƯU TAM QUỐC

KIỀU MAI SƠN

Cuộc đời gần trọn một thế kỷ, Đại tá - Nhà ngoại giao Hà Văn Lâu (1918 - 2016), nguyên Cục trưởng Cục Tác chiến (Bộ Quốc phòng), nguyên Thứ trưởng Bộ Ngoại giao, để lại dấu ấn về một trí thức tài năng và đức độ, toàn tâm toàn ý phục vụ đất nước.

Huế đã phát lệnh: Phải dập tắt những "đồng lửa" du kích! Leberit coi nguồn gốc đại họa chính là những căn cứ Việt Minh trên rừng núi Thừa Thiên. "Phải đánh đồn, chứ không còn cách nào khác", Tư lệnh Hà Văn Lâu nói. Chính ủy Trần Quý Hai hỏi lại: "Nên đánh đồn nào?". Tư lệnh Hà Văn Lâu mỉm cười: "Đồn Cầu Nhì. Tôi đã nghiên cứu kỹ rồi. Đồn đó hiện nay dễ ăn hơn cả. Lại có nhiều súng đạn".

"Đánh cách nào?", Chính ủy Trần Quý Hai lại hỏi dồn. Hà Văn Lâu thần nhiên trả lời: "Tôi đã có cách, ta sẽ không tốn một viên đạn nào mà vẫn hạ được đồn này". Đoàn Tư lệnh đứng dậy thần mật hỏi Chính ủy: "Anh đã đọc "Tam quốc chí" chưa? Chúng ta sẽ hạ đồn Cầu Nhì như Khổng Minh hạ Kinh Châu ấy. Không tốn một mũi tên hòn đạn nào. Nếu có tốn chãng nữa thì cũng sẽ rất ít".

Đồn Cầu Nhì, nằm trên một ngọn đồi thoải thoải bên quốc lộ số 1, cách thành phố Huế 30 ki-lô-mét về hướng tây bắc. Trong đồn có khoảng ba bốn chục lính ngự do ba lính Pháp chỉ huy. Pháp xây dựng đồn này ngay từ hồi đầu mới xâm chiếm, cốt để bảo vệ một đoạn

NGƯỜI THẦY CỦA CÁC TƯỚNG LÍNH

Xuân Giáp Ngọ (2014), Phó đô đốc Mai Xuân Vinh, nguyên Tư lệnh Quân chủng Hải quân, Chuẩn đô đốc Lê Kế Lâm - nguyên Giám đốc Học viện Hải quân và ông Hoàng Sơn đến chúc thọ Đại tá Hà Văn Lâu sang tuổi 95. Tướng Mai Xuân Vinh đã trân trọng viết những dòng lưu niệm: "Riêng tôi là Mai Xuân Vinh trong những năm 1950 khi chiến đấu chống Pháp ở chiến trường Bình - Trị - Thiên - Trung Lào là cấp dưới của Anh. Anh không những là người anh mà còn là người thầy của chúng tôi".

quốc lộ và ngăn chặn con đường của Việt Minh từ đồng bằng lên chiến khu. Quanh đồn rào kỹ. Tư lệnh Hà Văn Lâu đã đi thị sát đồn Cầu Nhì một lần nữa. Phía trong là một dãy hào giao thông, đến một lớp rào dây thép gai hình mắt cáo, một lớp rào bằng cọc tre với cột sắt bên ngoài, lại một đường giao thông rộng và sâu bao bọc. Rào như vậy, một con chuột cũng khó qua lọt.

Khoảng hai giờ chiều, có một toán quân gần 20 người súng ống đầy đủ: tiểu liên, súng trường gần lười lê, lựu đạn... đến đồn Cầu Nhì. Đi đầu toán quân là một người Tây cao lêu đêu, mang quân hàm thiếu úy. Đường như chúng vừa vào cướp bóc một xóm nào đó ra. Đứa phì phèo thuốc lá. Đứa nhồm nhoàm nhai kẹo.

Đứa tay xách mấy con gà kêu quang quác. Đứa vác trên vai một buồng chuối còn chầy nhựa. Tới trước cửa đồn, tên thiếu úy hô lính đứng lại rồi hần đi tới cổng, nói với lính gác, bằng tiếng Việt lơ lớ: "Ông đồn có nhà không? Tôi muốn gặp. Đi tuần qua, một lát, muốn võ nghỉ 10 phút, được chứ?".

Miệng nói chân đi, chẳng đợi lính gác trả lời, tên thiếu úy đẩy cổng vào luôn. Toán lính cũng ào theo. Nhanh như chớp, cả toán lính chia làm mấy mũi lao đến các nhà ở, các phòng làm việc, nổ súng bắn ngay vào binh lính có mặt trong đồn.

Không kịp trở tay, lính trong đồn Cầu Nhì vội vàng quỳ xuống lạy như tế sao. Một tổ đi sục sạo xung quanh, còn bao nhiêu vào trong các nhà, các kho lấy tất cả súng đạn, và

bất bõn còn sống mang đi. Một người chạy tới cột, hạ lá cờ tam tài xuống xé tan từng mảnh.

Khoảng nửa giờ sau, trong đồn im lặng như tờ. Và trên đường lên chiến khu, một toán người đi, vai nặng ành ạch, cười reo ầm ĩ... Thì ra toán quân đó là những chiến sĩ của tiểu đoàn 16, do tiểu đoàn trưởng Bùi Ngọc Hoàng chỉ huy. Còn viên thiếu úy đó là K'men, một hàng binh là người Đức theo ta.

Trước đó, tư lệnh Hà Văn Lâu còn nêu ý kiến nên đánh ngay vào trong thành phố Huế, tuy có khó khăn nhưng tiếng dội vang xa, vì đó là trung tâm chính trị. Và ông chọn đánh đồn Hộ Thành, ở trong Thành Nội. Trước đây, đó là nơi ở của đội quân nhà vua để bảo vệ Hoàng thành. Khi Pháp chiếm, địch cho đóng ở đây một trung đội bảo an để canh gác các cơ quan mới thành lập.

Nửa đêm, các chiến sĩ dùng thang tre, áp thành, leo vào. Với một mũi dao găm, tên lính gác đồn Hộ Thành bị giết trước tiên. Bọn lính trong đồn đang ngủ không hay biết gì. Đồn Hộ Thành bị hạ mà hầu như không có sự chống cự đáng kể. Xong nhiệm vụ, cả đơn vị nhanh chóng rời trận địa, theo đường cũ, thả thang tre ra ngoài thành, về chiến khu Hòa Mỹ.

Cả Thừa Thiên - Huế, đầu đầu cũng xôn xao về cái tin đồn Hộ Thành bị tiêu diệt không kịp trở tay trong lúc các cổng thành vẫn đóng kín. Nhiều giả thuyết ly kỳ về đường ra lối vào của bộ đội Việt Minh được thêu dệt y như có phép thần vậy. Nhân dân phấn khởi về tin chiến thắng: "Việt Minh tạm rút lui cũng như ngày xưa Lưu Bị rút khỏi thành Tân Giả ấy!".

Lương duyên tiền định

Ngày Quốc khánh cuối cùng của Đại tá Hà Văn Lâu, tôi tới thăm ông ở nhà riêng trên đường Đỗ Công Tường (phường Tân Quý, quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh). Cùng đi với tôi có một người anh gốc Huế đang làm việc tại Sài Gòn. Nhà ngoại giao đã cận kề tuổi bách tuế mà vẫn mẫn tiệp và lịch lãm tiếp khách. Trong câu chuyện, người anh xứ Huế có hỏi ông về chuyện tình thời trẻ. Ông lặng lẽ chỉ vào di ảnh của bà trên bàn thờ: "Người yêu đầu tiên của tôi? Là bà nhà tôi đây. Tôi không có yêu ai trước đó và cũng không yêu ai sau này".

Năm 1942, Hà Văn Lâu tốt nghiệp trường Hạ sĩ quan trú bị (Pháp) và lập gia đình với bà Nguyễn Tăng Diệu Hương. Bà là con gái cụ Nguyễn Tăng Lộc - Hồng Lô tự khanh triều Nguyễn và bà Công Tôn Nữ Truyền Kinh (cháu ngoại Tuy Lý Vương Nguyễn Phúc Miên Trinh). Khi đó, bà Diệu Hương mới 19 tuổi. Tình yêu như lương duyên tiền định, hai người gặp nhau mà như đã quen thân từ bao đời. Ông bà gắn bó với nhau suốt 70 năm cho đến ngày bà đi xa năm 2011 ở tuổi 89.

Ngày 10 tháng 12 năm 2016, ông về yên nghỉ vĩnh hằng bên bà tại quê nhà, làng Sinh (nay là làng Lại Ân, xã Phú Mậu, huyện Phú Vang, tỉnh Thừa Thiên Huế). Đón ông về với quê hương, người cao tuổi làng Sinh không quản ngại tuổi cao sức yếu, đã đưa tiễn ông cùng những mong muốn mộc mạc: "Răng cụ không răng sống thêm năm nữa để tròn 100 tuổi, cụ ơi". ■

TÀI NĂNG VÀ ĐỨC ĐỘ

"Riêng anh Hà Văn Lâu, người con của quê hương, là Trung đoàn trưởng và Chỉ huy trưởng Mặt trận Huế ngày đầu kháng chiến. Từ một cán bộ quân sự trở thành một nhà ngoại giao, từng làm Đại sứ tại nhiều nước và cả Liên Hợp Quốc; là Thứ trưởng Ngoại giao có tài năng và nhiều cống hiến. Bộ đội và nhân dân Bình - Trị - Thiên rất mến mộ tài năng và đức độ của đồng chí Hà Văn Lâu. Người dân quê tôi dù chưa một lần được gặp, nhưng nghe nhắc đến tên tuổi của những nhà cách mạng vừa kể trên là đã ngời lên niềm tin tưởng, kính trọng. Tình cảm tự nhiên như thân quen, ruột thịt". (Thiếu tướng Trần Chí Cường, nguyên Phó Chủ nhiệm Tổng cục Hậu cần - Bộ Quốc phòng).

Ông bà Hà Văn Lâu - Nguyễn Tăng Diệu Hương.

NHỮNG ÁM ẢNH SÁNG TẠO

Bây năm thử nghiệm với người âm nhạc Trịnh Công Sơn, hẳn Trang ngộ ra nhiều điều, về con người âm nhạc Trịnh Công Sơn, về đời sống. Và hiểu hơn về chính mình. Chương trình "Nguyệt hạ 2" sẽ khép lại hành trình đó, bằng sự tối giản và tự do. Nhưng để đi tới hành trình tối giản, có mà như không ấy, Trang cũng đi qua nhiều hỷ, nộ, ái, ố của đời người. Từ cô bé được nuôi dưỡng trong văn hóa của một gia đình trí thức Hà Nội, hít thở dưỡng khí của thơ ca nhạc họa, 14 tuổi đã nghe nát những cuộn băng về ban nhạc mình yêu thích, Pink Ploy, Beatle, Barbara... Nhạc Trịnh cũng đi vào Trang một cách tự nhiên, từ "Sơn ca 7" của Khánh Ly. Những ấn tượng

hơn khi Trang gặp Trịnh Công Sơn ở sân khấu của Trường Đại học Ngoại ngữ Xuân Thủy vào năm 1994. Lúc đó Trang đang học lớp 7. "Đời sống vẫn nghệ của Hà Nội lúc đó lạ lắm, hay lắm, vẫn còn không khí thời đi xem chiếu bóng, gần gũi. Tôi cứ nghĩ, một người nổi tiếng như thế, trong một chuyến ra Bắc chắc hẳn phải thế nào. Nhưng không, trong phòng không có gì ngoài băng rôn, bàn ghế lố xố. Ông Sơn đứng lên bàn, cầm cây ghi ta và hát "Tôi ơi đừng tuyệt vọng". Khoảnh khắc đó tôi nhớ mãi, nó giống các ban nhạc quốc tế mình yêu quá. Ông có sự giản dị, bình thường và chính sự giản dị đó làm mình mê. Người đàn ông trung niên 50 tuổi, hát như rơi ở đâu về, giọng ông không ăn nhập gì với tiếng đàn ghi ta nhưng làm cho

tất cả mọi thứ trở nên thư giãn và trong trẻo, nó không u sầu, không trẻ nãi. Nó không mộng mị, không đẹp đến tận cùng như trong "Sơn ca 7" nhưng nó là Trịnh Công Sơn mà tôi thích". Trang hoài niệm.

Khoảnh khắc đó, âm nhạc Trịnh Công Sơn đi vào đời sống của cô bé Giang Trang. Rồi những tháng ngày rong chơi, hát Trịnh ở nhạc Tranh. Không ý thức, không gọi tên. Năm 2011, Trang từ bỏ công việc phân tích tài chính mỗi một, chị thu radio, làm thiết kế, mở quán và tìm cho mình một cái cớ để chơi với âm nhạc. "Tôi nghĩ đến một mạch đi dài, mình sẽ là người quan sát, chứng kiến. Nếu đã chọn Trịnh Công Sơn, tôi cho rằng Trịnh Công Sơn là người viết nhạc amateur và chắc ông cũng cần một người hát ama-

CUỘC ĐỜI KHÔNG CHO MÌNH...

"Tôi luôn dùng ý tưởng mặt trăng để ám chỉ rằng còn nhiều điều với âm nhạc Trịnh Công Sơn mà phải sống rất nhiều, trải nghiệm rất nhiều, còn phải lập đi lập lại nhiều câu hỏi mới hiểu tác giả và hiểu chính mình trên con đường dẫn thân thử lênh đênh nhớ phố, thử trở thành nghệ sĩ. Tôi nhớ về giấc mơ năm 13 tuổi muốn trở thành nghệ sĩ chơi ghi ta cổ điển. Tôi có một giấc mơ chơi nhạc, tôi thích cổ điển và ghi ta. Nhưng cuộc đời không cho mình. Và tôi phải đi tìm một phần nghệ sĩ trong tôi và định hình lại thế nào là nghệ sĩ".

tính Thiên, đẹp và tĩnh lặng, nó sẽ như dòng nước ấy, đứng bằng cốc, nó sẽ ra hình cốc, đứng bằng lọ hoa sẽ ra hình lọ hoa, đứng vào chậu sẽ ra hình cái chậu, nó không có hình, không có tướng. Mỗi concept ấy, tôi luôn niệm trong đầu, cầu trời Phật cho con có đủ duyên để gặp nghệ sĩ có tạng tính phù hợp với concept đó".

Trang đã gặp họ, những người Bạn, những Kiên bass, nhạc sĩ Thanh Phương, nghệ sĩ sáo flute Lê Thư Hương, nghệ sĩ đàn tranh Vân Mai... cùng nhau tạo nên một không gian âm nhạc Trịnh Công Sơn riêng. Đó là không gian tự sự, không gian phố xá, là không gian của kỷ niệm, của hẹn hò, của tình yêu nam nữ. Trừu tượng hơn một chút để nhìn Sơn từ góc nhìn đương đại từ "Hạ Huyền 1" (2012) và "Hạ Huyền 2" (2015). Ở đó, không còn ranh giới giữa Ca khúc da Vàng và tình ca nữa, đó chính là những bản tình ca thân phận đẹp và buồn (chữ Nguyễn Đình Toàn). Còn Giang Trang cho rằng, đã là tình ca thì không buồn. "Cái buồn trong âm nhạc Trịnh Công Sơn là đi tìm sự lặng lẽ và bình yên. Tôi không cho ca khúc Sơn buồn mà nó như một thứ khói trời mênh mông, xa gần thôi, "Ta nhìn ta về giữa trời hư không/Có còn trong em một cây nến hồng". "Tên em là vết thương khô". Không chỉ chinh phục khán giả Hà Nội, Trang còn mang Hạ huyền 2 sang Đức, Pháp...

Đến "Nguyệt hạ 1" (2016) và "Nguyệt hạ 2" (2018), là sự tương tác của âm nhạc Trịnh Công Sơn với chính người hát Giang Trang. "Nguyệt Hạ 2" sẽ là cuộc đối thoại tiếng hát Giang Trang với guitar cổ điển, bộ gõ, contrabass trong không gian hoài niệm tình cảm và tối giản của Lê Thiết Cương để tìm điểm cân bằng giữa tiếng hát và nhạc cụ, khơi gợi một nhạc cảnh phi thời gian - bóng dáng xưa trong tâm cảnh hôm nay. Đó chính là vẻ đẹp tĩnh lặng, dung dị của âm nhạc Trịnh Công Sơn mà Giang Trang hoài khám phá và mong muốn chia sẻ với đời sống đương đại. Ở đó, chị đạt đến trạng thái tự do, buông bỏ hết học thuật, trở về "ngây thơ cổ điển". Trang tự hỏi, Sơn đã nghe gì để ra một thứ âm nhạc ấy. Sơn chịu ảnh hưởng nhiều bởi văn hóa Pháp, bởi lối sống Pháp và âm nhạc Pháp. "Tinh thần tối giản của họa sĩ Lê Thiết Cương rất đúng với âm nhạc

Trịnh Công Sơn, nó im và yên, nó như chẳng có cái gì cả. Nhưng để đến chặng chặng có gì như thế trong âm nhạc là cả một hành trình. Đến concept này tôi mới nhìn ra nhiều thứ mình quan sát về người âm nhạc Trịnh Công Sơn, tất cả những thứ liên quan đến con người âm nhạc ấy đều rất giản dị và tinh tế, quần áo Sơn mặc là thường hiệu có tên tuổi. Sơn chơi những thứ đồ mà bên ngoài như không có gì. Ông đã sống như một tác phẩm. Dù thời cuộc có đổi thay, có biến động thì ông vẫn giữ con mắt nhìn đời triu mến như vậy. Phố vẫn là dòng sông uốn quanh, người ra đi kẻ ở lại, niềm vui, nỗi buồn, sự được - mất, cuối cùng cũng vô nghĩa hết. Chỉ có mỗi tình người, chỉ có "Em là hoa hồng nhỏ", "Em còn nhớ hay em đã quên", "Vẫn có em bên đời".

Chỉ có tình yêu ở lại. Chỉ có tình người ở lại. Bởi Giang Trang quan niệm, ở đâu đó trong ý hiểu của chị về đời sống này, mọi thứ chỉ là ảo, chỉ có giấy phôi hiện tại này là có thật. Tôi là em và em cũng là tôi, chúng ta là một thế giới, giống như những mảnh ghép của cuộc đời. Nỗi buồn đến rồi cũng sẽ qua nhanh, niềm vui cũng chẳng ở lại. Người nghệ sĩ ấy, sau hành trình với Trịnh Công Sơn, chị có thêm nhiều bè bạn thấu hiểu, sẻ chia, nhiều yêu thương của cuộc đời. Và chị, cũng đi qua cả những mất mát riêng tư. Ấu cũng là lẽ thường tình của cuộc đời. Chị không trốn vào âm nhạc, bởi với Giang Trang, âm nhạc là một thế giới của cái đẹp, của sự cứu rỗi.

Bar 84 của Giang Trang, không gian của hoài niệm, của những đêm nhạc rock, jazz... Quán bar như một khu vườn yên tĩnh giữa phố xá ồn ào, một tụ điểm văn hóa của nghệ sĩ Hà Nội. Có thể, sau Trịnh Công Sơn, Giang Trang lại rong ruổi với một cuộc chơi khác, để thỏa mãn những câu hỏi của chị về cuộc đời, phận người, về lịch sử âm nhạc Việt Nam. "Chơi thôi mà". Lúc nào Trang cũng nói vậy. Nhưng người nghệ sĩ, phải đủ trải nghiệm, đủ văn hóa mới tới được chữ "chơi" nhẹ tênh đó. Trang ngại đám đông, không bao giờ gán cho mình một danh xưng, hay có mang vật điều gì đó ngoài âm nhạc. Mọi thứ đến tự nhiên như đời sống, tự nhiên như tiếng hát của chị. Đó cũng là cách Giang Trang ghi dấu mình trong cõi đời mênh mông. ■

CA SĨ GIANG TRANG VỚI NHỮNG KHẮC KHOẢI CÙNG NHẠC TRỊNH:

EM LÀ TÔI,
VÀ TÔI
CŨNG LÀ EM

VIỆT HÀ

Tôi nhớ Giang Trang, trong bộ áo dài trắng ở nhạc Tranh cách đây chừng 10 năm. Bé nhỏ, gầy guộc và hư hao. Ngày đó tôi nghĩ, Trang sinh ra để hát nhạc Trịnh, giọng hát mộc, tự nhiên, vừa thực vừa hư ảo của Trang sinh ra để dành cho âm nhạc Trịnh Công Sơn. Nhưng Trang không chỉ dừng lại ở một người hát. Giang Trang hát Trịnh Công Sơn trong một tâm thế khác, của một người quan sát, tìm hiểu về văn hóa cá thể một nhạc sĩ. Trong mắt tôi, Trang là số ít người chơi nhạc có tư tưởng.

teur để cuối cùng xem âm nhạc của Sơn, những ca khúc ấy, sức sống của nó thế nào. Không bàn về bối cảnh lịch sử mà chỉ bàn về văn hóa cá thể Trịnh Công Sơn".

Giang Trang chọn khe cửa hẹp, bởi chị hiểu sẽ không có chỗ cho một Giang Trang đứng trên sân khấu với ca sĩ chuyên nghiệp. Nhưng các trung tâm văn hóa sẽ chìa tay cho một người nghiệp dư có tư tưởng. Dự án đầu tiên của Trang được Trung tâm Văn hóa Pháp chấp thuận chỉ trong vòng 24 giờ.

Trang bắt đầu hành trình của mình. Từ "Ngồi bên dòng sông", với ý niệm, Trang là người chứng kiến. Âm nhạc Trịnh Công Sơn như một dòng nước chảy qua cuộc đời và Trang chỉ là một người đến bên dòng sông, để chơi với dòng sông ấy thôi. Nhưng đúng thời điểm tháng 11 năm đó, Trang ốm, có những lúc chính chị cũng phải trải nghiệm cả những lênh đênh của đời sống. Mọi ý tưởng không thể thực hiện. Trang lang thang các quán Hà Nội, tìm ai có thể chơi nhạc với mình thời nhạc Tranh, mở mồm ra là hát, Trang gặp Hòa và Tú "xin". Và ra "Lênh đênh nhớ phố", mộc mạc, tự nhiên. (Trang đổi tên chương trình đầu tiên từ Ngồi bên dòng sông thành Lênh đênh nhớ phố).

7 năm, 5 concept - năm ban nhạc khác nhau. Trang quan niệm "Nếu âm nhạc Trịnh Công Sơn có

Người Hy Lạp cổ đại từng nhiều lần giao tranh với các nhóm nữ chiến binh.

NỮ CHIẾN BINH AMAZON:

THẦN THOẠI VÀ SỰ THẬT

TỬ MINH

Những cảm hứng từ hình tượng đoàn nữ chiến binh mạnh mẽ không bị gò bó trong khuôn phép đã tạo nên tộc Amazon đầy

Tự do sống, tự do yêu, và tự do chết

Nhà sử học cổ đại Herodotus từng kể một câu chuyện ly kỳ.

Vài ngàn năm trước, một nhóm chiến binh người Hy Lạp đã đánh bại tộc Amazon tại sông Thermodon thuộc vùng Pontus, tức là phía bắc Thổ Nhĩ Kỳ ngày nay. Kết cục của phe chiến bại không có gì khác biệt so với thông thường: Hoặc chết trận, hoặc bị bắt. Những người Hy Lạp cổ mang càng nhiều tù binh trở về quê nhà càng tốt. Họ nhốt tất cả vào ba chiếc tàu và căng buồm ra khơi, không biết rằng, những "chiến lợi phẩm" mà họ vừa có được, đang âm thầm chờ đợi cơ hội.

Vốn là người tộc Amazon, những cô gái này đương nhiên không tầm thường cả về ý chí lẫn sức vóc. Hiểu rằng nếu tàu về đến Hy Lạp, họ sẽ chẳng còn cơ hội trở lại với cuộc sống tự do như trước kia, cuộc vượt khơi được tiến hành. Những nữ chiến binh nhanh chóng tìm thấy kho vũ khí, sát hại tất cả người Hy Lạp và chiếm quyền kiểm soát cả ba chiếc tàu.

Vấn đề là, "làm sao để lái tàu trở về nhà?". Những nữ chiến binh này vốn sống trên lưng ngựa, chưa từng chạm đến bánh lái, cũng chưa từng căng buồm chừ đứng nói đến chuyện thông thuộc thủy tính. May thay, nhờ vào gió và sóng của Biển Đen, những con tàu vẫn tìm thấy đất liền, chính là Crimea ngày nay.

Không lâu sau khi lên bờ, người Amazon nghe thấy những âm thanh quen thuộc: tiếng vó ngựa. Người Amazon không thể thiếu ngựa. Vì thế, họ không từ chối cơ hội chiếm lấy bầy ngựa đang được chăn thả nơi đây. Có ngựa rồi, những nữ chiến binh xem như tìm lại đầy đủ phương tiện thiết yếu

trong cuộc sống. Họ bắt đầu rong ruổi, khám phá vùng đất mới và đương nhiên là sống như cách họ vẫn sống ở quê nhà Pontus: Săn bắn, hái lượm, kể cả cướp bóc.

Sự xuất hiện của một nhóm người lạ mặt khiến những cư dân bản địa chú ý. Họ vốn là người Scythia, bộ tộc cũng sống theo kiểu du mục. Nhưng người Scythia nơi đây thì sống thịnh vượng hơn nhờ việc giao thương. Để bảo vệ thành phố nhỏ của mình, người Scythia đáp trả. Sau vài lần giao tranh, họ nhận ra những kẻ lạ mặt hoàn toàn là phụ nữ. Điều này khiến họ phải thay đổi kế hoạch.

Người Scythia không muốn giết những nữ chiến binh lạ mặt mà muốn thu phục họ. Trước kia, tộc Scythia cũng từng có những phụ nữ mạnh mẽ như thế. Nhưng cuộc sống càng thịnh vượng, vai trò của phụ nữ trong tộc càng mờ nhạt dần. Họ lùi về hậu phương, chăm sóc con cái và gia đình, vì thế, ngày càng trở nên yếu mềm.

Những nữ chiến binh Amazon xuất hiện khiến những người đứng đầu tộc Scythia nảy sinh mong muốn khôi phục lại sự mạnh mẽ mà họ từng sở hữu. Tin rằng sự phối ngẫu giữa những chiến binh sẽ sinh ra những chiến binh, họ muốn những cô gái này làm vợ của những nam thanh niên trong tộc, từ đó sinh ra một thế hệ người Scythia mạnh mẽ hơn.

Bằng cách tiếp cận e dè và thân thiện, những nam thanh niên Scythia dần tiến gần đến những nữ chiến binh Amazon. Về cơ bản, họ sống khá giống nhau khi chỉ xoay quanh các hoạt động săn bắn và hái lượm. Vào một ngày nọ, một chàng trai Scythia vô tình bắt gặp một cô gái Amazon ở thảo nguyên. Không cần lời nào, họ quấn lấy nhau, đam mê và cuồng nhiệt. Sau

chất huyền sử trong kho tàng văn hóa nhân loại. Dấu vết từ thực tế đem vào thần thoại, người Hy Lạp đã vẽ nên những nét khác biệt một trời một vực.

cuộc vui, cả hai hứa sẽ gặp lại nhau và mỗi bên sẽ mang theo bạn bè của mình.

Kể từ đó, bất chấp những rào cản về ngôn ngữ, những người Scythia và Amazon kết đôi, hình thành nên những mối quan hệ tình cảm mật thiết. Họ bắt đầu sống chung một cách bình đẳng và tự do, cùng nhau săn bắn, cùng nhau rong ruổi trên thảo nguyên. Dần dần, đến khi hiểu được ngôn ngữ của nhau, những thanh niên Scythia tỏ rõ mong muốn ban đầu: Cưới những cô gái Amazon và kéo họ về với xã hội của mình. Thế nhưng, họ chỉ nhận được sự từ chối.

Phía Amazon thì không từ bỏ cuộc sống tự do. Họ hiểu rằng một khi trở thành những bà vợ Scythia, họ sẽ phải quên đi lưng ngựa và dần trở thành những bà nội trợ. Họ đáp trả những người đàn ông bằng một lời đề nghị khác: "Nếu muốn giữ mối quan hệ với chúng tôi và nếu các anh thực sự mong muốn công bằng, thì hãy về nhà, nhận lấy của cải thuộc về các anh và trở lại đây với chúng tôi. Rồi chúng ta sẽ rời đi, sống theo cách như lâu nay vẫn sống".

Bị thuyết phục bởi lý lẽ của phía Amazon, những người đàn ông Scythia làm đúng như vậy. Họ tiến lên phía Bắc. Họ vượt qua sông Tainais và tìm thấy một vùng thảo nguyên trù phú. Một cuộc sống mới bắt đầu với dòng giống mà sau này người ta gọi là người Sarmatia. Đó là bộ tộc hầu như không có sự phân biệt giới tính. Nam nữ ăn mặc giống nhau, giỏi sử dụng vũ khí cũng như cưỡi ngựa. Phụ nữ Sarmatian thường xuyên săn bắn cùng đàn ông, hoặc thậm chí là một mình.

Đó là một trong những bằng chứng hùng hồn cho thấy, tộc

Amazon, hoặc chí ít, là những nữ chiến binh được gán cho tên gọi này, thực sự tồn tại ở thời cổ đại. Tại rất nhiều di chỉ khảo cổ học xung quanh Biển Đen, người ta đã tìm thấy xương và vũ khí của những nữ chiến binh ấy. Đa phần vũ khí thường gắn liền với dân du mục như cung tên, kiếm, giáo, dao găm, khiên và cả áo giáp. Xương của họ bị gãy, vỡ hoặc đầy rẫy những vết thương. Họ đã sống, chiến đấu, và chết như người đàn ông.

Quan trọng hơn cả, những nữ chiến binh này có tính cách và cuộc sống rất khác so với những gì được miêu tả trong thần thoại Hy Lạp. Không có chuyện cắt một bên ngực. Không có chuyện họ là những trinh nữ cực kì căm ghét đàn ông. Càng không có chuyện họ phối ngẫu với đàn ông chỉ để duy trì nòi giống cho xã hội toàn nữ. Trên thực tế, họ có bề ngoài như phụ nữ ở bất kì nơi đâu. Họ cũng sống chung một cách hoà thuận với đàn ông, cũng thực hiện nghiêm túc thiên chức làm mẹ. Điểm khác biệt, có chăng, chính là đời sống tình dục có phần tự do hoặc cũng có thể xem là phóng túng.

Những nữ anh hùng đều phải chết!

Có quan điểm cho rằng, nhờ quá trình giao thương, người Hy Lạp cổ đại đã gặp gỡ, thậm chí là chiến đấu với những nữ chiến binh này và rồi lấy họ làm cảm hứng cho những câu chuyện thần thoại. Ở đó, những nữ chiến binh với tính cách và đặc trưng khác hoàn toàn với phụ nữ Hy Lạp, dưới tên gọi chung là tộc Amazon, trở thành đối tượng tương xứng với những người hùng Hy Lạp.

Một trong những câu chuyện đáng nhớ nhất về tộc chiến binh Amazon trong thần thoại Hy Lạp là cuộc chiến giữa Nữ hoàng Penthesilea và Achilles, trong bối cảnh cuộc chiến thành Troy. Vị nữ hoàng xinh đẹp không ngần ngại thể hiện sự thiện chiến của mình. Chuyện kể rằng nàng xuyên qua trận địa như sấm sét, lấy mạng vô số kẻ địch. Về phần Achilles, chàng bị vẻ đẹp của Penthesilea thu hút và bị lòng dũng cảm của nàng quyến rũ. Khoảnh khắc đối mặt nhau chiến trường cũng là khoảnh khắc người hùng của Hy Lạp sa vào lưới tình của Nữ hoàng Amazon. Nhưng đáng tiếc, tất cả đã quá muộn. Penthesilea bị Achilles đánh bại và gục chết trong chính vòng tay chàng.

Ở một câu chuyện khác, Theseus, trong thời gian cùng Heracles đến vùng đất của tộc Amazon, đã đem lòng yêu nữ hoàng Antiope. Đôi trai tài gái sắc mau chóng làm đám cưới và trở về Athens.

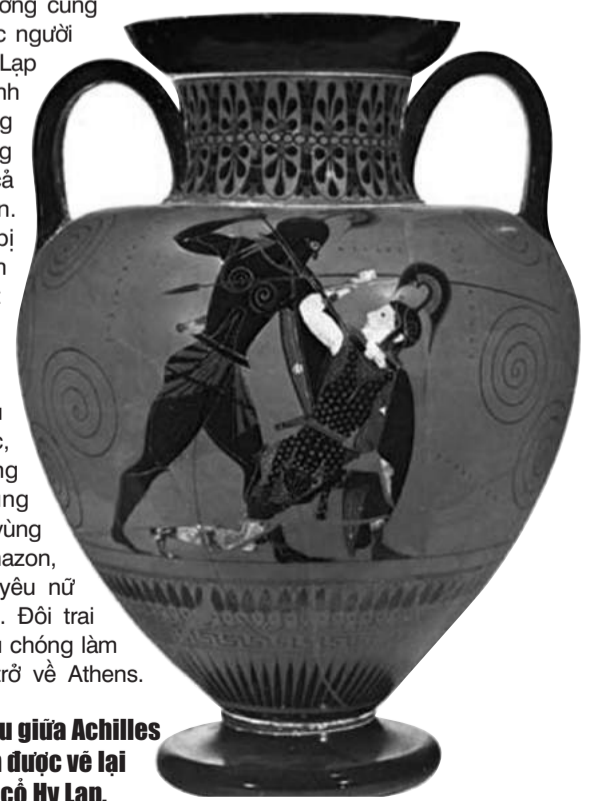
Cảnh chiến đấu giữa Achilles và Penthesilea được vẽ lại trên bình gốm cổ Hy Lạp.

Nhưng những người Amazon không cho phép nữ hoàng của họ bị giam cầm ở Hy Lạp. Họ kéo quân vây hãm Athens. Cuộc chiến gây ra rất nhiều thương vong. Antiope rất yêu chồng và cũng không muốn trở về Amazon. Vì thế nàng chọn bảo vệ Athens thay vì đứng về phía các chị em. Không may, Antiope mất mạng vì một mũi tên đi lạc. Trận chiến kết thúc. Người Amazon kéo quân trở về cố hương trong niềm thương tiếc nữ hoàng của họ.

Thú vị là, số phận của những nữ chiến binh Amazon, qua lời kể của người Hy Lạp, thường không mấy khi có hậu. Dù cho có tài năng, có đẹp đẽ, có anh hùng như thế nào đi chăng nữa, tất cả đều phải chết. Càng thú vị hơn nữa, Amazon là bộ tộc ngoại bang hiếm hoi chiếm một vị trí trang trọng trong thần thoại Hy Lạp. Họ luôn thất bại nhưng thất bại ấy luôn mang màu sắc bi tráng, tiếc nuối chứ không có nét hèn mọn như những kẻ thù khác.

Phải chăng, tất cả những điều ấy xuất phát từ mâu thuẫn trong quan điểm của người Hy Lạp cổ đại đối với những nữ chiến binh? Một mặt xem họ là đối trọng của người hùng, nhưng cũng tin rằng một mối quan hệ tình cảm giữa đôi bên là không nên tồn tại. Một mặt ngưỡng mộ những nữ chiến binh ngoại bang, nhưng một mặt không hề muốn nữ giới Hy Lạp sống phóng túng và lấn át vị thế xã hội của nam giới?

Chỉ biết, thần thoại Hy Lạp cũng kể rằng, đã từng có một người phụ nữ mạnh mẽ, hoang dã và sở hữu tài năng phi thường như những nữ hoàng Amazon. Nàng tên Atalanta, đứa con gái không mong muốn của vua Iasus. Nàng lớn lên giữa rừng rậm nhờ sự nuôi dưỡng của loài gấu và nhờ khả năng chiến đấu tuyệt vời. Nàng lập nhiều chiến công hiển hách để rồi được vua cha công nhận. Nàng kết hôn với Hippomenes, người đàn ông thông minh và xuất sắc không kém. Họ sống một cuộc sống tự do, không bị kiểm chế bởi bất kì khuôn phép nào. Đó là hành động khiến chư thần Hy Lạp không chấp nhận. Để rồi, họ biến đôi vợ chồng thành sư tử, phải mãi mãi chia lìa... ■

SAU BỨC MÀN BÍ MẬT

Đoàn viễn chinh Nam Cực

Được mệnh danh như vậy, nhưng "Đoàn viễn chinh Nam Cực" đầu tiên được Adolf Hitler phái đi chỉ gồm 33 quân nhân cường tráng (và cực kỳ trung thành với chế độ Quốc xã), cùng chiếc hải hạm mang tên MS Schwabenland (được đóng năm 1925). Họ được dẫn đầu bởi Alfred Rischer, người được tấn phong làm Tổng tư lệnh quân đội viễn chinh Nam Cực.

Theo tờ *The Globe Times* tìm hiểu sau này, thậm chí, để bảo đảm an toàn tuyệt đối cho chuyến hải hành, trước khi Schwabenland lên đường, cơ quan cảnh sát mật Gestapo của Đức Quốc xã đã tiến hành thêm một lần sát hạch. Kết quả: Chỉ có 24 người đáp ứng được đầy đủ tiêu chuẩn, và lên đường. 9 người còn lại bị loại. Lúc Schwabenland nhổ neo rời cảng Hamburg (tháng 12-1938, nghĩa là cách đây đúng 80 năm), Gestapo còn cảnh cáo: Ai tiết lộ bí mật nhiệm vụ, nhân thân người đó sẽ lập tức bị đưa vào trại tập trung - nơi tất cả đều hiểu là "địa ngục trần gian".

Tháng 1-1939, thủy thủ đoàn của Schwabenland đặt chân lên miền "Đất Nữ hoàng Maud" (Queen Maud Land, vốn rộng tới 2,7 triệu km²) ở Nam Cực, nơi Na Uy tuyên bố chủ quyền. Chỉ trong vòng vài tuần, những máy bay cất cánh từ đường băng trên Schwabenland đã thực hiện tổng cộng 15 chuyến bay khảo sát, trên một khu vực rộng tới 600.000km², chụp hơn 10.000 tấm ảnh. Và sau đó, những lá cờ ba màu đen - trắng - đỏ mang biểu tượng thập ngoặc được cắm xuống. Nước Đức Quốc xã tuyên bố chủ quyền từ 20 độ kinh Đông đến 10 độ kinh Tây trên vùng này, đổi tên nó thành Neuschwabenland.

Cái tên ấy được quốc tế hóa thành New Swabia (Miền Swabia mới). Swabia, chính là tên con tàu MS Schwabenland, cũng là tên một vùng đất cổ xưa mang tính "phát tích" của dân tộc Đức. Đặt chúng cạnh nhau, không cần quá cố gắng, ai cũng có thể cảm nhận được quyết tâm chinh phục miền băng giá này của Adolf Hitler.

Tháng 2-1939, tàu MS Schwabenland lại lên đường, trở về Đức từ Neuschwabenland.

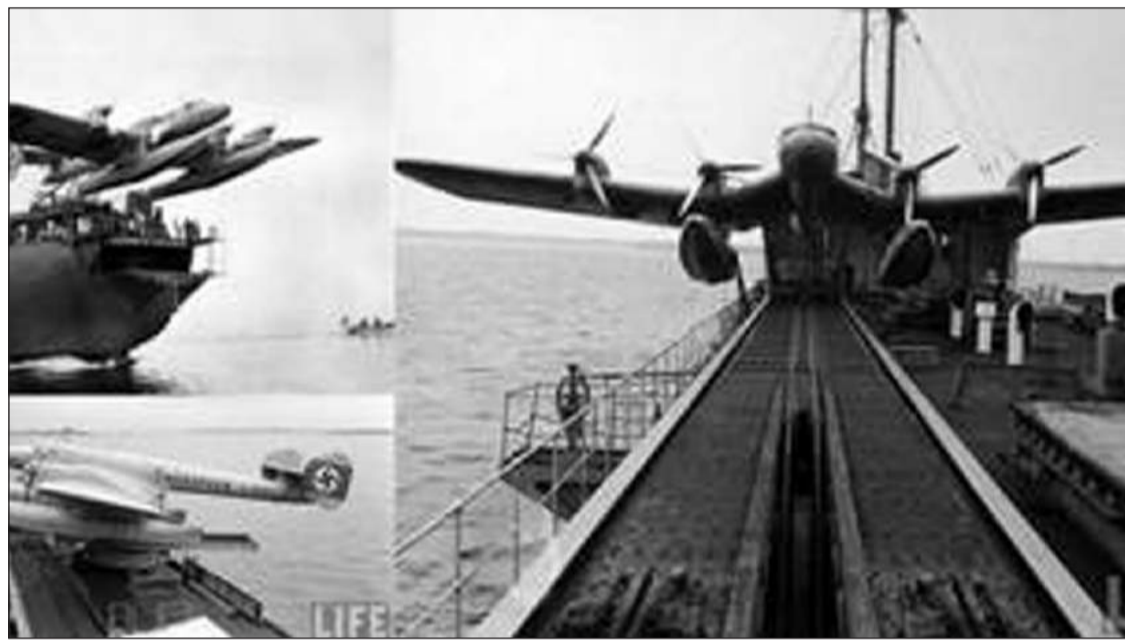
Khởi nguồn của tham vọng

Cho dù sau này, Neuschwabenland

**LỬA CHIẾN ÂM Ỉ
DƯỚI GIÁ BĂNG
NAM CỰC**

THIÊN THƯ

Suốt quá trình trỗi dậy và bành trướng lãnh thổ trong Đệ nhị Thế chiến, chiến trường chính của quân đội Đức Quốc xã hầu như chỉ tập trung ở cựu lục địa - nơi Adolf Hitler muốn giành được nhiều "không gian sinh tồn" nhất cho "chủng tộc Aryan thượng đẳng". Tuy nhiên, ít ai biết, để phục vụ những tham vọng còn lớn lao hơn cũng như những nhu cầu tương đối bức thiết từ thời cuộc, Nam Cực - mảnh đất lạnh giá vắng dấu chân người - cũng đã từng được đặt vào tầm ngắm của nhà độc tài Đệ tam Đế chế.

Máy bay cất cánh từ đường băng tàu MS Schwabenland

được gửi gắm khá nhiều toan tính vĩ mô mang tính chất chiến lược địa chính trị cũng như địa quân sự của nhà độc tài Đức Quốc xã, thì đầu tiên, việc hướng tầm mắt đến Nam Cực lại hoàn toàn chỉ nhằm phục vụ những nhu cầu "trần tục" của xã hội và người dân Đức.

Đầu thập niên 1930, dầu cá voi chính là nguyên liệu chủ yếu được ngành công nghiệp Đức (cũng như quốc tế) lựa chọn để sản xuất xà phòng và bơ Margarine. Ở thời điểm đó, các đội tàu săn cá voi của Na Uy chiếm vị trí quán quân về sản lượng săn bắt cá voi trên thế giới. Mỗi năm, nước Đức phải nhập từ Na Uy khoảng 200.000 tấn dầu cá voi, để đáp ứng nhu cầu trong nước. Na Uy xây dựng được

nhiều trạm căn cứ cho các đội săn bắt cá voi hoạt động ở Nam Cực, và không ít quan chức Đức Quốc xã cũng đã lên tiếng đề nghị xây dựng những trạm như vậy, cho các đội tàu Đức.

Nhưng, nước Đức, đến lúc ấy, chưa từng sở hữu đất đai ở Nam Cực. Cho đến năm 1938, khi một đội tàu săn bắt cá voi của Đức trở về thành công rực rỡ, và cũng là khi Adolf Hitler cảm thấy đã sẵn sàng cho những cuộc chinh chiến long trời lở đất, động lực mới trở nên thực sự mạnh mẽ. Theo kế hoạch của mình, sau khi sáp nhập Áo, xé lẻ và thôn tính Tiệp Khắc, đánh chiếm Ba Lan, nước Đức Quốc xã sẽ phải đánh bại Pháp, rồi đổ đầu trực tiếp với Anh - đệ nhất cường quốc trên biển, cũng là

giống dân mà Adolf Hitler đánh giá là "can trường và bền bỉ, có nhiều nét tương đồng với chủng tộc Aryan" (theo cuốn **Hitler và các danh tướng Đức Quốc xã** - Raymond Cartier). Chuẩn bị cho điều đó, hải quân Đức rất cần các căn cứ trên các hải trình.

Và Nam Cực là một nơi tương đối dễ giành giật. Hải quân Na Uy, cũng như tiềm lực quân sự của Na Uy, không đáng sợ như hải quân Anh, không đáng gờm như hải quân Pháp hay hải quân Hà Lan, cũng không quá gần gũi để phải "khó ăn khó nói" như hải quân các nước phát xít Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha.

Giấc mơ chết yểu

Chuyến trở về trong thành công của tàu MS Schwabenland đã tạo nên rất nhiều phần khích cho Adolf Hitler. Thực ra, trong khoảng một tháng ở Neuschwabenland, thủy thủ đoàn dưới tay Alfred Rischer đã kịp xây dựng một căn cứ nhỏ, đủ để làm bàn đạp cho các cuộc thám hiểm sâu vào bên trong phần lục địa. Máy bay đã phát hiện thấy suối nước nóng và một số hệ sinh quyển với thực vật phong phú, đủ để vạch ra các kế hoạch lớn hơn nữa.

Việc xây dựng căn cứ quy mô hơn, trong các giai đoạn thời tiết thuận lợi của năm 1939-1940 và 1940-1941 đã được Hitler chuẩn y. Tuy vậy, lịch trình đã

không thể diễn ra như dự kiến, với quá nhiều biến cố của đoàn đầu Đệ nhị Thế chiến. Xâm chiếm Ba Lan, đánh tan quân đội Pháp để vào duyệt binh ở Paris trong thời gian kỷ lục, nhưng eo biển Manche trong vai trò con hào tự nhiên cùng sự quả cảm của binh sĩ Anh đã khiến những trận không kích điên cuồng của không quân Đức vào Luân Đôn không đạt được hiệu quả như mong muốn.

Lục quân Đức quay sang phía Đông, và cỗ máy chiến tranh lại phải tận lực phục vụ hướng đi ấy. Cuộc chiến tranh Vệ quốc vĩ đại của Hồng Quân Liên Xô làm phá sản mọi toan tính của quân đội Đức, chưa kể đến những lần Adolf Hitler phải ra lệnh chia quân xuống cứu quân phát xít Ý đồng minh ở Nam Âu hay Bắc Phi, cũng chưa kể đến những sự thiếu hụt không thể bù đắp về hậu cần.

Và dự án về căn cứ quân sự ở Nam Cực vẫn mãi chỉ là những phác thảo trên giấy. Cho dù, năm 1940, sau khi đánh bại Pháp, Tổng tư lệnh Hải quân Đức - đô đốc Erich Johann Albert Raeder đã được lệnh nghiên cứu kỹ lưỡng hơn nữa tính khả thi của dự án này, nhằm giành quyền kiểm soát Nam Đại Tây Dương. Cho dù, mùa Giáng sinh năm 1940 ấy, hải quân Đức đã chiếm đảo Kerguelen ở Nam Ấn Độ Dương, xây dựng căn cứ tập kích tàu thuyền của phe Đồng minh. Cho dù, Na Uy không có cách nào ngăn quân Đức bành trướng quanh những vùng duyên hải còn lại của Queen Maud Land. Cho dù, Tư lệnh binh chủng tàu ngầm Đức - Đô đốc Karl Doenitz - cũng đã nhận lệnh trực tiếp từ Hitler, về việc phải xây dựng bằng được một căn cứ quân sự đúng nghĩa ở Neuschwabenland.

Doenitz hiểu rất rõ tầm quan trọng của một căn cứ như vậy, khi chính ông là cha đẻ của "chiến thuật bầy sói" (tập kích bất ngờ, chia cắt và rút lui nhanh) dành cho lực lượng tàu ngầm của mình. Song, điều khiến ông do dự là điều kiện tự nhiên khắc nghiệt ở Nam Cực tạo nên quá nhiều rủi ro cho những tham vọng, đặc biệt là khi không thể tiếp vận thuận sẽ.

Không chỉ vậy, hải quân Anh cũng đã cảm nhận và phán đoán được ý đồ của Hitler, kể cả từ thực địa lẫn từ các nguồn tin tình báo. Từ năm 1941, tàu chiến Anh các loại tăng cường tập trung về khu vực ấy. Họ phá hủy mọi căn cứ của Na Uy, nhằm ngăn Đức tận dụng.

Karl Doenitz buộc phải trì hoãn, buộc phải thuyết phục Hitler nhẫn nại. Và lần trì hoãn này trở thành mãi mãi, bởi cho đến khi lá cờ chiến thắng của Hồng quân Liên Xô tung bay trên nóc tòa nhà Quốc hội Berlin, không còn cơ hội nào để nước Đức Quốc xã mơ mộng đến Nam Cực - Neuschwabenland của họ nữa.

Đến cả những đòi hỏi, yêu cầu, năn nỉ kéo dài suốt cuộc chiến của Karl Doenitz, về việc đầu tư tăng cường sức mạnh cho lực lượng tàu ngầm, cũng hầu như chẳng được đáp ứng bao giờ... ■

Tàu MS Schwabenland

* Schwabenland không chỉ là một chiến hạm hay một tàu vận tải bình thường. Với sự ưu ái của các lãnh đạo cao cấp Đức Quốc xã, nó được trang bị đạt chuẩn gần như một tàu sân bay cỡ nhỏ, để có thể dễ dàng nhận các chuyến tiếp vận bằng đường không.

* Alfred Rischer (23/5/1879 - 30/3/1963), trước khi nhận nhiệm vụ chỉ huy Schwabenland, là một thuyền trưởng, một nhà thám hiểm, cũng đã từng là một quân nhân lừng danh của nước Đức trong Đệ nhất Thế chiến.

"Hết thời" không phải là từ mà người viết nghĩ ra và tự đánh giá. Nó là từ mà chính tờ báo *Munhwa Ilbo* của Hàn Quốc đã dùng trong một bài viết mới đây về Park. Và đây là một đánh giá khách quan, chính xác. Bởi thời đỉnh cao nhất trong sự nghiệp huấn luyện của Park đã diễn ra cách đây 16 năm, khi ông là trợ lý số 1 cho HLV trưởng Hàn Quốc tại VCK World Cup 2002 - Guus Hiddink. Cũng trong năm đó, ông Park được giao nhiệm vụ dẫn dắt Đội tuyển Olympic Hàn Quốc tại kỳ Olympic ngay trên sân nhà. Từ đệ tử anh hào World Cup đến huy chương vàng bóng đá nam Olympic, đây là mục tiêu chắc nịch mà giới mộ điệu bóng đá xứ Hàn đặt ra. Và đây cũng là một thách thức, một áp lực lớn chưa từng thấy trong cuộc đời cầm quân của Park Hang Seo. Kết quả: Đội tuyển Olympic Hàn Quốc chỉ giành được huy chương đồng, và Park Hang Seo thất vọng với chính bản thân mình. Không biết có phải vì sự thất vọng lớn quá hay không mà mãi đến năm 2005 ông mới chính thức cầm quân trở lại, ở cấp độ CLB, và gặt hái một vài thành công nho nhỏ. Đến năm 2015, khi ông chấp nhận về dẫn dắt đội bóng quê hương Changwon thì ở Hàn Quốc, ai cũng bảo ông coi như đã đoạn tuyệt với sự nghiệp đỉnh cao. Thực tế năm 2017, ngay cả khi đã nhận lời làm HLV trưởng Đội tuyển Việt Nam, Park Hang Seo vẫn còn nhiệm vụ dẫn dắt Changwon trong một vài trận đấu cuối cùng của mùa giải, và đây là những trận đấu mà đội bóng của ông phải vật lộn đủ kiểu để... không xuống hạng.

Nhìn ở phương diện hình ảnh, khi ông Park tới Việt Nam thì rất nhiều tờ báo Việt Nam khai thác cái biệt hiệu "Mr ngủ gật" mà báo giới Hàn Quốc từng đặt cho ông. Chẳng là, một tay phóng viên ảnh lấu lỉnh nào đó chụp được cảnh ông đang... nhắm mắt khi ngồi trên cabin huấn luyện. Đây có thể chỉ là một khoảnh khắc nhắm mắt để cầu nguyện - như một thói quen mà ông vẫn hay thể hiện sau này trên ghế thuyền trưởng Đội tuyển Việt Nam. Đây có thể chỉ là một khoảnh khắc nhắm mắt nghỉ ngơi trong một trận đấu căng thẳng. Hoặc đơn giản, đây có thể chỉ là một khoảnh khắc nhắm mắt lơ đãng, đây cơ học. Chứ thực tế là ông không hề ngủ gật. Thế nên trong ngày ra mắt vai trò thuyền trưởng Đội tuyển Việt Nam, khi nghe một chi phóng viên đề cập thẳng đến 3 chữ "Ngài ngủ gật" thì ông Park nói ngay: Ô! Đó chỉ là câu chuyện của truyền thông, chứ không có thật. Hẳn nhiên, báo chí Hàn Quốc và giới bóng đá Hàn Quốc cũng thừa hiểu đây là chuyện không có thật. Vậy thì tại sao họ vẫn cố gán cái biệt hiệu "Ngài ngủ gật" vào ông? Rất có thể, biệt hiệu ấy để ám chỉ một con người đã đi qua thời sống động nhất, tươi sáng nhất của một cuộc đời cầm quân.

Về phía Việt Nam, dù cũng

PARK HANG SEO: BÀI HỌC "THIÊN THỜI" TỪ MỘT NGƯỜI "HẾT THỜI"

DIỆP XUA

Đến Việt Nam cầm quân trong bối cảnh là một người hết thời ở Hàn Quốc, ông Park Hang Seo không được giới bóng đá Hàn Quốc đánh giá cao, và cũng không được làng bóng Việt đặt quá nhiều kỳ vọng. Bản hợp đồng của ông với Liên đoàn bóng đá Việt Nam (VFF) chỉ kéo dài 2 năm, và ở vạch xuất phát đầu tiên nhiều người trong cuộc từng nghĩ đây là 2 năm "chơi xỏ số". Không ai ngờ con người đã hết thời và tưởng như sẽ kết thúc sự nghiệp trong lặng lẽ ở Hàn Quốc lại bỗng tìm thấy thiên thời ở môi trường làm việc mới toanh.

có không ít mỉa từ được lãnh đạo VFF đưa ra, nhưng có một sự thật, thời điểm ấy, ông Park cũng chỉ thuộc diện "phương án 2" mà thôi. Năm 2017, sau khi HLV trưởng Nguyễn Hữu Thắng từ chức, và sau khi bối tung các mối quan hệ - các tập hồ sơ, VFF thoát tiên chốt một ông thầy châu Âu. Thậm chí những thương thảo đầu tiên đã diễn ra, nhưng vì vấn đề lương thưởng mà bất thành phút cuối. Đúng lúc ấy, ông phó chủ tịch tài chính Đoàn Nguyên Đức đọc được hồ sơ của ông Park, và thế là dàn lãnh đạo VFF bay nhanh sang Hàn Quốc đặt vấn đề - chụp ảnh lưu niệm - rồi thông báo mọi thứ trên Website Liên đoàn - nhanh và bất ngờ đến mức ngay cả những tay săn tin giỏi nhất cũng phải giật mình. Thế đấy, Park Hang Seo sang Việt Nam trong bối cảnh mà nơi tiền ông đi thì tin rằng ông đã "hết thời" còn nơi đón ông về thì cũng chỉ nói những câu chung chung "chúng tôi tin tưởng...", "chúng tôi hy vọng..." như trong bất cứ một cú bắt tay, một cuộc

giao kèo làm ăn nào khác.

Nhưng có một chi tiết lạ, đáng chú ý, đó là ngày đầu tiên hiện diện ở sân bay Nội Bài (Hà Nội) cùng người trợ lý trẻ trung của mình, Park Hang Seo mặc một chiếc áo vest màu xanh da trời. Chiếc áo giúp ông nhìn trẻ hơn so với cái tuổi 59 và tươi hơn so với cái thần thái và sắc mặt mình. Cái áo màu xanh da trời ấy, rất có thể là một chủ ý của "người hết thời". Bởi với cái áo màu xanh da trời - màu hy vọng ấy, "người hết thời" hy vọng sẽ có một trang mới mở ra?

Và đúng là trang mới đã mở ra, trơn tru, thuận lợi đến mức mà có thể trong thâm tâm mình, chính ông cũng không dám nghĩ. Lần đầu tiên cầm Đội tuyển U.23 Việt Nam đá giải giao hữu M.150 Cúp tại Thái Lan, Park có được thắng lợi 2 sao trước chủ nhà Thái Lan. Thắng Thái, trong lần đầu gặp Thái, trong giải đầu cầm quân - đây là điều không nhiều người tin Park làm được. Cũng giống như ngay sau đó, chẳng ai tin

Đội tuyển U.23 của Park có thể vào tới chung kết giải vô địch U.23 châu Á tại Thường Châu - Trung Quốc, cái địa danh mà bây giờ đã trở thành vết son chói lọi trong ký ức của người hâm mộ bóng đá Việt Nam. Hai chiến tích sau đó thì dễ tin hơn, vì nó ít nhiều nằm trong kế hoạch: bán kết môn bóng đá nam Asiad và chung kết AFF Suzuki Cup 2018. Thế là từ chỗ "hết thời", Park Hang Seo bỗng trở thành một người làm chủ "thiên thời". Thế là từ chỗ bị chính báo giới Hàn Quốc ví von là "Ngài ngủ gật" Park khiến một số phóng viên Hàn đã phải cất công sang Việt Nam, bám theo Park, bám theo Đội tuyển Việt Nam để trả lời câu hỏi: Rốt cuộc, điều gì đã xảy ra với người đàn ông này?

Điều gì vậy?

Về mặt khách quan, phải thấy Park may mắn hơn một số người tiền nhiệm của mình ở Đội tuyển Việt Nam khi được làm thầy của một thế hệ cầu thủ sạch tinh tươm. Các HLV ngoại trước đây như Riedl, Tavares, Calisto, Falko Goetz, Miura... không hề có được điều đó. Chính vì vậy mà họ luôn phải cầm quân trong cảnh soi từ đối thủ soi vào, rồi lại soi từ đội mình soi ra. Soi kỹ, soi cẩn thận mà đôi khi vẫn... phá sản như thường. Ngược lại, thế hệ cầu thủ của Park bây giờ không tạo ra bất cứ tỳ vết bí hiểm nào, cho nên "cảm" họ và "kiến" họ dễ dàng hơn. Đây cũng là một thế hệ cầu thủ ít nhiều được đào tạo của các lò đào tạo trẻ có bản sắc như Hà Nội, PVF, Hoàng Anh Gia Lai... Chính vì thế, từ kỹ năng chơi bóng, tư duy chiến thuật đến các ứng xử với truyền thông, xã hội đều có nhiều điểm vượt trội hơn hẳn so với những thế hệ cầu thủ được tạo nên bởi chủ nghĩa kinh nghiệm trước đây. Tóm lại, Park là một ông thầy mới của một thế hệ cầu thủ mới - thế hệ đầu tiên cho một giai đoạn đào tạo mang tính rết lõi của nền bóng đá nước nhà.

Nhưng nếu bảo chỉ nhờ có thế mà Park thành công thì phiến diện. Bởi vẫn những câu thủ ấy, nếu rơi vào tay một HLV

thiếu khả năng tổ chức nhân sự, đọc trận đấu thì kết quả nhận lại có thể đã rất khác rồi. Điểm ấn tượng nhất mà bản thân Park tạo ra chính là sự quyền biến của một vị tướng cầm quân đánh trận. Khi gặp Malaysia ở vòng bảng AFF Cup năm nay chẳng hạn, ai cũng nghĩ đội bóng của Park sẽ tận dụng lợi thế sân nhà để tấn công, nhưng thực tế đây lại là trận đấu mà Park xua quân lên cao, Pressing ngay từ khi bắt nhịp. Trong lối cầm quân của Park, không có những nguyên tắc theo kiểu, đã là đội trưởng thì nhất định phải vào sân, hay đã là quân Hoàng Anh thì phải được đảm bảo một tỷ lệ nhất định nào đó trong đội hình xuất phát, bất chấp việc người quyết định đưa mình về là ông chủ Hoàng Anh. Cái sự "quyền biến" này thì Park rất giống với Calisto, và rất khác với những Miura, Riedl. Một điểm giống khác giữa Park và Calisto là cả hai cũng đều là những chuyên gia thổi lửa, và đều thực hiện những chỉ đạo rất mạnh mẽ trên ghế huấn luyện, dù xét về hình thức, hai người thuộc hai thế giới khác xa nhau.

Rất có thể sau bản hợp đồng ngắn hạn 2 năm, Park sẽ ở lại Việt Nam thêm một chu kỳ nữa. Và ở chu kỳ tiếp theo này, thành hay bại chỉ có thời gian trả lời. Nhưng đến lúc này, ít ra Park đã tạo nên một câu chuyện thú vị về một con người đi từ "hết thời" đến "thiên thời". Điều chúng ta suy ngẫm là liệu có thể tìm ra một nguyên tắc mang tính triết lý nào để đi qua hai cực rất khác nhau của cùng một chữ "thời" này không?

Trong ngày Park ra mắt vị trí thuyền trưởng Đội tuyển Việt Nam, một nhà báo Việt Nam từng hỏi: Quảng thời gian làm trợ lý cho HLV Guss Hiddink, điều lớn nhất ông học được là gì? Câu trả lời: Điều lớn nhất tôi học được là phải biết cách biến khó khăn thành cơ hội!

À, ra thế! ■

TRÀ DƯ TỬ HẬU

1. Đội tuyển bóng đá quốc gia vào bán kết giải AFF Suzuki Cup, Liên đoàn Bóng đá Việt Nam (VFF) loay hoay mãi không tìm ra cách bán vé thuận tiện nhất để phục vụ người hâm mộ. Nước mình, có lẽ là một trong những quốc gia cuồng nhiệt bóng đá nhất thế giới, bản thân Ngô xem đội tuyển quốc gia thi đấu cũng chảy nước mắt nhiều lần vì xúc động hoặc vì xót các cầu thủ trên sân.

Trong lúc VFF chưa tìm ra cách bán vé khoa học nhất thì vé chợ đen ngập tràn ngoài sân vận động. Tất nhiên thì vé chợ đen được bán giá cao hơn rất nhiều lần so với giá vé gốc của VFF. Vừa rồi, có anh bảo vệ của VFF bị bắt vì trót nhập vai dân phe vé để bán vé chợ đen ấy.

Ngô tôi tin rằng chúng ta đều biết vé chợ đen ấy ở đâu ra, có ngàn vạn cách để người ta kiếm chác từ những cái mà chúng ta quen miệng gọi là vị trí hay nơi công tác. Lời nói không phủ nhận được hành động, VFF am tường đường đi của những tấm vé chợ đen hơn Ngô, nên không cần bàn luận thêm cho tốn chữ làm gì. Chẳng qua, Ngô tôi tính tình thất thường, sớm nắng chiều mưa khuya có giông rải rác nên tự mình nghĩ rồi tự mình thờ dài thôi.

Có bao nhiêu lần mà cả quốc gia được sống chung cùng một thứ cảm xúc hân hoan, có bao nhiêu cơ hội mà cả quốc gia được hòa chung một bầu không khí hưng phấn, có bao nhiêu khoảnh khắc mà những cá nhân xa lạ vẫn thấy gần gũi tình thân vui vẻ cười đùa... Trên thực tế, ngoại trừ khúc khải hoàn sau cuộc chiến thì chỉ có bóng đá mới đưa người ta cùng đến với nỗi niềm đó.

Vậy mà, nhân thời điểm này thì lại có những toan tính vụn vặt xuất hiện. Người Việt mình, thương thì thương vô cùng, quý thì quý vô cùng, nhưng những tư lợi này bao nhiêu lâu không bỏ được, bao nhiêu lâu không thể vì niềm vui ấy mà khoan dung lòng mình được.

Hệt như vé tàu vé xe ngày Tết, cũng phải cố gom cho thật nhiều vé vào bằng cách này hay cách kia, để rồi biết người làm ăn xa nhớ quê quay về mùa sum họp, để rồi biết con cái muốn đoàn tụ cùng mẹ cha, cô công nhân anh thợ xây muốn về quê chăm nom con cái sửa sang nhà cửa đón năm mới... Biết hết để rồi bắt chẹt người ta, biết hết để rồi nâng giá vé lên, ai ra sao cũng được miễn mình thu về được món lợi là đủ rồi.

Không chỉ mỗi chuyện vé này đâu, còn hàng hà sa số những câu chuyện khác trong đời sống mà người ta bắt chập hết miễn sao mình cảm thấy thuận tiện, miễn sao mình thỏa mãn cái được thu về mình.

Thi thoảng Ngô nhận được điện thoại của bạn bè, thường nhờ cái này cái kia, toàn là những chuyện lật vạt thôi. Nói bạn đọc bỏ quá cho chứ có cái Ngô cũng vì nể quá mà nhận lời, đa phần đều từ chối. Đó là chuyện xin được ưu tiên trong khám bệnh, xin một chỗ nằm trong bệnh viện...

Ngô đi khám bệnh khi không may gặp vấn đề này vấn đề kia, đều xếp hàng đợi đến phiên. Mấy lúc thấy người ta chen ngang hoặc có nhân viên của bệnh viện dẫn thẳng vào trước, Ngô không cau gắt gì

VÉ XEM ĐÁ BÓNG, VÉ TÀU VÉ XE

NGÔ NGUYỆT HỮU

Có mỗi chuyện vé mà cũng loạn lên được, từ vé xem đá bóng đến vé tàu vé xe. Mấy nghìn năm văn minh âm tính của dân tộc mình vẫn không có biến chuyển gì mới, vì cái lợi nhỏ xíu xiu cũng bắt chẹt người khác, vì cái phần mình được bé bé thôi cũng muốn hơn thua với người khác.

Lẩn thần nghĩ ngợi, quản quan buồn buồn.

Minh họa: Lê Phương

cũng không có cảm giác gì. Chỉ là tự nhiên vụt lên ý nghĩ, chen ngang như vậy thì có một người phải đợi lâu hơn chút nữa. Trong lúc, theo lẽ công bằng thì họ vừa bị chiếm đoạt quyền lợi chính đáng của họ. Và những trái ngang lớn hơn từ hiện thực luôn khởi nguồn từ những điều tưởng chừng không đáng gì này.

2. Mỗi cá nhân đều có thiện lương, hoặc là do đời sống phồng túng khiến thiện lương này bị phủ mờ hoặc là bởi những toan tính quá đỗi bản năng khiến thiện lương này ngủ yên. Nếu mỗi cá nhân tự có ý thức đánh thức thiện lương trong mình đây, hẳn nhiên cuộc đời sẽ trở nên tốt đẹp biết mấy.

Vừa rồi trên mạng xã hội có một đợt kêu gọi post ảnh hoa hướng dương tự vẽ trên facebook cá nhân đi kèm hashtag thì mỗi bệnh nhi không may mắc chứng ung thư sẽ được một hãng dược phẩm tặng ba mươi nghìn đồng. Ba mươi nghìn đồng vốn dĩ không nhiều nếu riêng

lẽ, nhưng nếu nhiều người cùng chung tay thì số tiền ấy sẽ trở nên khổng lồ. Quan trọng hơn, đó là tiền để san sẻ những khốn khó với các cháu bé vốn không may, với những gia đình có con em đang điều trị ung thư.

Một chương trình vốn dĩ rất nhân văn vậy, cuối cùng cũng tạo nhiều tranh cãi. Người ta phỉ báng hãng dược phẩm đánh bóng thương hiệu, người ta chê những cá nhân post ảnh hoa hướng dương là bị lừa. Khi ghét thì luôn đủ lý lẽ. Thật khó trong bối cảnh này khi có quá nhiều điều đáng phải hồ nghi hiện hữu, nhưng trước khi gieo rắc một thị phi, nếu bình tâm có lẽ nên nghĩ về những đứa trẻ trót không may trước đã, thi thoảng đặt mình trong bối cảnh của người cũng không phải là điều gì đó quá khó làm đâu.

Bởi cá nhân có quá nhiều toan tính hơn thua, thành ra lắm lúc cay nghiệt với mọi thứ, lắm lúc hun đúc một mục đích phải trả thù cho bằng được. Mặc cho trả thù ấy không có

ý nghĩa gì ngoài việc thỏa mãn cảm xúc cá nhân.

Mấy tuần trước, Ngô có đọc được bài báo viết về một vụ việc cáo trạng xe ô tô đang đỗ bên vệ đường. Đại khái, chủ xe ô tô khi đang tham gia lưu thông đúng làn đường đúng chiều thì có hai phụ nữ đi xe máy chạy ngược chiều cản trước đầu xe. Người điều khiển phương tiện ô tô kiên quyết không nhường đường, hai người phụ nữ kia cũng vậy. Cuối cùng, đồng chí cảnh sát giao thông đang giữ trật tự an toàn giao thông phải tiến đến phân xử và yêu cầu hai người phụ nữ đi xe gắn máy trở về đúng làn đường lưu thông của mình. Do đang giờ cao điểm nên đồng chí cảnh sát giao thông không xử phạt mà chỉ nhắc nhở. Có lẽ vì vậy, nên khi xem lại camera quan sát, chủ phương tiện xe ô tô khẳng định một trong hai người phụ nữ điều khiển xe gắn máy đã âm thầm đuổi theo và chờ thời cơ để dùng vật sắc nhọn cáo khiến chiếc ô tô bị trầy xước.

Đọc xong bài báo này khiến Ngô bật nhớ đến những câu chuyện chán nản khác, đó là vườn trái cây của những nông dân bị chặt trụ gốc, đó là láng giềng có xích mích với nhau nên đổ thuốc hủy hoại ruộng tằm sắp thu hoạch, đó là mâu thuẫn với hàng xóm nên mua xăng về đốt nhà báo thù...

Toàn là những chuyện mà Ngô tôi không tài nào hiểu được, vì sao một dân tộc có thể nhường nhau đến bất cứ cực cuối cùng khi có bình biến lại biến thành những kẻ chẳng khác có thù không đội trời chung khi hòa bình. Mà thoát kỳ thủy của oán thù khơi nguồn từ những vấn đề không đâu ra đâu.

3. Ngô tôi rất đồng ý mỗi cá nhân đều có quyền yêu cầu những cán bộ lãnh đạo đưa ra các kế sách, phương pháp hành động để đảm bảo cho cá nhân ấy một cuộc sống đầy đủ, một chế độ an sinh hợp lý, một cơ sở hạ tầng thuận tiện. Nhưng nếu mỗi cá nhân không tự tu dưỡng, không tự hoàn thiện mình trước mà chỉ biết ngồi đó yêu cầu thì tuyệt đối không có hy vọng vào mỗi sớm mặt trời lên.

Cạnh nhà Ngô là nhà người hàng xóm, đất rộng vô cùng, mọi thứ thênh thang. Cô hàng xóm chắc thích làm vườn nên sắm đủ chậu chậu để trồng rau, trồng ớt. Ban đầu, cô đặt vườn rau mini của mình ở mảnh đất trống cạnh nhà. Chủ mảnh đất cho người khác thuê mượn xây dựng cơ sở dịch vụ giải trí, cô hàng xóm dẹp vườn rau mini về nhà mình. Chắc là để vườn rau mini trong nhà sợ choáng đất, nên cô chiếm dụng một phần đường để đặt chậu chậu trồng rau. Ai đi ngang cũng khó chịu, ai trông vào cũng cảm thấy bức mình, nhưng cô hàng xóm vẫn cứ mặc. Nói ra thì ngại hàng xóm tự ái mà sinh ra cãi cọ hoặc hiềm khích không đáng, có điều nếu mỗi cá nhân đều muốn một chút lợi bé con như vậy thì còn gì là cái chung.

Trên đường Ngô đến cơ quan thường băng ngang con hẻm lớn, mấy năm trước đi làm con hẻm còn rộng lắm, hai xe ô tô có thể tránh nhau. Rồi không biết bằng cách nào, nhà người này lấn một chút, nhà người kia lấn một chút, mà diện tích lấn ít thôi. Con hẻm bây giờ hẹp như người bệnh bị xuống ký trầm trọng vậy, chỗ rộng chỗ hẹp nhìn rất kỳ khôi.

Chắc những người tham gia lấn hẻm trong lúc háng hái thu về cái lợi cho mình đã vô tình quên mất rằng, hẻm càng hẹp thì nhà của họ càng không có giá trị như ban đầu. Tham con sân sắt mà bỏ luôn con cá rô là đây chứ còn là đâu nữa.

Ngô đã từng viết rất nhiều lần, mỗi người nên có một thứ luật của riêng mình, đó chính là cái thẳng của mỗi cá nhân. Xã hội có biến thiên ra sao đi chăng nữa, người khác có thay đổi ra sao đi chăng nữa, thì mình vẫn không thể nào đổ thừa lý do hay nại cơ để tự mình vi phạm điều luật do chính mình đặt ra. Đó là cái đạo làm người.

Mà có cái đạo làm người nào lại dạy người ta sân si, lại dạy người ta tham lam, lại dạy người ta làm những điều kỳ cục đâu.

Từ chuyện về lẩn thần sang đến chuyện này, thật sự là có chút đồng cảm, mong được bỏ quá cho. Ngô cũng bắt đầu già nhiều lắm rồi. ■

ĐỂ KHÔNG CÒN "SÂN SAU"

Kính gửi độc giả Nguyễn Tuấn Anh!

Chúng tôi tin rằng, không riêng bạn, mà rất nhiều người cũng có chung sự đồng cảm và trân trọng phát biểu hết sức mạnh mẽ và thẳng thắn của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc về vấn nạn "sân sau". Nghe phát biểu này, nếu bạn nghĩ ngay đến câu chuyện của một cựu lãnh đạo Bộ Giao thông Vận tải thì chúng tôi cũng nghĩ ngay đến câu chuyện gần đây của bà Phan Thị Mỹ Thanh, Phó Bí thư Tỉnh ủy Đồng Nai. Ai dè, từ năm 2008, khi còn làm Giám đốc Sở Công thương, bà Phan Thị Mỹ Thanh vẫn tham gia điều hành công ty TNHH Cường Hưng. Mà công ty TNHH Cường Hưng lại là công ty do chính chồng bà làm cổ đông sáng lập và Chủ tịch HĐQT. Thế nên bà Mỹ Thanh mới lấy tiền ngân sách để hỗ trợ dự án BOT của công ty chồng mình. Trong câu chuyện này, chúng ta thấy "sân trước" - "sân sau" là quá rõ, quá lộ và quá ngang nhiên. Nhưng chúng ta lại thấy một điều nhức nhối hơn là toàn bộ câu chuyện "quá rõ - quá lộ - quá ngang nhiên" vẫn có thể diễn ra êm đềm trong suốt một thập kỷ, cho đến trước khi Ủy ban Kiểm tra Trung ương vào cuộc. Tại sao lại có một sự thực như đùa ấy?

Có thể vì tâm lý nể nang, ngại ngùng, khiến cho không có nhiều người địa phương dám công khai đứng lên tố cáo. Có thể vì từ lãnh đạo đến các thuộc cấp trong một địa phương, một bộ ban ngành, vì một lý do nào đó tạo nên những vòng tròn thông tin khép kín, người bên ngoài rất khó xâm nhập vào. Và cũng có thể tất cả là do "lợi ích nhóm", mà hiểu nôm na là ở trong nhóm ai cũng được "ăn", thậm chí là "ăn đậm", nên ai cũng im lặng như ai. Chúng tôi rất tâm đắc với nhận định của Tiến sĩ, chuyên gia kinh tế Nguyễn Minh Phong về vấn đề này: "Sân sau thể hiện cao nhất lợi ích của một số cán bộ coi việc tham gia hệ thống lãnh đạo như là một cửa kinh doanh, đặc biệt đối với những người bỏ tiền ra để "chi phí đầu vào" thì khi vào cuộc, có vị trí, có quyền thì chắc chắn tìm mọi cách để tham nhũng, hoàn vốn, làm lời rồi sau đó mới thực hiện nghĩa vụ của mình. Tình trạng này tạo nguy cơ "ngưu tầm ngưu", và sau vài vòng quay nhiệm kỳ như vậy là một xu hướng rất nguy hiểm, đó là cán bộ đó ngày càng thấp dần về trình độ, vô nguyên tắc, vô trách nhiệm, tạo ra tình trạng tư nhân hóa ngầm, thất thoát tài sản công, biến các doanh nghiệp nhà nước, biến đất công, tài sản công thành đất của tư nhân theo đúng nghĩa; được nhân danh, được bảo vệ bởi hệ thống đáng lẽ cần phải dùng để bảo vệ lợi ích quốc gia. Tình trạng này cũng tạo ra sự suy thoái, đổi

Kính gửi Báo An ninh thế giới Giữa tháng - Cuối tháng!
Suốt những ngày qua, tôi đã nghiền ngẫm và thấy rất tâm đắc với phát biểu thẳng thắn của Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc tại Hội nghị đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp nhà nước, rằng: "Có ông, 14-15 cái sân sau, đừng nói Thủ tướng không biết!".

Với một quan chức, một nhà lãnh đạo, "sân trước" là cái sân chính, là cái sân mà tất cả đều có thể nhìn vào để xem xét, đánh giá và giám sát. Làm tốt nhiệm vụ của mình ở "sân trước" đã là một đòi hỏi rất khó khăn rồi. Thế mà còn có tới 14-15 cái "sân sau", cái sân bí mật rút ra không biết bao nhiêu tài nguyên của "sân trước", cái sân giúp cho lợi ích của một nhóm người phồng to lên, còn lợi ích của "sân trước" bị teo tóp lại thì quả là đáng sợ. Nghe những phát biểu của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc tôi chợt nhớ lại câu chuyện về một vị lãnh đạo rất to của Bộ Giao thông Vận tải trước đây, người mà chỉ vừa về hưu được vài chục ngày là đã ngồi vào vị trí cố vấn của một doanh nghiệp lúc đó vốn đang thi công một công trình khá lớn. Nó khiến cho người quan sát không thể không đặt ra những câu hỏi: vậy thì khi đương chức, vị lãnh đạo này liệu có tạo ra những lợi thế đặc biệt cho doanh nghiệp này hoạt động, trong một lĩnh vực hoàn toàn do mình quản lý hay không? Và ngay cả khi về hưu để trở thành một "ông cố vấn" thì doanh nghiệp của "ông cố vấn" vẫn sẽ tiếp tục hưởng lợi như thế nào từ những chính sách, những bản hợp đồng mà trước đó, khi còn làm lãnh đạo của Bộ, "ông cố vấn" từng góp phần tạo ra? Và nếu như những nhà quản lý của một Bộ, một tỉnh cứ trở thành những "ông cố vấn" công khai hay bí mật cho những doanh nghiệp bên ngoài thì Bộ ấy, tỉnh ấy có thể tạo ra những sự thất thoát khủng khiếp như thế nào? Bây giờ, khi một gói thầu nhà nước nào đó bắt đầu được mở ra, những người hiểu chuyện đều đã xì xào về việc doanh nghiệp này, doanh nghiệp kia chắc chắn sẽ trúng thầu, không hẳn vì đó là những doanh nghiệp hoạt động uy tín và chất lượng, mà đơn giản chỉ vì nó là "sân sau" của ông này, ông kia. Mà nói như Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc, có những ông có tới 14 - 15 cái sân sau thì ôi thôi...

Kính thưa quý báo, tôi tin rằng một khi Thủ tướng của chúng ta đã công khai "điểm huyệt" thì vấn nạn "sân sau" rồi sẽ được giải quyết. Nhất định phải giải quyết thì hiệu quả thực sự mới được thiết lập và sự công bằng của cuộc chơi mới được trả lại như nó lẽ ra phải thế. Nhưng tôi vẫn phân vân ở chỗ, chúng ta phải sử dụng những công cụ, những phương pháp như thế nào để có thể giải quyết vấn đề một cách tận cùng? Và rằng, thời gian giải quyết một vấn đề tồn tại rất lâu và rất phức tạp như vậy là bao lâu? Rất mong nhận được câu trả lời từ quý báo, dù cá nhân tôi hiểu đây không phải là một câu trả lời dễ dàng.

Nguyễn Tuấn Anh (Ninh Bình)

Với quyết tâm làm trong sạch hóa bộ máy của Đảng và Chính phủ, với phát biểu hết sức mạnh mẽ mới đây của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc, chúng ta cùng hy vọng vấn nạn "sân sau" sẽ được giải quyết đến cùng.

(Ảnh: Kỳ họp thứ 6, Quốc hội khóa IV)

màu trong hệ thống quản lý, thậm chí tạo ra sự nhân danh rất nguy hiểm, đó là lợi ích của quốc gia, của Đảng, Nhà nước trở thành một bệ đỡ cho lợi ích cá nhân, lợi ích nhóm dựa vào, thậm chí làm rỗng cũng như gây ra nguy cơ lợi ích nhóm, lợi ích cá nhân vượt cả lợi ích quốc gia" (Trả lời phỏng vấn báo Điện tử

VOV). Một lần khác, Bộ trưởng Bộ Kế hoạch - Đầu tư Nguyễn Chí Dũng cũng nhận xét rất thẳng thắn về vấn đề này: "Thậm chí nhiều lãnh đạo tỉnh có cả doanh nghiệp sân sau đặt trụ sở ngay tại nhà mình, không nghĩ phát triển cho tỉnh mà chỉ nghĩ đi xin Trung ương, được dự án nào thì nghĩ cách tạo lợi ích cá nhân

hoặc lợi ích nhóm, ủng hộ tùy tiện nhà thầu này, nhà thầu kia..." (Trả lời phỏng vấn báo Điện tử Vietnamnet)

Thưa độc giả Nguyễn Tuấn Anh, tới đây thì chúng tôi xin đề cập tới câu hỏi độc giả đặt ra trong bức thư của mình, rằng phải làm gì để tấn công vào "sân sau", triệt tiêu "sân sau", để bảo

vệ đến cùng lợi ích quốc gia? Theo chúng tôi, điều quan trọng nhất nằm ở chỗ phải tạo ra những cơ chế hoạt động khiến cho lãnh đạo một Bộ, một ngành, một địa phương không thể dễ dàng tự tung tự tác như trước nữa. Nhìn nhận như vậy, chúng tôi thấy sự ra đời mới đây của Ủy ban quản lý vốn nhà nước, mà giới quan sát hay gọi nôm na là "siêu ủy ban", là cực kỳ quan trọng. "siêu ủy ban" sẽ bảo toàn, phát triển vốn Nhà nước tại 19 tập đoàn, tổng công ty hoạt động trong các lĩnh vực trọng yếu của nền kinh tế như: điện, xăng, viễn thông... "Siêu ủy ban" sẽ giám sát thường trực khối tài sản nhà nước tại các doanh nghiệp, xem nó có hiệu quả không, có nguy cơ thất thoát không, từ đó đề ra những biện pháp can thiệp kịp thời. Với sự ra đời của "siêu ủy ban", các Bộ, các tỉnh sẽ không thể vừa ra chính sách cho một lĩnh vực lại vừa quản lý các doanh nghiệp có vốn nhà nước, hoạt động trong những lĩnh vực này. Nói cách khác, các bộ chuyên ngành sẽ không thể "vừa đá bóng - vừa thổi còi" như trước nữa. Mà đã không thể "vừa đá bóng - vừa thổi còi" thì cũng không thể dễ dàng tạo ra những sân sau như trước nữa. Hẳn nhiên, vẫn phải đợi thêm thời gian để trả lời một cách chính xác về tính hiệu quả của "siêu ủy ban", nhưng ở góc độ nguyên lý việc xóa bỏ tình trạng "vừa đá bóng - vừa thổi còi" ở các Bộ, các tỉnh rõ ràng là một thay đổi bước ngoặt, tấn công trực diện vào vấn nạn "sân sau".

Một công cụ nữa cần nhắc đến đó chính là Luật Phòng chống tham nhũng (sửa đổi), trong đó không những quy định "người có chức vụ, quyền hạn không được thành lập, quản lý, điều hành các doanh nghiệp tư nhân", mà còn quy định người có chức vụ, quyền hạn cũng không được để người thân của mình kinh doanh trong những lĩnh vực mà mình trực tiếp thực hiện việc quản lý nhà nước. Đây rõ ràng là những quy định cần thiết đánh vào vấn nạn "sân sau".

Thưa độc giả, nếu trước đây chúng ta vẫn loáng thoáng nghe đến tình trạng "ô, dù", ám chỉ những người vốn được che chắn, bảo vệ bởi những nhân vật quyền lực nào đó, thì bây giờ lại là câu chuyện "sân sau" ám chỉ một cú bắt tay ngầm, cả đôi bên cùng có lợi. "Sân sau" vì thế phức tạp hơn "ô dù", tạo ra những quan hệ lợi ích mờ mờ và khăng khít hơn "ô dù". Nhưng với quyết tâm làm trong sạch hóa bộ máy của Đảng và Chính phủ, với phát biểu hết sức mạnh mẽ mới đây của Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc, chúng ta cùng hy vọng vấn nạn nguy hiểm này sẽ được giải quyết đến cùng.

Wương Trọng Tín

VẤN ĐỀ PHÁP LUẬT

1. Một buổi sáng tháng 4 năm 2018, khi phố phường Hà Nội vẫn đang trong tiết xuân, và lòng người hãy còn xao xuyến trước vẻ đẹp của những nhành hoa loa kèn được những người bán hàng rong diễu trên các tuyến phố, thì tại căn phòng 17xx thuộc chung cư cao cấp H. (quận Nam Từ Liêm, TP Hà Nội) người ta phát hiện một vụ việc hết sức kinh hoàng.

Theo anh Lee Dong Gun, nhân viên của Tổng công ty B. (có trụ sở tại huyện Bình Xuyên, tỉnh Vĩnh Phúc) thì buổi sáng hàng ngày anh cùng một số lãnh đạo Tổng công ty B. sẽ di chuyển từ Hà Nội lên Vĩnh Phúc để làm việc. Buổi chiều sẽ quay về Hà Nội, công ty có xe và tài xế riêng đưa đón. Khoảng 6 giờ 30 phút ngày 11-4-2018, như thường lệ anh có mặt tại sảnh chung cư và gọi điện thoại cho Tổng giám đốc Park Hang Kum mời ông xuống. Tuy nhiên gọi liên tiếp nhiều cuộc mà không có ai bắt máy, anh Lee liền lên phòng gõ cửa nhằm tìm người lãnh đạo công ty. Anh phát hiện ra ông Park nằm sấp trên giường, lay mãi không dậy. Lee vội gọi điện thoại thông báo cho một số lãnh đạo Tổng công ty B. tới chứng kiến sự việc, đồng thời tìm cách giải quyết.

Khi có mặt tại căn phòng, các nhân chứng xác nhận ông Park đã tử vong. Đồng thời, trong chiếc tủ quần áo họ cũng phát hiện thi thể một phụ nữ lạ, rất xinh đẹp chết trong tư thế bị treo cổ. Vụ việc nhanh chóng được thông báo lên cơ quan công an.

Nhận được thông tin lực lượng điều tra hình sự, Công an TP Hà Nội phối hợp với công an quận Nam Từ Liêm và các đơn vị nghiệp vụ thuộc Công an TP Hà Nội, Bộ Công an đã nhanh chóng có mặt tại hiện trường, tổ chức điều tra.

Thông thường, với những vụ việc mà có nhiều dấu hiệu chứng tỏ nạn nhân đã tự tử, không có sự can thiệp từ người ngoài, tài sản không bị mất (như trong vụ này) thì với những trình sát điều tra viên ít kinh nghiệm, rất có thể họ sẽ bỏ qua các tình tiết quan trọng, và nhanh chóng khép lại hồ sơ. Vì "dù sao người chết cũng đã chết rồi". Song với lực lượng cảnh sát hình sự Hà Nội, các anh vẫn phải tổ chức điều tra hết sức cẩn thận, tỉ mỉ để làm rõ sự thực khách quan trong vụ việc này. Liệu có phải là một vụ tự tử hay là một vụ án giết người?

Hành trình "bắt người chết phải lên tiếng" được bắt đầu...

2. Theo một điều tra viên thuộc Đội Hướng dẫn và điều tra tội phạm có yếu tố nước ngoài, phòng Cảnh sát hình sự Công an TP Hà Nội, dưới sự chỉ đạo sát sao của Ban Giám đốc Công an TP, lực lượng điều tra đã khẩn trương tổ chức khám nghiệm hiện trường, pháp y tử thi, lấy lời khai các nhân chứng... nhằm làm rõ sự việc.

Trong số hai người tử vong ngoài tổng giám đốc Park Hang Kum (SN 1970) thì người còn lại là bà Song Hye Yun (SN 1967). Có một điểm lạ là tất cả những người quen của ông Park đều khẳng định không hề biết, cũng chưa hề gặp người phụ nữ thuộc hàng "tuyệt sắc giai nhân" này lần nào.

Tháng 12-2018, Công an TP Hà Nội đã có bản Kết luận điều tra, thông báo kết quả điều tra vụ tử vong đầy bí ẩn, từng gây xôn xao dư luận trong cộng đồng người Hàn Quốc tại Việt Nam: Tổng giám đốc người Hàn Quốc đã bị sát hại. Tuy nhiên hung thủ cũng đã nằm sâu dưới ba tấc đất. Và đó là một câu chuyện hết sức bi thương, mà người ta thường chỉ thấy trên phim ảnh xứ Hàn.

CÁI KẾT BI THƯƠNG VÀ MỐI TÌNH BÍ ẨN CỦA GIÁM ĐỐC NGƯỜI HÀN

M. TIỀN - M. TRÍ

Mối tình giữa ông Park và bà Song từng đẹp, lãng mạn như trong phim Hàn, song kết cục rất bi thương.

Và vào rạng sáng cùng ngày, trên mạng xã hội nội bộ của công ty này bất ngờ xuất hiện những lời tâm sự có vẻ như là của một phụ nữ đầy xúc động, song lại được đưa lên từ tài khoản của Tổng giám đốc Park.

Cơ quan công an cũng đã làm việc với ban quản lý khu chung cư, thu thập hình ảnh từ camera các hành lang cùng tầng với căn phòng nơi xảy ra vụ án về phân tích. Phải mất rất nhiều thời gian tiến hành sàng lọc, cán bộ điều tra mới có được các hình ảnh chứng minh ông Park và bà Song là người có mặt tại thang máy và trước cửa phòng 17xx của tòa chung cư vào thời điểm trước khi xảy ra vụ việc. Và sau họ thì không có người nào khác bước vào căn phòng này nữa. Điều này cũng có cho những lập luận về nguyên nhân và đối tượng đã gây ra vụ việc.

Đồng thời, các điều tra viên cũng đã liên hệ với sứ quán Hàn Quốc và thân nhân của các bị hại, đề nghị tra cứu tiểu sử, lai lịch của vị tổng giám đốc và người phụ nữ "lạ". Sau khi có các kết luận sơ bộ về nguyên nhân cái chết, và các tài liệu chứng cứ khá chắc chắn, cơ quan công an đã ra quyết định khởi tố vụ án, nhằm thực hiện các biện pháp tố tụng để làm rõ những tình tiết.

Một "núi" công việc tiếp theo đã được các trình sát cán bộ điều tra xử lý trong một thời gian rất gấp gáp. Chỉ riêng công tác lấy lời khai các nhân chứng, người có

quyền lợi và nghĩa vụ trong vụ án, người biết việc... và phiên dịch ra tiếng Việt đã mất nhiều tháng trời. Những lời khai đều thống nhất rằng dù quen biết với ông Park khá lâu song họ đều không biết người đàn bà lạ kia là ai, và trước khi xảy ra sự việc họ vẫn thấy ông Park làm việc, sinh hoạt bình thường. Lịch công tác trong tuần của ông vẫn còn khá dày đặc... Việc truy xuất dữ liệu từ các tài sản, đồ vật của người chết để lại cũng rất khó khăn, đòi hỏi sự hợp tác tốt từ người thân của các nạn nhân. Mà họ lại ở bên Hàn Quốc. Công tác khám nghiệm hiện trường cũng được tổ chức rất tỉ mỉ, kỹ lưỡng. Ngay cả một... sợi tóc cũng được mang về giám định!

Những ngày sau đó, liên tiếp nhiều cuộc họp nhiều thành phần đã được đồng chí phó giám đốc

Công an TP triệu tập, nhằm thảo luận các phương án điều tra, việc xử lý mối quan hệ giữa các bên. Người nhà Tổng giám đốc Park tỏ ra rất bức xúc, nhiều lần đề nghị Cơ quan công an trả lời về bản chất của vụ việc này. Họ đưa ra một số lý lẽ khẳng định ông Park bị giết chứ không phải là tự vẫn. Và việc chứng minh dĩ nhiên là cơ quan công an có trách nhiệm phải làm rõ sự thật khách quan để trả lời cho họ.

Qua kiểm tra hộ chiếu, những lần xuất-nhập cảnh của hai người, có những dấu hiệu chứng tỏ họ liên quan chặt chẽ đến nhau. Từ năm 2017 đến nay, cứ mỗi lần ông Park vào Việt Nam là ít hôm sau bà Song có mặt và ngược lại. Họ cũng thường có mặt tại sân bay đón - đưa nhau hết sức tình tứ.

Mặt khác, cơ quan công an cũng ra quyết định trưng cầu

giám định pháp y gửi Phòng kỹ thuật hình sự và Cục kỹ thuật hình sự nhằm xác định nguyên nhân, thời gian tử vong của đối tượng và bị hại. Kết quả cho thấy Tổng giám đốc Park tử vong do bị ngạt cơ học. Bà Song chết cùng nguyên nhân. Thời gian tử vong của ông Park là trước bà Song.

Cũng chính các trình sát, cán bộ điều tra Đội Hướng dẫn và điều tra tội phạm có yếu tố nước ngoài là những người xúc tiến các thủ tục đối với người chết, theo yêu cầu của người nhà nạn nhân: làm giấy chứng tử, liên hệ các đầu mối để tổ chức hỏa táng, khâm liệm... cho người đã mất. Thậm chí các anh còn tham gia... khiêng cáng đưa thi thể nạn nhân từ tầng cao xuống thấp.

3. Vào một buổi sáng mùa xuân, cách đây khoảng ba mươi năm, chàng sinh viên trẻ tuổi Park Hang Kum bất ngờ quen với cô nữ sinh học trên mình mấy khóa tên Song Hye Yun. Bên chiếc ghế đá, dưới hàng phong lá đỏ của công viên Seoul, Park đã ngỏ lời và được Song chấp nhận. Mối tình "trai tài gái sắc" đã được bạn bè rất ngưỡng mộ. Và họ đã có những khoảnh khắc vô cùng hạnh phúc bên nhau. Tay trong tay, họ cùng nhau đón những cánh hoa anh đào rơi tại thành phố Changwon, đi thăm đảo Jeju, Chùa Bulguksa...

Nhưng rồi khi ra trường, giữa họ đã có những mối rạn nứt. Ban đầu chỉ là những mâu thuẫn nhỏ nhặt, song càng lâu càng lớn dần, và khiến cho cả hai quyết định tạm dừng mối quan hệ này lại.

Bằng đi một thời gian, chàng trai lấy vợ sinh con và vui đầu vào công việc, có những thăng tiến trong sự nghiệp. Trong khi đó, người phụ nữ vẫn sống một mình. Cô sống hết sức khép kín.

Bất ngờ cuối năm 2016, đôi tình nhân ngày nào gặp lại nhau, khi mà cả hai đều đã hai thứ tóc. Suốt trong năm 2017, họ thường xuyên đi lại Hàn Quốc - Việt Nam và hẹn hò tại nhà ông Park thuê tại chung cư. Dù vậy, đây là cuộc tình hết sức bí mật mà người thân của ông Park và bà Song đều gần như không biết.

Nhưng khoảng đầu tháng 4-2018, dường như có sự xuất hiện của một phụ nữ khác khiến cho bà Song rất buồn. Giữa hai bên đã nảy sinh mâu thuẫn. Và, trong một phút không làm chủ được mình, bà đã dùng khăn siết cổ tổng giám đốc Park Hang Kum từ phía sau. Khi ông này đã tử vong, bà Song còn tỉ mỉ thắt chiếc khăn thành ba nút.

Tiếp đó, bà lấy điện thoại của ông Park đăng nhập vào mạng xã hội và viết một bài khá dài, kể lại mối tình giữa người phụ nữ và người đàn ông quen biết nhau từ 30 năm trước cho đến nay vẫn gặp gỡ và đi chơi với nhau tại Việt Nam, mặc dù người đàn ông đã có vợ, con. Bà Song cũng nói rằng bà đang rất sợ hãi và đau khổ. Cuối cùng, bà muốn nhắn nhủ với mọi người, từ hôm nay tất cả những nợ nần trong quá khứ đã được trả.

Bà mong những người ở lại tha thứ cho mình...

(Do yêu cầu từ người nhà nạn nhân nên tên của các nhân vật đã được thay đổi).

Các cơ quan tố tụng (Công an, Viện kiểm sát) đang tổ chức pháp y tử thi một vụ án.

Trong cuộc sống đời thường, lớp người hậu sinh chúng tôi thường gọi Vũ Ngọc Phan là "bác Phan", và tất cả chúng tôi đều biết, bác có một tình yêu tha thiết nồng

nàn với người vợ của mình, nữ sĩ Hằng Phương. Tình yêu ấy trước sau như một đều tuân thủ nguyên tắc: tương kính như tân!

HOÀNG HÔN CUỐI CÙNG CỦA VỢ CHỒNG VŨ NGỌC PHAN

Vợ chồng Vũ Ngọc Phan thời trẻ

PGS.TS LƯU KHÁNH THƠ

Ít người để ý nữ sĩ Hằng Phương chính là trường nữ của Cụ Sở - Cuồng Lê Dư - một nhà chí sĩ đã từng bốn ba nhiều năm ở Trung Quốc, Nhật Bản, là cháu gọi cụ Phan Khôi là cậu ruột. Thuở nhỏ, Hằng Phương được học chữ Hán kỹ lưỡng, sau đó bà chuyển sang học chữ Pháp, vốn sinh trưởng trong một gia đình thâm nhuần giáo lý Khổng Mạnh, lại là con gái của một nhà thâm nho, nên bà rất thấu hiểu Nho học. Bà đã từng diễn thuyết tại Hội Truyền bá Quốc - ngữ, cộng tác trong phần thi văn với các báo *Phụ nữ tân văn*, *Hà Nội tân văn*, *Ngày nay*, *Đàn bà*, *Tri tân*...

Bài thơ đầu tay của Hằng Phương ra đời năm 1929, cùng với một số bài thơ khác đăng trên các báo đương thời đã sớm đưa tên tuổi bà nổi tiếng và trở thành một nhà thơ nữ quen thuộc. Hồn thơ Hằng Phương mang nặng tình quê, luôn hướng vọng về đồng nội, về nơi sinh ra và trưởng thành của mình. Có lẽ trước Hằng Phương, chưa ai diễn tả được tâm trạng xao xuyến, bồi hồi của một người con gái lần đầu đi theo tiếng gọi của tình yêu với rất nhiều yêu thương trao gửi nhưng vẫn không nguôi nỗi niềm hoài nhớ cảnh xưa, chốn cũ. Bài thơ *Lòng quê* (Tặng Vũ Ngọc Phan) có thể coi là một dấu ấn đậm nét, tiêu biểu cho giọng điệu thơ Hằng Phương:

*Xưa kia em ở bên trôi
Ngây thơ chưa rõ cuộc đời là chi,
Mặc cho ngày tháng trôi đi
Tóc mây nào biết có khi bạc đầu!*

*Chim non ở chốn rừng sâu,
Quanh mình chỉ thấy một màu
xanh xanh.*

*Bình minh buổi ấy gặp anh
Rủ em ra chốn đô thành xa khơi.
Yêu anh, em hoá yêu đời,
Theo anh chấp cánh tung trời
bay cao.*

*Anh đưa em đến vườn đào,
Màu tươi, sắc thắm, em nào dám
ché.*

*Nhưng em luống nặng lòng quê,
Nhớ thương cảnh cũ bốn bề núi
non.*

Nhớ làng nhớ xóm con con,

*Nhớ hương cây quế chon von
trên đời;*

*Bạn xưa, nhớ yếm tha môi,
Cành xưa, em đổ trong hời còn
thơ...*

*Đường xa, ngoảnh lại ngẩn ngơ,
Trông theo mây trắng thần thơ
mát xanh...*

Vũ Ngọc Phan quen biết Hằng Phương khi ông trọ học tại nhà một người bà con ở phố Phạm Phú Thứ (nay là Nguyễn Quang Bích) Hà Nội. Ngay lần đầu gặp gỡ, ông đã bị vẻ xinh đẹp giản dị của cô gái xứ Quảng hút hồn và đã nuôi ý định hỏi cô làm vợ. Vượt qua sự ngăn cản của cả hai bên gia đình, Vũ Ngọc Phan và Hằng Phương đã quyết tâm đến với nhau. Và bài thơ *Lòng quê* như một chỉ dấu quan trọng cho mối tình sắt son của họ. Trong hơn 60 năm lao động viết văn của Vũ Ngọc Phan, nhà thơ Hằng Phương luôn là nguồn cổ vũ lớn lao. Bác Phan rất tuân thủ quan niệm "tương kính như tân", chia sẻ với bác gái mọi điều lớn nhỏ trong công việc cũng như trong cuộc sống đời thường. Nhiều người còn nhớ hình ảnh bác Phan đi đón vợ mỗi khi bác gái đi mua gạo theo tiêu chuẩn tem phiếu thời bao cấp. Hai bác sóng đôi bên nhau trên hè phố, bác Phan dắt chiếc xe đạp chở bao gạo phía sau.

Bác Phan từng kể lại: "Từ ngày để ý đến cô láng giềng, tôi hay nghĩ vấn vương, đọc sách hay làm bài không tập trung được như trước. Hình ảnh cô láng giềng cứ hiện lên trang

sách, trang giấy của tôi. Gặp cô mấy lần ngoài đường, sát mặt nhau, tôi cũng không dám ngoảnh với cô một lần. Tôi chỉ đọc tình cảm của cô trên đời mắt tuyệt đẹp, nhìn tôi như tự đáy lòng. Về phần mình, lòng nao nao, nhưng cũng không dám viết thư, chỉ viết thăm kín không biết bao dòng yêu đương trong đầu óc mình những lúc thao thức đêm khuya... Vào những năm của thập kỷ 20, con người Việt Nam còn bị kỷ cương phong kiến đè nặng. Một lời nói, một vài dòng gửi cho người mình yêu là "con nhà gia giáo" cũng bị người ta qui mình là phường vô hạnh!... Vào năm 1926, hồi hai vợ chồng tôi mới lấy nhau, tôi rất ham đọc những sách nói về Cách mạng tư sản Pháp. Những nhân vật nổi tiếng trong cuộc cách mạng như Danton, Marat, Robespierre, Camille, Desmoulin M Roland... tôi thường kể cuộc đời và những hoạt động của họ cho Hằng Phương nghe. Cuộc đời của họ thật ngắn ngủi, nhưng những hoạt động của họ thật phi thường, muôn đời nhân dân Pháp vẫn nhớ. Đường lối của họ có thể khác nhau, nhưng người nào cũng đều nhằm mục đích là tiêu diệt chế độ phong kiến, giành tự do bình đẳng cho toàn dân... Tôi còn kể cho Hằng Phương nghe nhiều nhân vật phi thường khác nữa; đêm hôm trước họ còn nằm trong cánh tay người yêu, sáng tinh mơ hôm sau, người ta đã xông vào phòng bắt họ và dẫn lên đoạn đầu đài. Chỉ vì muốn phá tan xiềng xích

của chế độ phong kiến mà biết bao mối tình thâm thiết đã bị cắt đứt. Những truyện ấy, tôi đã kể cho Hằng Phương nghe trong những đêm ánh trăng vàng vạc chiếu vào phòng qua cửa sổ ngôi nhà cổ của thầy mẹ tôi ở Thái Hà. Hằng Phương thích nghe tôi kể chuyện, cũng như tôi thích nghe cô nói với một giọng nhẹ nhàng êm dịu, về Khổng, Mạnh, Lão, Trang, theo lối giảng của cụ nghề Ngô (tức ông nghề Ngô Đức Kế, thầy dạy của Hằng Phương)... Sau khi rời ghế nhà trường, tôi quyết định chọn nghề viết. Một số bà con cô bác lấy làm lạ; họ yên trí là tôi học lấy bằng cấp là để "đi làm", nghĩa là đi làm công chức, chứ đi viết báo, viết văn thì có cần gì bằng cấp. Riêng Hằng Phương, người bạn đời của tôi, lại rất đồng ý về sự chọn nghề của tôi. Lúc đầu, chúng tôi chỉ nghĩ, nghề này tha hồ tự do, muốn nghĩ, muốn đi chơi, muốn làm việc đều tự ý mình, không có gì bó buộc cả, miễn là làm sao cho đủ ăn là được... Tôi đã làm việc được liên tục là nhờ có Hằng Phương đảm đang hết mọi việc trong nhà. Tôi làm việc trong phòng một mình trên gác từ 6 giờ sáng đến 1 giờ trưa, chiều từ 2 giờ chiều đến 6 giờ, tối từ 8 giờ đến 11 giờ. Thường thì vào buổi tối tôi đọc các tác phẩm, tìm tư liệu và đọc báo. Làm luôn hai tuần lễ, rồi nghỉ ba ngày. Nghỉ để làm vườn và cùng Hằng Phương đi chơi hoặc đi xem xi-nê. Cô là người theo dõi điện ảnh, chọn những phim hay để hai vợ chồng cùng đi xem". Rồi ông kết luận: "Bối vậy, ngày 30 tháng 8 năm

1942, khi quyển I *Nhà văn hiện đại* ra đời tôi chọn quyển giấy đỏ lụa đẹp nhất tặng Hằng Phương với dòng đề tặng: "Tặng Hằng Phương tập phê bình thứ nhất của tôi, để ghi tạc sự đồng tâm đồng chí của đôi ta". - "Mùa thu năm Nhâm Ngọ".

Năm 1961, nhà thơ Hằng Phương bị u dạ con phải nằm bệnh viện 108, các con bận bịu công tác, hằng ngày bác Phan tận tụy ra vào bệnh viện chăm nom săn sóc vợ chu đáo tận tình. Nhà thơ Hằng Phương ghi trong nhật ký của mình: "Nghĩ đến chết, tôi chẳng sợ gì cả, ai cũng phải chết một lần thôi, nhưng rất thương người còn sống trên đời đau khổ. Các con tôi đã lớn, hầu hết có thể tự lập. Chỉ có một người đau khổ nhất là anh Phan. Hai vợ chồng đã ở với nhau gần 40 năm, nay bỗng chốc mất nhau đau đớn biết chừng nào!... Sáng nay, anh đem áo rét vào cho mình, trông anh lo lắng, xanh xao cả người, thật tội nghiệp!". Nhà văn Vũ Ngọc Phan bắt đầu viết hồi ký vào năm 80 tuổi. Ở trang đầu của tập hồi ký viết tay, ông có ghi lại mấy dòng: "Bắt đầu viết tháng 5/1982. Mới viết được vài chục trang thì Hằng Phương đau nặng, nên phải ngừng". Nhà thơ Hằng Phương mất vào tháng 2/1983. Sau khi vợ mất được 2 tháng, ông nén đau thương để viết tiếp tập hồi ký *Những năm tháng ấy*. Ông nói với các con mình: "Cha chạy đua với thời gian". Trong tập hồi ký, những trang ông viết về vợ thắm thiết tình yêu thương vô hạn của ông.

GS. Viện sĩ Vũ Tuyên Hoàng - con trai ông kể lại: "Mẹ tôi mất được hơn 3 năm, chúng tôi chuyển phần mộ mẹ lên đồi Thanh Tước ngoại thành Hà Nội, nơi để phần mộ tổ tiên. Tôi nhớ buổi trưa hôm ấy, sau khi từ nghĩa trang về nhà, thấy cha ngồi im lặng trước bàn thờ mẹ khói hương nghi ngút. Bằng một giọng nghiêm trang, cha hỏi tôi: "Bên cạnh mẹ còn chỗ không?". Tôi ngập ngừng một lát, rồi thưa: "Dạ, thưa còn". Cha tôi có vẻ hài lòng. Ngày nay trên sườn đồi Thanh Tước, hai ngôi mộ cha mẹ nằm cạnh nhau, hướng về phía tây, về cõi vĩnh hằng của bầu trời. Nơi ấy ngàn năm rực sáng những buổi hoàng hôn tuyệt vời mà cha mẹ chúng tôi đã từng ngắm, khi bên nhau qua những năm tháng trên cuộc đời này. ■

VĂN CHƯƠNG LÀ HỒN CỦA MỘT DÂN TỘC BIẾT SUY NGHĨ

Vũ Ngọc Phan là nhà nghiên cứu, phê bình văn học hiện đại, nhà nghiên cứu văn hóa, văn nghệ dân gian, nhà báo, nhà dịch thuật, nhà văn. Bộ sách nổi tiếng nhất của ông - *Nhà văn hiện đại*, với chân dung và sự nghiệp của 19 tác giả, bao quát trên 30 năm hoạt động của một thời kì rất sôi động với sự phát triển mau lẹ khác thường. Những thao tác cần thiết cho việc biên soạn bộ sách này thực sự công phu, tỉ mỉ, là sự tuân thủ những kỉ luật nghiêm khắc của lao động khoa học. Ông từng kể về quá trình viết bộ sách này: "Từ tháng 12/1938 đến cuối tháng giêng năm 1940 thì tôi viết xong lượt đầu, tất cả 1.650 trang trên giấy học trò. Tư liệu dùng vào bộ sách lấy ở sổ tay, tôi có trên 50 sổ tay ghi về văn học Việt Nam, văn học nước ngoài, lịch sử Việt Nam... Đến tháng 12/1942 viết xong lượt thứ 2, đã sửa và bổ sung". Vũ Ngọc Phan đã nhận định rất sâu sắc về các giá trị của văn chương và di sản tinh thần của nền văn hóa dân tộc trong *Kết luận của bộ Nhà văn hiện đại*: "Văn chương tuy không bổ ích trực tiếp cho người đời như cơm gạo, nhưng nó chính là một thứ đồ ăn về đường tinh thần của một dân tộc văn minh: nó chính là hồn của một dân tộc biết suy nghĩ, biết nhận xét và luôn luôn có cái hy vọng chen vai thích cánh với những dân tộc hùng cường trên thế giới. Một dân tộc không biết trọng văn chương của mình chỉ có thể là một dân tộc man di hay sắp đến ngày diệt vong".

CHUYỆN KHÓ TIN NHƯNG CÓ THẬT

CÂU CHUYỆN THỨ 246

KỶ 2: MẸ ĐÃ SỐNG MỘT CUỘC ĐỜI LỘNG LÃY

Kính thưa các anh các chị trong Tòa soạn Báo An ninh thế giới Giữa tháng - Cuối tháng!

Sau khi bị gia đình hai bên quyết liệt ngăn cấm, không cho cha mẹ gặp nhau, mẹ lại không còn được lên thư viện đọc sách nữa, thú tiêu khiển yêu thích của mẹ, giúp cho mẹ vượt qua được những đau khổ và mặc cảm về thân phận, quên đi những khiếm khuyết thiết thời để vui sống giờ cũng bị bố mẹ của mẹ chặn dứt, nên cha rất khổ sở vì xót xa thương mẹ.

Từ đó, mỗi ngày sau giờ làm việc ở Nhà Tài chính, cha lại đi bộ vòng qua nhà mẹ ở ngõ nhỏ trong phố Lê Văn Hữu để đứng dưới sân nhà mà ngó lên cửa sổ căn phòng trên tầng 2 của mẹ. Ngày xưa, ông bà ngoại được phân một căn hộ chừng 30 mét vuông ở trên tầng 2 của một biệt thự cũ có rất nhiều hộ gia đình cùng sinh sống. Muốn lên nhà, cả mấy hộ gia đình phải đi cầu thang chung...Cha cứ đứng lặng hàng giờ như thế dưới sân, ngó lên cửa sổ tầng 2 mong gặp được mẹ...

Nhiều lần, ông bà ngoại đi làm về, gặp cha ở đó, bà ngoại lại gạt nước mắt thương con gái mà chạy mau lên nhà, coi như không biết cha... Cha cứ hết đứng lại ngồi dưới gốc cây khế ở trong sân, hay thẩn thờ ngồi quán nước chè của bà cụ mù sống ngay trong khu nhà, mong gặp được mẹ, hoặc nghe được tin tức từ mẹ dù chỉ một chút khoảnh khắc nhỏ. Nhưng làm sao cha gặp được mẹ chứ, bởi mẹ bị tật nguyền, hai chân đầu có đi lại được để mà tự do chạy xuống, hay đến bên cửa sổ để đưa mắt tìm cha. Mẹ biết ở dưới sân cha đang ngóng lòng tìm mẹ thì trong nhà ruột mẹ cũng muối xát và lửa đốt. Cổng nhà đi chung của cả khu ban ngày khoá im ỉm do mọi người đều đi làm. Cha cũng đi làm cả ngày, nếu cha có trốn việc chạy đến đây mong tận dụng cơ hội ông bà ngoại đi làm hết, cha chạy lên gặp mẹ, áp tai vào cửa nhà để nói chuyện với mẹ thì cũng không thể vì cổng chung có khoá, ai vào ra đều có chìa khoá riêng. Chờ đến tối tan sở làm thì ông bà ngoại về, cha cũng đâu có cơ hội được gặp mẹ.

Không hiểu sao, trong tình cảnh trở trêu đó mà cô Lua vẫn thương cha, vẫn âm thầm dõi theo mỗi tình trắc trở của cha và mẹ. Cô Lua đã âm thầm nghĩ kể mang len đến nhờ mẹ đan áo, đan khăn... Chỉ có cô Lua là khách hàng thuê đan len thì bà ngoại mới cho vào nhà. Với lại bà ngoại cũng đâu biết chuyện cô Lua trước đây chính là người yêu của cha, được ông bà nội của cha lựa chọn ý trung nhân cho cha. Ngay cả mẹ cũng không hề biết cô Lua vốn trước là người yêu của cha. Cô Lua đi lại gặp mẹ được và qua cách gọi chuyện của cô Lua, cô kể cô hay gặp một người thanh niên đứng dưới gốc khế bồn chồn ngó lên tầng trên, không biết chàng thanh niên ấy muốn gặp ai mà thường xuyên đến đây trông cây si...

Nghe cô Lua đưa chuyện, mẹ bật khóc. Rồi chính mẹ đã kể cho cô Lua nghe câu chuyện mỗi tình trở trêu của mẹ với cha...

Từ đó cô Lua là người liên lạc bí mật giữa mẹ với cha thông qua một bà già mù bán chè chén ở trước ngõ. Bản thân cha cũng không hề biết cô Lua đang âm thầm dõi theo chuyện tình trắc trở của mình. Cha hay nhận được thư của mẹ từ bà già mù bán chè chén ở ngõ nhà... Những bức thư đầm nước mắt như chuyện tình trong tiểu thuyết thứ 7...

Lại nói một chút về cô Lua. Khi hai bên

gia đình ngộ ý tác thành cô Lua cho cha tôi thì lúc đó cha tôi mới 16, cô Lua lên 13. Thời xưa gái thập tam, nam thập lục là đã coi như đến tuổi cập kê... Cha và cô Lua chính thức tìm hiểu nhau khi cha bắt đầu tốt nghiệp Tú tài vào làm việc ở Nhà Tài chính Đông Dương. Năm đó cha 18 tuổi, cô Lua đã 15 tuổi. Hai năm sau thì cha gặp mẹ và yêu mẹ... chuyện tình của cha và cô Lua kết thúc từ đó. Thế nhưng cô Lua sau khi tan vỡ mối tình với cha có lẽ cô cũng chưa thể lành vết thương tình để mà mở lòng với ai, dù mối tình với cha cũng mới chỉ thoáng qua như gió như mây. Cô rất quý cha, vì hai gia đình thân nhau, cha và cô Lua lớn lên bên nhau ở phố Hàng Đào, từ bé đã chơi thân với nhau rồi nên từ tình bạn chuyển biến thành tình yêu, ranh giới đó cũng nhạt nhòa lắm. Chỉ đến khi cha gặp mẹ, những rung động sâu thẳm và dữ dội của hai tâm hồn nhạy cảm gặp nhau, cha mới nhận ra rằng thứ tình mà cha dành cho cô Lua trước nay chỉ là tình bạn hoặc nhỉnh hơn tình bạn bè một chút...

Từ ngày chia tay nhau, cha cũng muốn tránh mặt không gặp cô Lua. Bản thân cô Lua dù nhà cùng một phố, cách nhau dặm ba cửa hàng lua nhưng cô cũng tránh mặt cha. Nếu nhìn thấy cha đi làm về từ xa, thế nào cô Lua cũng bỏ quày chạy vào nấp sau tải lua... ngậm ngùi chờ cho bóng cha khuất hẳn vào nhà thì cô mới lại ra ngồi bán hàng.

Cô Lua làm liên lạc viên tình yêu cho cha với mẹ vì cô Lua thương cho mối tình của cha mẹ hay vẫn còn vương vấn với cậu thiếu niên công tử thì không ai hiểu rõ ngoài chính cô Lua. Chỉ biết cuối tuần cô đến nhận hàng, đưa len cho mẹ, kèm những bức thư của cha gửi ở hàng nước bà mù lên cho mẹ, và đồng thời đưa thư của mẹ qua bà mù cho cha... Một thời gian, thấy mẹ buồn bã ngẩn ngơ, gầy rộc đi vì thương nhớ cha, cô Lua đã hiến kế cho mẹ sao không tìm cách lấy chìa khoá cổng và chìa khoá nhà đánh thêm một chiếc nữa cho cha tiện tìm cách len vào với mẹ.

Kể của cô Lua hiển, đã đánh trúng con tim đang ngập giông bão vì yêu của mẹ. Chính cô Lua đã giúp mẹ đi đánh thêm chìa khoá và bỏ vào phong thư qua bà hàng nước mù để đưa cho cha. Nhờ đó mà cha mẹ đã có những phút giây bên nhau đầu hiếm hoi, ngẩn ngơ nhưng vô cùng hạnh phúc... Ngày đó cha yêu mẹ đến mức, sẵn sàng làm mọi cách để cưới được mẹ và để cho hai bên gia đình phải chấp nhận mối tình của cha.

Mẹ mang thai tôi, đứa con đầu lòng của cha và mẹ giữa lúc mối tình đang bị hai bên triệt để cấm đoán. Khi mẹ mang thai rồi, cha quyết tâm chờ ông bà ngoại đi làm về xin lên nhà để nói rõ sự tình... Ông bà ngoại ngất lên ngất xuống vì thương mẹ và hoảng sợ. Nhưng trước sự chân thành và tha thiết của cha, ông bà ngoại đã bị thuyết phục bởi những tình cảm mãnh liệt của cha đối với mẹ. Thú thực, ông bà ngoại cũng xúc động, mừng tủi ơn trời bởi con gái tật nguyền của mình được ông trời se cho mối duyên lành ngoài sức tưởng tượng...

Nhưng ông bà nội thì kiên quyết từ cha nếu cha quyết tâm rước cô gái tật nguyền về làm vợ. Thà họ không có con, còn hơn thêm một đứa con tật nguyền về nhà...

Thế là ông bà ngoại bắt đầu dĩ phải đứng ra tác thành cho cha và mẹ nên duyên vợ chồng... Khi ấy mẹ đang mang thai tôi, bình

thường mọi sinh hoạt đã phải có người lo, giờ bụng mang dạ chửa, mẹ rất khó khăn trong sinh hoạt. Ông bà ngoại bảo cha dọn về ở với nhà vợ, vì thực sự lúc đó ông bà nội đã từ ròi, và đuổi cha ra khỏi nhà, cha cũng không có chỗ nào để ở trong lúc mẹ sắp sinh. Thế nhưng cha kiên quyết từ chối. Cha dốc toàn bộ tiền lương để mua một mảnh đất ở bên kia cầu Long Biên... cha hứa cha sẽ làm cho mẹ một ngôi nhà mà mở cửa ra đã thấy sông Hồng trước mặt.

Khi mẹ mang thai tôi, cha đã về thưa chuyện với ông bà nội nhưng không được chấp nhận. Bà nội khóc hết nước mắt vì thương cha. Còn ông nội thì nổi đầu đôn thất vọng vì sự lựa chọn của con trai làm cho ông điều đứng... Tuy nhiên ông bà là những người có học, có nhận thức cao nên kiên quyết từ chối cuộc hôn nhân của cha nhưng không nỡ làm khó cha khi cha quyết định đập đầu tạ lỗi với ông bà nội để sang bên kia cầu Long Biên mua đất dựng nhà lập nghiệp ở riêng... Suốt mấy tháng liền, cha cốp lương mua từng cây tre và tự dựng nhà. Được sự giúp đỡ của mấy người bạn, cuối cùng cha cũng dựng nên được nếp nhà tranh 3 gian gọn gàng xinh xắn trên bãi bồi giữa bốn bề đồng không mông quạnh bốn mùa ngập nước sông Hồng dâng cao. Cha mang mẹ sang nhà mới và bắt đầu một cuộc sống như trong tiểu thuyết "một mái nhà tranh hai trái tim vàng".

Cha ngày hai bữa đạp xe qua Hà Nội đi làm, và vẫn giữ công việc ở Nhà Tài chính Đông Dương để đảm bảo nguồn lương nuôi cả nhà. Mẹ mang bầu nặng nề mệt mỏi không còn nhận hàng len thủ công về đan. Ông bà ngoại đều đang đi làm nhà nước, không ai có thể bỏ việc sang bên kia để giúp đỡ mẹ. Cha đi làm, mẹ phải tự mình ở nhà xoay xở. Cha liên lạc với một bà cụ đỡ đẻ quanh vùng đó, nếu có chuyện thì ngay lập tức thuê xe tay kéo mẹ sang nhà hộ sinh Hoàn Kiếm rồi báo tin để cha về... Cũng may giữa cha và mẹ có một tình yêu dài rộng như sông bể, nên bao khó khăn, cha mẹ đều cắn răng vượt qua...

Điều đặc biệt nhất là thỉnh thoảng cô Lua bỏ cửa hàng trên phố cho người làm, rồi đạp xe sang Gia Lâm thăm mẹ. Mỗi lần sang cô Lua đèo túi to túi nhỏ đồ ăn thức uống, hoa quả hàng phố, và không quên mang hàng cho mẹ khi nào thích thì giữ ra đan cho đỡ buồn... Cô Lua tâm lý đến nỗi

khi biết mẹ sắp sinh, cô thường đi xin vải thừa vải vụn ở nhà may quen trên phố mang sang cho mẹ cắt may đồ sơ sinh chuẩn bị đón đứa con trong bụng chào đời. Mẹ ở bên đó mệnh mông sông nước, làng xóm xa lạ chưa quen nên buồn. Với lại mẹ tật nguyền không đi lại được, cả ngày ru rú trong nhà nên lại càng hiếm người nói chuyện. Chị em gặp nhau vài tiếng đồng hồ mừng vui bao nhiêu chuyện rơi cả nước mắt vì cảm động. Cô Lua không nói tên thật với mẹ, chỉ bảo tên là Đào. Mẹ chỉ biết cô Lua tên Đào, nên cha đi làm về, mẹ lại hay kể chuyện cô Đào bạn thân và tốt với mẹ cho cha nghe. Và cũng chỉ đến khi cha mẹ nên duyên vợ chồng, mẹ mới kể tỉ mỉ cận kề cho cha nghe chuyện cô Đào giúp mẹ liên lạc với cha qua bà hàng nước mù trước ngõ như thế nào. Nhờ có cô Đào hiền kể đánh thêm chìa khoá, cha mẹ mới gặp gỡ nhau, nên duyên vợ chồng. Cha nghe chuyện mẹ kể về cô Đào, cảm kích lắm, chỉ mong một lần gặp mặt cô Đào để tạ mối ơn nghĩa to lớn này.

Cha biết mẹ sống một mình trong ngôi nhà sẽ buồn nên cha hứa sẽ trồng cho mẹ một khu vườn đầy cây ăn quả và hoa... Cha nói sẽ cố gắng trồng và chăm bón thật nhanh, làm sao cho khu vườn sẽ nở đầy hoa khi đón con đầu lòng... Cha hứa và làm thế thật. Cha múc đất ở bãi bồi ven sông về đắp lên khu vườn rộng. Cha thuê cả thợ trong làng làm vườn... Cha trồng xung quanh vườn chủ yếu là các loại cây ăn quả. Còn bao bọc trong khu vườn là những luống rau xanh ngắt và hoa. Cha trồng cả vườn hoa đào và hoa hồng, hoa thược dược, hoa violet cho mẹ... Nhưng nhiều nhất vẫn là hoa đào và hoa hồng. Hoa đào vào dịp Tết mới nở rộ, còn hoa hồng nở quanh năm thơm ngào ngạt. Tất nhiên hồi mới trồng, cha cũng phải thuê người gầy giống và chăm bón... Cha nói với tôi, ngày mẹ trở dạ sinh tôi, cây đào tết bói lửa hoa đầu tiên, và một mình nó trở bóng trong vườn cây đang còn nhú lá. Cây đào cha mua gốc lớn trên làng hoa Ngọc Hà, khi mang về đã bói nụ. Cha trồng cây đào cổ này bên cửa sổ nơi mẹ ngồi đan len và khâu quần áo cho con. Cha muốn, ngay cả khi cha đi làm bận không có nhà thì mở cửa sổ ra mẹ đã có thể ngồi đọc sách và trò chuyện cùng hoa...

(Còn nữa)

Hoàng Hoa (Hà Nội)

LỜI BAN BIÊN TẬP

Kính thưa quý độc giả!

Khi đặt bút viết những dòng này kể lại câu chuyện khó tin nhưng có thật trên để kết thúc chuyên mục đã tồn tại 18 năm qua, người giữ chuyên mục này không khỏi bồi hồi xúc động. Một câu chuyện tình của cha quá đẹp để đã mang lại những niềm màu cho cuộc đời của một thiếu nữ tật nguyền. Và bởi vậy, lòng người viết, khi nhả chữ, vẫn run lên với những gì đẹp để nhất, sáng trong nhất, ấm áp nhất đã xảy ra trong cuộc đời của họ, sưởi ấm và lấp đầy những thiếu thốn khiếm khuyết trong cuộc đời của họ mà người viết được chứng kiến. Có thể nói đó là một câu chuyện tình tay ba như trong tiểu thuyết của người cha bà Hoàng Hoa...

Cuộc đời này, trong đâu đó những góc khuất sâu thẳm, không phải chỉ có u ám, đen tối, chỉ có cay đắng, nhọc nhằn... mà sáng lên những ánh sáng tinh khiết của đời sống. Những ánh sáng lộng lẫy đó, chỉ có thể bắt nguồn từ tình yêu, từ những thiện lành từ trái tim con người mang lại. Con người là chủ nhân duy nhất tạo ra tất cả những cung bậc cảm xúc của đời sống... do đó nguồn năng lượng mà họ tạo ra cũng bắt nguồn từ căn cốt của chính con người họ.

Kính mời quý độc giả đón đọc tiếp kỳ cuối câu chuyện "Mẹ đã sống một cuộc đời lộng lẫy" trên chuyên mục "Những chuyện khó tin nhưng có thật" cuối cùng, phát hành cuối tháng 12 năm 2018. Trân trọng.

VÔNG XẾP - GHẾ GIƯỜNG XẾP - GIÁ PHƠI ĐỒ XẾP - GIÁ PHƠI KHĂN XẾP

SÀI GÒN: (028) 3834 6888 - 3834 6999 - HÀ NỘI: 59 Tô Vinh Điện, Phường Khương Trung, Quận Thanh Xuân, DT: (024) 3753 0011 - 3753 0033 - Hotline: 0903 03 03 03 - 0933 888 888 - 0934 888 888 - www.duyloi.com

PHỎNG VẤN MỘT CON THUYỀN

LÊ THỊ LIÊN HOAN

Phóng viên (PV): Thuyền ơi, thuyền đi đâu đấy?

Thuyền: Còn đâu nữa. Mùa Xuân đang tới. Mà mùa Xuân thì đi lễ hội.

PV: Tới lễ hội nào? Mà tại sao mặt mũi nhăn nhó thế?

Thuyền: Hội Chùa Hương. Và tôi nhăn nhó bởi vì tôi bực quá.

PV: À, Chùa Hương. Một thắng cảnh nổi tiếng tuyệt đẹp. Thế thì tại sao bực?

Thuyền: Tại vì tôi không thể tưởng tượng được, xin nhắc lại là không thể tưởng tượng được sự nham nhở ở cái thắng cảnh danh giá đó.

Chùa Hương đã được xếp hạng vào di tích quốc gia. Mà nói thực, không cần xếp hạng thì vẻ đẹp của miền đất Bắc Bộ ấy cũng đã tồn tại cả trăm năm rồi.

PV: Vâng. Điều đó ai chả biết.

Thuyền: Bản chất của thắng cảnh Chùa Hương là sự hòa hợp một cách tinh tế giữa sông và núi, giữa sự linh thiêng của con người và vẻ tinh khiết của thiên nhiên, đúng không nào?

PV: Đúng thế.

Thuyền: Vậy mà sau mấy chục năm có dịp quay lại Chùa Hương, tôi vô cùng kinh hoàng khi thấy sự phá hoại cảnh quan ở đó.

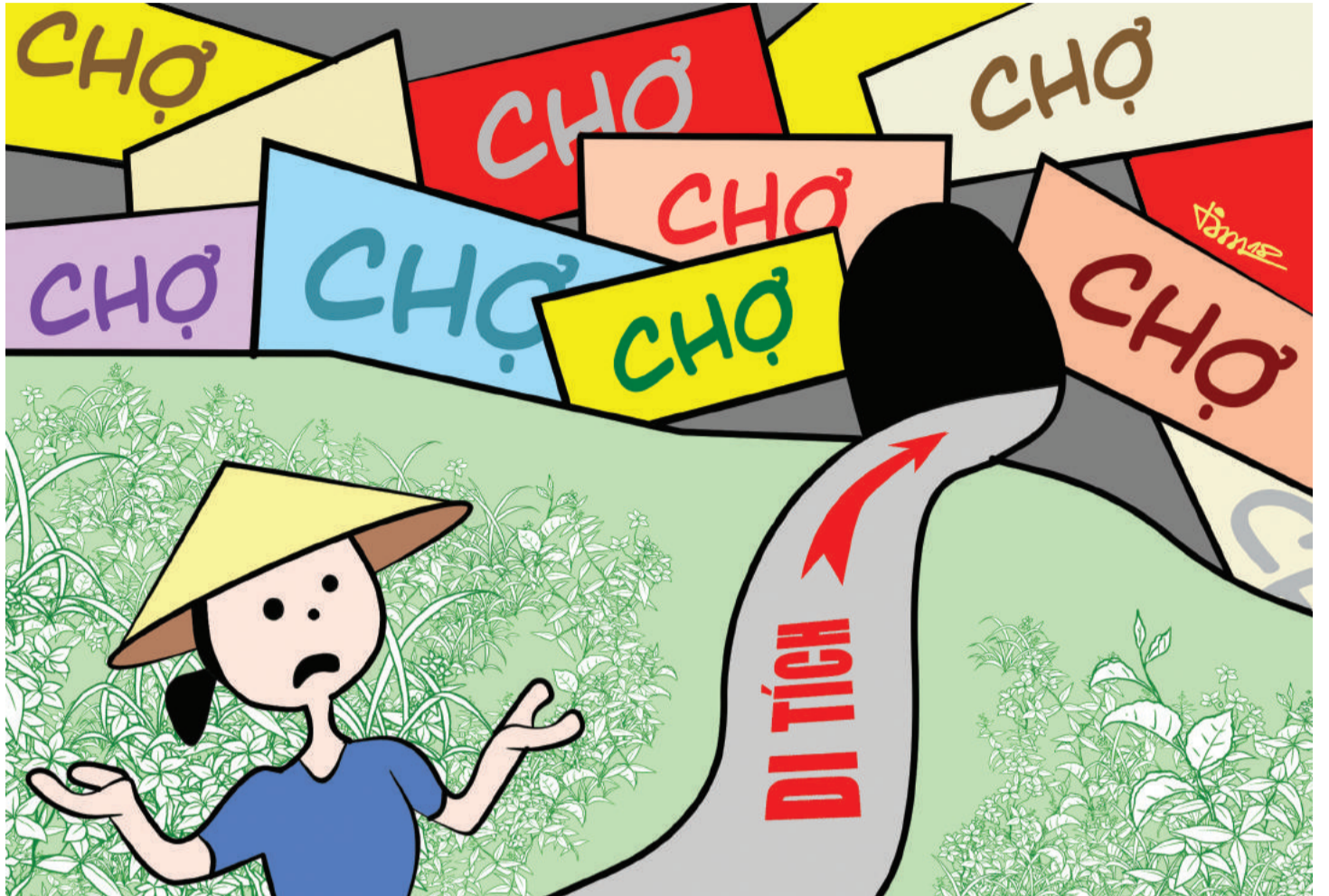
PV: Phá hoại?

Thuyền: Đúng. Không thể dùng từ gì khác.

Núi non vẫn đó. Dòng sông vẫn đó. Nhưng tất cả những thuyền gỗ đưa khách đã được thay bằng thuyền sắt. Người ta đưa ra lý do là sắt bền hơn.

PV: Thôi anh ạ. Do hoàn cảnh kinh tế, giữa bên và thờ mộng, người ta chọn bên.

Thuyền: Ủ. Nói thế tôi cũng nghiêng răng chấp nhận. Nhưng ở Chùa Hương có một thứ khá nổi tiếng, đó là cầu Hội. Ngày xưa nó bằng gỗ, còn hôm nay, họ thay bằng ba khúc bê tông. Khô khan và trơn trượt như ba cái

Minh họa: Lê Tâm

que đứng giữa trời.

PV: Chẹp, chẹp!

Thuyền: Ở nước Việt Nam này có bao nhiêu kiến trúc sư, bao nhiêu nhà điêu khắc, bao nhiêu trường mỹ thuật mà để một cái cầu cứng đờ như thế giữa sông nước nghìn trùng thì lạ thực.

PV: Anh ơi, chắc gì khi xây dựng cầu những chuyên gia đã được hỏi ý kiến.

Thuyền: Lướt qua cầu Hội, với cảm giác sợ bê tông va vào gậy cổ, tôi tới bến vào Chùa. Và tôi hoảng sợ thấy dày đặc các hàng quán hai bên, mỗi cái một kiểu, mỗi cái một lối, mỗi cái một lung tung.

PV: Thuyền ạ, đã có du khách thì phải có hàng quán.

Thuyền: Tất nhiên. Nhưng

có khó gì việc thiết kế một mô hình hàng quán sao cho dân gian, và buộc tất cả những ai bán hàng tuân thủ nó một cách thống nhất, hòa hợp với tổng thể, chứ tại sao lại để cho thiên hạ tùy tiện, tùy ý và tạp nham như vậy.

PV: Công nhận là các hàng quán ấy xô bồ về hình thức thật.

Thuyền: Ở một nơi như Chùa Hương, đáng ra từ lúc bước xuống thuyền cho tới lúc lên bờ, đi lên các hang động thì mọi chi tiết đều phải thanh tao, nhẹ nhàng và truyền thống, có thể mới phù hợp với tâm hồn hướng lên cái tâm, cái đức.

PV: Rõ ràng đây không phải là một cái chợ trời.

Thuyền: Sau khi đã trải qua tất cả những thứ lộn xộn, tùy

tiện, lem nhem, tôi còn bất ngờ và phẫn nộ hơn nữa khi chuẩn bị bước vào chỗ ga cáp treo. Không thể tưởng tượng người ta dám thiết kế một cái ga từ chất liệu cho tới mô hình không có một chút nhân văn nào cả. Hoàn toàn là một khối xi măng sắt thép vừa lạnh lùng vừa thô tục chỉ nhằm một mục đích cho cái thùng sắt vận hành.

PV: Kinh nhỉ.

Thuyền: Tại sao không ai nghĩ, không ai duyệt, không ai hiểu cái nhà ga ấy sẽ phải là một di tích, phải có tính biểu tượng tâm linh cho hợp với cảnh quan? Tại sao không ai hiểu một nhà ga để lên chùa phải có bề ngoài khác với một nhà ga đi chợ hay đi trung tâm

thương mại.

PV: Anh hỏi tôi, tôi biết hỏi ai?

Thuyền: Chùa Hương đã có hàng triệu người tham quan, trong đó chắc chắn có hàng ngàn nhà khoa học xã hội, có hàng trăm quan chức trong ngành văn hóa. Thế mà nở rộ một cái nhà ga kiểu đó được xây lên và được sử dụng thì lạ vô cùng.

PV: Người ta đã không hiểu rằng có những tài sản vô hình nhưng vô giá, đó là sự sâu lắng, sự vẹn toàn của cảm xúc người dân.

Thuyền: Sau khi ở Chùa Hương về, lòng tôi tan nát. Tôi muốn chìm xuống dòng nước lạnh giá để người đi nổi thất vọng trong lòng. ■

HÀNH TRANG CHO CON

Con trai đạo này hay tiền ba ra ngô. Mỗi lúc đi ra ngoài phải có lý do. Ba ra ngô hút thuốc, ba đi uống rượu với các chú, ba đi viết bài... con phải biết ba đi đâu, để có được đi cùng hay không? Đôi mắt tròn ngây ngô, bàn tay búp măng bé xíu xoe vẩy "tạm biệt ba". Bàn tay ấy, đôi mắt ấy, lời thiết tha ấy như một món quà diệu kỳ của cuộc sống, như một tặng vật của cuộc sống. Đến khi nào con làm một người cha, con sẽ hiểu.

Người bạn lớn của cuộc đời cha, có nét đàn ông nhiều lắm, ba mừng cho con. Đợi con lớn thêm chút nữa, ba đưa con đi nhà sách mỗi tuần. Đợi con trưởng thành, ba cùng con ra phố uống một cốc bia và nói về tuổi trẻ. Có thể hút một điếu thuốc, khi con đã qua hai mươi. Cũng có thể nói về phụ nữ, khi con đã thật sự cần có hạnh phúc riêng...

Ngày nào đó, con sẽ đọc những cuốn sách của riêng con, uống loại bia mà con thích, bao bọc cho người phụ

nữ vì con mà tha thiết, bao dung... Con sẽ trở thành người đàn ông như con mong muốn, không phải như ba mong muốn. Ba không thể mang cả cuộc đời đến với con, chỉ có thể cho con một hành trang vừa đủ để con bước ra với cuộc đời. Dẫu rằng con sẽ hiểu, thật khó cho người sinh thành khi phải chấp nhận, phải tạm biệt quãng ấu dại của con, cũng là quãng ngọt lành nhất của cha mẹ.

Ngay trong quãng ấu dại ấy, thật khó để con hiểu về

đòn roi hoặc hình phạt chất chứa cả những hy vọng bao la, cả những tình thương với vợ. Thật khó không thể chia tay ra với con khi con vấp ngã nhưng phải quay mặt đi với một cõi lòng run rẩy. Nhưng biết làm sao được, bởi vì cuộc đời nằm trên đôi chân con. Phúc phận nằm trên đôi tay con. Cha mẹ chỉ có thể cho con những bài học mà mình từng trải và vốn tri thức cùng

thái độ tự lập.

Cuộc sống là một chuỗi thiết tha với vợ. Nhưng không phải lúc nào những bàn tay cũng có thể cảm nắm nhau, có lúc cách xa, có khi giông gió. Có khi ôm nhau ngủ nướng, có lúc vẫy tay tạm biệt. Miễn sao trong mỗi bước chân, mỗi đoạn đời con đều rắn rỏi vượt qua.

Miễn sao trong hình hài tâm tưởng của người đàn ông mai kia, luôn có bóng hình của cha mẹ, luôn có trong bản ngã mà cha mẹ đã ươm mầm hôm nay. Đã là một niềm hạnh phúc đong đầy, trọn vẹn. Hãy tự đứng lên từ ngày hôm nay, con nhé! ■